

LDS Mwakuri Ni Ibuobuoki Ibukin Te Utu

**TE BUROKURAEM
NI KAMARURUNG NI
WAAKI AIKA A KAREKE**

Te Kairi nakon te
Kamarurung ni
Bwaai aika a Kareke
ao Katokana

Man te boutoka mairouia taan
kairiiri n te Ekaretia ao taan
kaetieti aika a mwaatai te kairi aei e
koreaki irouia te koraki ake a tia ni
maraki man tangiran bwaai aika a
kareke ake a tia n rinanon te kakai n
te kamarurungaki rinanon ana
Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo

TE BUROKURAEM NI KAMARURUNG NI WAAKI AIKA A KAREKE

Te Kairi nakon te
Kamarurung ni
Bwaai aika a Kareke
ao Katokana

Katauraoaki man
LDS Mwakuri Ni Ibuobuoki Ibukin te Utu

Boretiaki man
Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia aika Itiaki ni Boong aika Kaitira
Salt Lake City, Utah

Mwakuri ni Ibuobuoki ibukin te Utu ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira Te Burokuraem ni Kamarurung ni Waaki aika a Kareke e a tia ni katamaroaki riki Kawai ake Tebwi ma Uoua moan mwaneka n te Alcoholics Anonymous World Services, Inc. (Bootaki ao Mwakuri n ibuobuoki n te Aonaaba ibukin katokan te Arekooro) nakon baaire aika irekereke ma taian tua, reirei, ao koaua n Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia aika Itiaki ni boong aika Kaitira. Moan mwaneka aika Tebwi ma Uoua a karinanaki inano, ao Mwaneka aika Tebwi ma Uoua aikai ake a kabonganaaki n te burokuraem aei e oti iaon iteraniba iv.

Mwaneka aika Tebwi ma Uoua a manga boretiaki riki ao bitaki man ana kariaia te Alcoholics Anonymous World Services, Inc. (A.A.W.S.) (Bootaki ao Mwakuri ni Ibuobuoki n te Aonaaba ibukin Katokan te Arekooro). Te kariaia ni boretiakin ao bitakin Mwaneka aika Tebwi ma Uoua tiaki nanona bwa A.A.W.S. e a tia n rinanon ke ni kariaia kanoan te bwai ae boretiaki aei, ke A.A.W.S. e a tia n taekin-na bwa e a tia ni kariaia iango ake a kabwarabwaraaki inanona. A.A. arebon te burokuraem ni kaoka te marurung bon man *tii* te arekooro—kabonganaan Mwaneka aika Tebwi ma Uoua ni irekereke ma burokuraem ao waaki ni kakukurei are a katamaroaki imwiin A.A., ma aike a maroroakinaki ma kanganga tabeua, ke n tabeua bwaai aike aki irekereke ma te A.A. te bwai aei e taekinaki bwa e koaua e ngae ngke e aki riki. N reitaki ma ake tabeua ngkai A.A. bon te burokuraem ibukin te maiu n tamnei, A.A. bon tiaki te burokuraem man te aro. N te kawai aio A.A. bon tiaki te bootaki ae ikotaki ke n reitaki ma kurubu n aomata, kain te aro ni kiritian, ke bootaki n aro aika a onoti aia koaua.

Mwaneka aika Tebwi ma Uoua man te Bootaki ibukin katokan te Arekooro

1. Ti kariaia ae akea korakorara iaon te arekooro—bwa maiura a riki bwa kaangaanga aika aki kona ni katokaki.
2. Ti kakoaua bwa te Mwaaka are korakora nakoira e kona ni kaokiira nakon te iango ae raoiroi.
3. Karaoa te babaire ni bitii ara kantaninga ao maiura nakon ana tararua te Atua ngkai ti mataata Irouna.
4. Karaoa te ukeuke ao warebwaian aroaro aika a eti ao aika a kaairua ibukira.
5. Kaotiko nakon te Atua, nakoira, ao nakon te aomata temanna koauan raoi anuara aika a kaairua.
6. Ti bon tauraoi raoi ni kariaia te Atua bwa e na kamaunai ni kabane anuara aika a kairua.
7. N nanorinano ni bubutia bwa E na kamaunai ara bure.
8. Karaoa te karinan n ara ibukiia aomata ni kabane aika ti a tia ni kammarakiia, ao n anga nanora bwa ti na karaoi mwiin ara kaairua nakoia.
9. Karaoa te kabwarabure ae kaineti nakoia aomata akanne ngkana e riai, n aki karaoia ngkana karaoikiia a na mmapraki iai ke tabeman.
10. Kateimatoaa karaoan am rekooti ibon ibukim ao ngkana ti kaairua ao kariaia n te tai ae waekoa.
11. Ukeuke rinanon te tataro ao te iango ae nano ni katamaroaa ara reitaki ae ataaki ma te Atua ngkai ti mataata Irouna, tataro ti ibukin te rabakau n Ana kantaninga ibukira ao te mwaaka ni kakoroonanona.
12. Karekean te atatai n te maiu n tamnei ae a roko mai imwiin Mwaneka aikai, ti kataia n uota te rongongo aei nakoia arekooro, ao ni maiuakini reirei inanon ara waaki ni kabane.

Bootaki n Ibuobuoki n te Aonaaba ibukin Katokan te Arekooro Inc.®

© 2011 iroun Intellectual Reserve, Inc.

All rights reserved

Boretiaki n te United States of America

Kariaiakaki n te Ingiriti: 6/02

Kariaiakaki rairana: 6/02

Rairan te *Addiction Recovery Program - A Guide to Addiction Recovery and Healing*

Kiribati

36764 859

ATUN RONGORONGO AKE A KOREAKI

Mwaneka aika 12	iv
Kabwarabwaraana	v
MWANEKA 1	1
Kokoaua	
MWANEKA 2	7
Kantaninga	
MWANEKA 3	13
Onimakina te Atua	
MWANEKA 4	21
Koaua	
MWANEKA 5	29
Kaotibure	
MWANEKA 6	35
Bitakin te Nano	
MWANEKA 7	41
Nanorinano	
MWANEKA 8	47
Ukoukoran te Kabwarabure	
MWANEKA 9	53
Kaetan Bwaai ao Raoiakinaia	
MWANEKA 10	59
Te Bukinaki ni Katoatai	
MWANEKA 11	65
Te Kaotioti Ibon Iroum	
MWANEKA 12	71
Mwakuri ni Ibuobuoki	

LDS Mwakuri Ni Ibuobuoki Ibukin Te Utu

TE 12 MWANEKA

Mwaneka 1

Kariaia bwa ngkoe, n akea buokam, akea korakoram n tokanikai iaon bwaai aika a kareke tangiraia, ao te aro are maium e aki kona ni babaireaki

Mwaneka 2

Ni kakoaua bwa mwaakan te Atua e kona ni kaokiko nakon marurungin te tamnei ae bwanin.

Mwakoro 3

Baireia bwa kona kaoka am kantninga ao maium nakon ana tararua te Atua te Tama ae akea Tokina ao Natina, Iesu Kristo.

Mwaneka 4

Karaoa te kakae ao warebwaian aroarom n akea te mwaaku ibon ibukim.

Mwaneka 5

Kariaia nakoim, nakon Tamam are i Karawa n aran Iesu Kristo, nakoia naake a kariaiakaki n te nakoanibonga, ao nakon temanna aron raoi am kaairua.

Mwaneka 6

N tauraoi raoi ni kariaia te Atua bwa e na kamaunai kateim ni kabane aika a mamaara.

Mwaneka 7

Ni bubutia Tamara are i Karawa ma te nanorinano bwa e na kamaunai arom aika a kaairua.

Mwaneka 8

Korei karinanin araia aomata ni kabane are ko a tia ni kammarakiia ao n tauraoi ni kabooi mwiin bwaai mangaiia.

Mwaneka 9

Ngkana e riai, karaoa kaboon mwiin bwaai ae kaineti nakoia aomata ni kabane are ko a tia ni kammarakiia.

Mwaneka 10

Teimotoa ni warebwaia aron kateim ibon iroum, ao ngkana ko kaairua ao kariaia n te tai ae waekoa.

Mwaneka 11

Ukeuke rinanon te tataro ao te iango ae nano n ataa ana kantninga te Uea ao ni karekea te mwaaka ni kakoroa nanona.

Mwaneka 12

Karekean ataakin te maiu n tamnei n tokin korakoran ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo, tibwaua te rongorongo aei ma tabeman ao kamwakurii reirei aikai ni bwaai ni kabane are ko karaoi.

KABWARABWARAANA

Ngkana ngkoe ko rinanon te korakai ma bwaai aika a kareke tangiran karaoakiia ke ni irekereke ma temanna are e karaoa, te kairi aio e kona n riki bwa te kakabwaia nakon maium. Ti kariaia ae akea korakorara iaon te arekooro—bwa maiura a riki bwa kaangaanga aika aki kona ni katokaki. A kaotaki inanon te kairi aei bwa kiingin reirei ni moan mwakoro. Te kairi aio e na buokiko n reiakiniko ni kamwakurii kingin reirei aikai, a kona ni bita maium.

Te kairi aei e katauaki ni karaoaki bwa te boki ni mwakuri ao te bwai ni kareke rongorongo ibukiia ake a ira te boutoka ni katokan bwaai ake a kareke tangiran karaoakia are e kairaki man Mwakuri ni Ibuobuoki ibukin te Utu ibukiia Aika Itiaki ni boong aika Kaitira. E ngae n anne, reirei ao tuua ake a rejakinaki a kona naba n riki bwa ibuobuoki aika a korakora nakoia te koraki ake a maeka n te tabo are e aki karaoaki iai te iwawaaki ni boutoka inanon kurubu. Te kairi aei e kona ni kabonganaaki irouia aomata ake a ukoukora bitakin maiuia ao aimoararariki irouia te koraki ake a kan mwakuri n tii ngaia ma te bitiobi ke te tia kaetieti ae mwaatai.

Mwaane ao aine are a tia ni korakai imwiin ana urubwai bwaai aika a kareke tangiran karaoakia ao a tia n riananon te kamarurungaki a bon kaoaki man te Mwakuri n Ibuobuoki ibukin te Utu ibukiia Aika Itiaki ni boong aika Kaitira n tibwaua bwaai ake a tia n rianona ao ni kamwakuri reirei aikai inanon maiuia. Aia iango (bwa “ngaira” n te kairi aei) e kabonganaaki ni kaotan te maraki ni waaki aika a kareke karaoaia ao te kimwareirei n te kamarurung ao ni katokana. Ko na kona ni kunea te rau, te boutoka ao te kabaeaki ae taabangaki ma ngaiia.

Taan kairiiri n te Ekaretia ao taan kaetieti aika a mwaatai a tia n ira te iwawaaki ni korean ao karikiraken te kairi aei. Te atatai ae ikotaki ao te bwai are a tia n rianona taan koro rongorongo aikai a tei bwa kakoaua ni koauan ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo ao te konaa ni kamarurungaki man waaki aika a kareke karaoaia.

Tia atai rawawata aika a korakora, ma ti a tia n noora mwaakan te Tia Kamaiu n rairii kabwakara aika a korakora nakon te tokanikai n te tamnei ae mimitorang. Ngaira ake ti a tia ni maeka ma te nano n rawawata ni katoa tai, te raraoma, ao te un ngkai tia rinanon te kimwareirei ao te rau. Ti kakoauai kakai inanon oin maiuia ao ni maiuia tabeman are aikoa kona n nako man waaki aika a kareke.

Ti a tia ni kabwaka te mwane ae e aki tamaroa ibukin maraki ao korakai aika a bon riki mai iroura ibukin waaiki aika a kareke karaoaia. Ma kakabwaia a tia ni karuoaki nakoira ngkai ti a tia ni karaoi mwaneka nakon te kamarurungaki. Ni karekean kautan te maiu n tamnei, ti kataia ni katoa bong ni karikirakea ara itoman ma Tamara are i Karawa ao Natina, Iesu Kristo. Rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo ti a kamarurungaki iai.

Ti kaoi ngkami ma ara nanoanga ao ara tangira ni kabane n reitiira n maiuakinan te inaomata ae mimitorang ao te kamanoaki, ae ramwaneaki ni bain Iesu Kristo, ara Tia Kaboira. Ti ataia man te bwai are ti a tia n rinanona bwa ko kona ni kainaomataaki man katokan waaki aika a kareke karaoaia. E aki kakaawaki bwa mwaitira ae bua ao te bwarannano ae ko a tia n namakinna, bon ngkoe natin Tamara are i Karawa ae tatangira. Ngkana ko a tia n aki noraaba nakon te koaua aei, reirei are a kabwarabwaraaki inanon te kairi aei e na buokiko ni kunea are ko a tia ni kabua ao n unikia i nanom. Reirei aikai e kona ni buokiko nakon Kristo ao ni kariaia bwa E na bitiko. Ngkai ko kamwakurii reirei aikai, kona rinanon mwaakan te Mwakuri ni Kamaiu ao te Uea e na kainaomatako man te tautoronaki.

Tabeman aomata a iangoa te waaki ae kareke karaoaia bwa katei aika a buakaka are a kona ni katokaki man te nanomwaaka n tingaia, ma angiina aomata a katine n te katei ke n te bwai are aikoa kona ni katokia mai iai. A kabua te atatai ao moanibwai aika a kakaawaki inanon maiuia. Akea riki te bwai ae kakaawaki nakon kakukureian te bwai ae a rangin kainnanoia. Ngkana a kataia ni katokia, a rinanon bwaai aika a mwaakaroiro n te maiu n rabwata, te iango ao namakin aika korakora. Ngkai a katoatai ni karaoi rinerine aika a kaairua, a karekea te kona bwai n rinea te eti ao ae totokoaki. Ngkai Beretitenti Boyd K. Packer man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e reirei, “Waaki aika a Kareke Karaoaia iai ana konabwai ni kamaunaa te kantatinga n aomata ao te boboraraoi n aron te inaomata n rinerine. E kona n taua te mwaaka ni babaire” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 1989, 16; ke *Ensign*, Nobembwa. 1989, 14).

Waaki aika a kareke karaoaia e kona ni karinaki kabonganaan bwaai n aron te baakee, arekooro, kobee te ii ao bwaai ni kamanging (ni kauoua beebea ni bwainaoraki ao aika akea kariaiakakina), ao anua n aiaron te kemboro, anaakin nanon temanna n reketaati, noorakin tamnei aika bwaitangako, aroaro aika a kabwakabwaka, ao aoraki ake irekereke ma te amwarake. Bwaai ao anua aikai a kamamaara ana konabwai te aomata n namakina te Tamnei. A kaikoaka marurungin te rabwata ao te iango

ao te reitaki, namakin, ao te maiu n tamnei. Unimwaane Dallin H. Oaks man te Koorom n te Tengaun ma Uoman e reirei: “Ti na katoki aekakin anua aika a kareke karaoaia. Te bwai are e kareke karoana e na karekeira n te kanganga ma ara kantaninga. N rootakin ara kantaninga n totokoan waaki aika butimwaeaki ni waaki aika a kareke e kamwakurii ana kantaninga Tatan ao n urua ana kariaia Tamara are i Karawa. Aio are e a kaineti na kon waaki aika a kareke nakon turaki (n aiaron te kookein, arekooro, nikotiin, ke kaebiin), waaki aika a kareke ni maiuakinana n aiaron te kemboro, ao aekakin anua tbeua aika a kareke. Ti kona ni katokii waaki aika a kareke karaoaia man kawakinan ana tua te Atua” (Inaomata n Rinerine ao Te Inaomata,” *Brigham Young University 1987–88 Devotional and Fireside Speeches* [1988], 45).

Man te nanorinano ao te kokoaua ao ni wetean te Atua ao tabeman ibukin buokam, ko kona n tokanikai iaon waaki aika a kareke karaoaia rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo. N aiarona ngkai ti a tia ni kamarurungaki, ko kona ni kamarurungaki ao ni karekei kabawaia ni kabane man ana euangkerio Iesu Kristo.

Ngkana ko kanamakiniko bwa ko a reke n te anua ae kareke ao ngkana e karako te nano ni kainaomataaki iroum, ti kaoiko n reitaki ma ngaira ni kamatebwaiān ao maiuakinan reirei man ana euangkerio Iesu Kristo ngkai a reiakinaki n te kairi aio. Ti kakoaua bwa ngkana ko ira te kawai aio ma te nano ae koaua, ko na kunea te mwaaka are ko kainnanoia ni kamarurungaki man waaki aika a kareke. Ngkai ko maiuakini reirei ni kabane aika tebwi ma uoua aikai ma te kakaonimaki, te Tia Kamaiu e na kakorakorako ao ane ko na “ataa te koaua, ao e na kainamatako te koaua” (Ioane 8:32).

TE KOKOAU

OIN TE KANTANINGA: *Kariaia bwa ngkoe, nakea buokam, akea korakoram n tokanikai iaon bwaai aika a kareke tangiraia irouum ao te aro are maium e aki kona ni babaireaki*

Angina mai ibuakora ti moana karaaoan bwaai aika a kareke tangiraia man te nano ni kan ataibwai. Tabeman maibuakora a irekereke ni karaoana ibukina bwa iai bukina ae riai irouwia ngkai a kainnanoa ana bee-ba ni kariaia te taokita ibukin bwai n aoraki ke te mwakuri ni kakaitara ae iai bukina. Angina a moana te kawai aei ngke a ikawai riki nakoia ataei. Terana bukin moan karaoakina ma aron maiura, tia kunea bwa te waaki ae kanakoa ae raka riki nakon tii te mmaraki n rabwata. E katauraoa te korakora ao kukurein te rabwata ke e kaea namakinan te maraki ke tein am iango. E buokira n totokoi kanganga ake ti kaaitarai—ke ake ti iangoi. N te tai ae uarereke, ti namakina inaomatara man te maaku, raoraoma, maroaa, bwarannano, uringaaba, ke te botu. Ma ibukina bwa te maiu e kaonrakeaki ni bwaai are kai-rii aekakin namakin aikai, tia kabonganai waaki aika a kareke karaoaia ni kabatiaa riki karaokiia. N teimatoa, angina mai ibuakora ti bwaka n ataakin ke ni kariaia bwa tia kabua te konabwai n totokoa ao ni baireia kato-kana ao ti a bon tiku ibon iroura. Ngkai Unimwaane M. Nelson man te Kooram n te Katengaun ma Uoman e nooria: “Waaki aika a kareke karaoaia e kataenikaia man te inaomata n rinerine. Rinanon aanga ni kemikoo temanna e kona raoi ni karaureaki man oin ana kantaninga teuanne ke neienne” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 1988, 7; ke *Ensign*, Nobembwa. 1988, 7).

N tiaki angin te tai aomata a reke n anua aika a kareke karaoaia a kariaia bwa a reke irouwia. N aki butimwaea korakoran ara kanganga ao n totokoa ataakina ao mwiin ara rinereine, ti kataia ni kuarerekeia ke ni karabai anuara. Tiaki ataia bwa man kamwaneakia tabeman ao ngaira, ti a bwaka n ae rangin nnano nakon waaki aika tia reke iai. Ngkai akean korakorara iaon waaki aika a kareke ngkai a rikirake, angina mai ibuakora a kunea te kaairua irouwia aia utu, raoraoia, taan kairiiri n te Ekaretia, ao te Atua naba. Ti rinanon te kamaenakoaki ae rikirake ni korakora man korakora, ti kamaenakoira mai irouwia tabeman, ao ai moarara riki ma te Atua.

Ngkana ngaira, n aron ae tia reke, ti kabonganai te kewe ao te karaba, ni kantaninga bwa ti na karekei angara ke ni bukinia tabeman, ti kamamaraira n te maiu n tamnei. Ma ni katoa te mwakuri n aki kokoaua,

tia kabaeira ma te “roobu ae bebete” ni karokoa are e a riki ni matoatoa n aiaron tiein (taraa 2 Nibwaai 26:22). Ao ngkanne e a roko te tai are tia uotaki ni itaramata ma te koaua. Tia aki kona ni karabai waaki aika ti reke-taati iai man taekinan riki teuana te kewe ke n atonga ae kangai, “Bon tiaki buakakana anne!”

Temanna ae tangiraki, te taokita, te tia moti, ke te tia kairiiri n te ekaretia e tuangira te koaua ae tiaki kona ni kakewea—te waaki ae kareke karaoana e bon urui maiura. Ngkana ti tarai kanoan taai aika a tia n nako ma te koaua, ti kariaia bwa akea te bwai ae ti kataia ibon ioura ae mwakuri. Ti kinaa bwa te waaki ae kareke karaoana e a moanna ni buakaka. Ti nooria bwa mwaitira waaki aika a kareke karaoaia ae a tia n urua aron ara reitaki ao n anaa namakinan kakaawakira are ti karekeia. N te tai aei, ti anaa te moan mwaneka nakon te inaomata ao te kamarurungaki man karekean te ninkoria ni kariaia bwa tiaki tii tabetabe ma te kanganga ke te katei ae buakaka. N tokina ao ti kariaia te koaua bwa maiura aikoia kona n babaireaki ao are ti kainnanoa te ibuobuoki n tokanikai iaon waaki aika a kareke karaoaia. Te bwai ae kamimi n noorakin te koaua aei ibukin tokanikai bwa te kamarurung e a karaoaki n tokina.

Te burabeti ae Amon n ana Boki Moomon e katere-terea n taekina te koaua ae ti kunea ngkana ti bon ko-koaua raoi ibon ioura:

“I aki kamoamoa n oin korakorau, ke n oin wanawanu; ma nooria, e a onrake au kimwareirei, eng, e a onrake nanou n te kimwareirei, ao N na kimwareirei ioun Atuaau.

“Eng, I ataia bwa bon te akea ngai; n aron korakorau I bon mamaara; ngaia are N aki kamoamoi, ma N na kamoamoa ioun Atuaau, bwa ni korakorana ao I kona ni karaoi bwaai ni kabane” (Arama 26:11–12).

Kamwakuran Mwaneka

Karekean te kantaninga ni katokia

E ngae ngke waaki aika a kareke a bon kakaokoro irouwia aomata, tabeua koaua, n aron ae teuana aei, e aki kaokoro—akea te bwai ae moanaki n akea ana kantaninga temanna ni waakina karaoana. Te inaomata man waaki aika a kareke ao te itiaki e moanaki man te bwai ae uarereke n te kantaninga. Aomata a taku bwa n tatabemania n tokina anga nanoia ni katokia ngkana te maraki ke te kanganga e a roko ni korakora nakon te maraki n aron katokana. Ko a tia n roko n te botoniango anne? Ngkana ko tuai ao teimatoa n te waaki ae kareke,

kona bon roko raoi n te botoniango anne ibukina te waaki ae kareke bon te kanganga ae rikirake. N aiaron te aoraki ae moanna ni buakaka, e kamamaraa am konabwai ni mwakuri raoi.

Te bwai ae kantaningaaki ni karaoaki ni moanakin te kamarurung bon te kantninga ni katoka te irekereke n te waaki ae kareke karaoana. Ngkana e uarereke am kantninga ao e aki nakoraoi n te bong aei, tai raoraoma. E na rikirake!

Tabeman aomata ataa te kainnano ni kainaomataaki man te waaki ae kareke ma a tuai n tauraoi ni moana karaoana. Ngkana ko a reke n te bwai anne, tao ko kona ni moanna man kinaakin arom n tuai n tauraoi ao ni iangoi kabane mwane man waaki aika a kareke karaoaia. Ko kona ni karinani baika a kakaawaki iroum. Taraa am utu ao aron am reitaki, am reitaki nakon te Atua, korakoran tamneim, am konabwai ni ibuobuoki ao ni kakabwaiaia tabeman, marurungim. Ngkanne tarai ake ana kauntaba imarenan te bwai ae ko kakauua ao ae ko kantningaia ao anuam. Iangoia bwa e kanga am waaki ni kamamaraa terana are a kakaawaki iroum. Ko kona n tataro bwa te Uea e na buokiko n nooriko ao maium n aron are E nooria—ma am konabwai ni kabane ake e a tia n anganiko mai karawa—ao terana ae na riki nakoim n reitakin am waaki ae kareke karaoana iroum.

Kinaakin te bwai ae ko kabua man am irekereke n te waaki ae kareke karaoana e kona ni buokiko ni kunea te kantninga ni katokia. Ngkana ko kona ni kunea te kantninga ae rangi ni uarereke, e na kona n reke nne-na n te moan mwaneka 1. Ao ngkai ko rikirake rinanon mwaneka n te burokuraem aei ao n noora te bitaki are e roko inanon maium, e na rikirake am kantninga.

Kanakoa te kainikatonga ao ukoukora te nanorinano

Te kainikatonga ao te kokoaua aki kona n uaia n airiiri. Te kainikatonga bon te iango ae e aki eti ao bon te bwai ae kakaawaki man waakin nako te bwai ae kareke karaoana. Te kainikatonga e bita te koaua ibukin bwaai n aroia ngkai, n aroia ngkoa, ao n aroia ae na roko. Bon te totoko ae korakora nakon te kamarurung. Beretitenti Ezra Taft Benson e kabwarabwaraa nanon te kainikatonga:

“Te kainikatonga bon te bure ae aki mataata . . .

“Angiina maibuakora ai iangoa te kainikatonga bwa iangoakim ibon iroum, kakaawakim ibon iroum, kantiroaki, kamoamo, kakaawaki riki nakoia tabeman, ke aki iraorao nakoia tabeman ibukina ngkai e tamaroa riki. Ni kabane aikai bon kanoan bwaai aika a bure, ma te nano, ke te mwakoro are i nuuka, e bon teimatoa ni bua.

“Nuukan te anua ni kainikatonga bon te namakin n riribai—te riribai nakon te Atua ao te riribai nakoia raora

n aomata. Te riribai nanona te aki iraorao nakon, ke te waaki ni kakaitara. Bon te mwaaka n te aro are Tatan e baireia bwa e na tautaeka iaora.

“Te kainikatonga e kakauaia n aron rikina. Ti katai ara kantninga ni kaitara ana kantninga te Atua. Ngkana ti kaineta ara kainikatonga nakon te Atua, e bon mena n oin au kantninga ao tiaki n ana kantninga ae karaoaki.” . . .

“Bwa e raoiroi riki bwa kam na kakeai bwaai aikai mairoumi, ao kam na tabeki rake ami kaibangaki, nakon ae kam na teweaki nako mone. (taraa Arama 38:12, 3 Nibwaai 12:30).

“Taan kainikatonga n aki butimwaea te kariaia mairoun te Atua n tautaeka iaon maiuia (taraa Ereman 12:6). Aia atatai ibukin aia koaua a kaitarai wanawanen te Atua, aia konabwai a kaitaraa te Atua mwaakan te nakon-anibonga, tokanikaia a kaitaraa Ana mwakuri aika a korakora” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1989, 3–4; ke *Ensign*, Meei 1989, 4).

Ngkai ko a tauraoi n totokoa ao ni kariaia kanganga are ko kaitarai, am kainikatonga e na karaurau n oneaki nakon te nanorinano.

Kaota te kanganga; ukoukora te ibuobuoki; ao irii bootaki

Ngkana ti kewe n ara waaki aika kareke karaoaia, ti keweira ibon iroura ao tabeman. Ma tiaki kona raoi ni kaburababaira. Ti baka n nako raoi, ti onrake n te ninkoria ao karekean aanga, ma ikabin inanora ti ataia. Otan Kristo e teimatoa ni kauringiira. Ti ataia bwa ti aikoa kona ni katokiira ni mwaing man te rawawata ae rikirake ni korakora. Ni kakewea te koaua bon te mwakuri ae matoatoa n te aro are e a kabebeteira n tokina ni kariaia bwa iai ara kanganga. N te tai ae waekoa, ti kariaia te uki ae uarereke ibukin te kantninga n rin inanora. Ngkana ti rineia bwa ti kariaia nakoira bwa iai ara kanganga ao n anganano n ukora te boutoka ao te ibuobuoki, ti anga nnen te kantninga anne bwa e na rikirake. Ngkanne tia tauraoi n anaa te mwaneka are imwiina n iriira te bootaki ibukin te kamarurung.

Mwakuri inanon te kurubu ibukin te boutoka ke te bootaki ibukin te kamarurung e aki raoiroi ibukiia aomata ni kabane. Ngkana ko aki kona n ira te bootaki ibukin te kamarurung, ko kona n teimatoa n irii mwaneka ni kabane, ma mwakuri aika a butimwaeaki ibukin te bitaki, ngkai ko mwakuri ma am bitibi ke te tia kaeti-eti ae rineaki ae mwaatai.

Ngkana e riai irakin te bootaki ibukin te kamarurung, kona kunea bwa e ibuobuoki ibukin bwaai ae tao iaan ouua. Te moan, ni bootaki aikai kona kamatebwiai rei-rein te euangkerio aika a onoti, ngkana ko maiuakin, e na buokiko ni bita anuam. Beretitenti Boyd K. Packer man te Kooram n te Katengaun ma Uoman e reirei:

"Kamatebwaian tuua n te euangkerio e na kabaitia ni katamaroa te anua nakon kamatebwaikan te anua ae na katamaroa te anua. Kaokiakan iangoan te anua ae aki tau e kona ni kairiiri nakon te anua ae aki riai. Anne buki na ngkai ti kairoro mwaaka ni kamatebwaian tuua n te euangkerio" (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 1986, 20; ke *Ensign*, Nobembwa. 1986, 17). Te Kauoua, bootaki aikai bon taabo ni ikotaki ma tabeman ake a ukoukora te kamarurungaki ma te koraki ake a kaman toua te kawai aei ao a maiuakina koauan korakorana. Inanon bootaki ni kamarurung kona kunea te namakin n te bwae ae ko rinanona, kantaninga, ao te boutoka.

Kamatebwai ao Ota iai

Kamatebwaian koroboki aika a tabu ao aia taetae taan kairiiri n te Ekaretia e kona ni buokiko ni moana kamarurungakim. Te kamatebwai aei e na karakaa am atatai ao e na buokiko n reiakiniko.

Ko kona ni kabonganai koroboki aika a tabu, tae-tae, ao titiraki ake a rimwiaki n te tataro mwaaka n te kamatebwai ae onoti, ibukin te koroboki, ao ibukin te maroroo n te kurubu. Te iango n te koroboki e na kakamaakuko, ma te koroboki bon te bwai ni mwakuri ae mwaakaroiroi ibukin te kamarurungaki. E anganiko te tai n iango ibukin te kanganga ae ko mena inanona, e na buokiko ni kabanea nanom ia-on am iango, e na buokiko n noorii ao ni matataa n te rongorongo, iango, ao anua ake a bauta te waaki are ko a reke iai. Ngkana ko koroboki, kona karekea naba te rekooti ibukin am iango. Ngkai ko a rikirake rinanon mwaneka, ko na kona n ataa korakoran rikirakem. Ibukin ngkai, bon tii kokoaua ao n nanonna raoi ngkai ko korea am iango, namakin, ao kukureim.

Otabwaniniaki ni karii

"I otabwaniniaki n taiani karii ao buure aika l kai rootaki iai.

"Bon Ataua riki te tia buokai, e a tia ni kairirai inanon au tai ni karawawataki inanon te rereua; ao e a tia ni kamaiuai inanon te marawa ae nano.

"E a tia ni kaonai n ana tangira, n te aro are a rootaki iai irikou ni kabane" (taraa 2 Nibwaai 4:18–21).

- Ko namakina ae ko katobibiaki ke ko mwane?
N ningai ae ko namakina te kawai aio n angin te tai?

- Baikara bwaai aika ko namakini ake a kamaramako ngaia are ko a kariaia nakon te waaki ae kareke karoana?

- Ngke e namakina te karawawataaki Nibwaai, antai ae katuka ana onimaki irouna? Tera ae ko kona ni karoia ni katuka riki am onimaki ioun te Uea?

"I ataia bwa te aomata arei bon akea kakawakina"

"E koro bukina bwa inanon aoa aika a mwaiti imwaain riki are e kareke korakorana Mote n aia-roia aomata, ao e taku ni bon nakoina. Ngkai, ibu-kin aei I ataia bwa te aomata arei bon akea, ae te bwai ae I bon aki iangoia" (Moses 1:10).

- *E kanga Mote ni kabwarabwaraa arona ni kabotaua ma te Atua?*

- *E kanga te teei ae varereke n akea tokin kakaawakina ao n teimatoa n akea bongana ngkana e kabotauaki ma ana karo teuanne ke neienne?*

- *Ni kawai raa ae akea iai bonganam ngkana akea ana ibuobuoki te Atua nakoim?*

- *Koreia bwa ko kanga n ataia ae akea korakoram n tokanikai iaon te waaki ae kareke i boni iroum ni kairiko ni kariaia akean bonganam ao man riki bwa kanga te teei ae varereke.*

Te baki ao te taka

"A kabaia akana barua te raoiroi ma ni kanimoi iai, ba a na ngae" (Mataio 5:6).

"Ao e baki tamneiu ni kan ongo takean bwaai aikai; ao I katorobubua imatan te Tia Karibai, ao I wewete nakoina inanon te tataro ma nanou ma tamneiu ni kabane; ao e bwanin au bong ni wewete nakoina; eng, ao ngke e a bong ao I a kabaibati riki bwanaau ni wewete ao e roota karawa" (Enoti 1:4).

- Inanon koroboki aika a tabu aika uoua, ti reiakina-ki bwa a kona ni baki tamneira. Ko a tia n nama-kina te akea inanom, e ngae ngke ko aki baki n te maiu n rabwata? Tera ae karika te akea anne?

- E na kanga bakim ibukin bwain te Tamnei ni buo-kiko riki ni kokoaua?

Kokoaua

"Tabeman a na taraa uaan te katei ae aranaki bwa te kokoaua bwa te moan boto n iango. Ma l kokoaua bwa te bwai ae rangi ni kakaawaki n te euangkerio. N akean te kokoaua, maiura . . . a na riki ni buakaka ao ni mangaongao" (Gordon B. Hinckley, "Ti Kakoaua te Kokoaua," *Ensign*, Oktobwa. 1990, 2).

- Korei kawai ae ko a tia ni kewe iai ao ni kataia ni karaba te waaki ae kareke karoana mairoum ao tabeman. E kanga te anua aei ni karika te buaka-ka ao te mangaongao"?

Te Nanorinano

"Ao ngkanne, ibukina bwa kam a kairoroaki bwa kam na nanorinano kam na kakabwaiaki; bwa n ta-betai te aomata ngkana e kairoroaki bwa e na nano rinano, ao e ukora te rairannano; ao ngkai e koaua, bwa ane e rairananona e na karekea te nanoangaa-ki; ao ane e kunea te nanoangaaki man teimatoa n uaa te toki ao e na bon kamaiuaki" (Arama 32:13)

- Korei bwaai ake a tia ni kairoroiko nakon te na-norinano ao n ukora te rairannanon. Tera te kan-taninga ae e anganiko Aramwa? Ko na kanga ni kunea ke ni karekea te kantninga anne?

Kimwareirein te Uea

"Te b'ai ae batu n ribaki iroun lehova matanria aika a kewekewe" (Taekan Rabakau 12:22).

- Koreakin reeve nakon titiraki aikai e a tia ni we-wete nakon te kokoaua ae nano ibukim. E kanga Rongorongan koroboki ae tabu aei ni irekereke ma te aekaki ni kokoaua aei? Ko na kanga n riki bwa kimwareirein te Uea?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

KANTANINGA

OIN TE KANTANINGA: Ni kakoaua bwa mwaakan te Atua e kona ni kaokiko nakon marurungin te tamnei ae bwanin

Ngkana ti kunei mamaarara iaon waaki aika a kareke karoaoia, angina mai ibuakora a bwara nanoia. Naakana ibuakora akanne ake a ikawairake n akean ataakin te Atua a kakoaua bwa a tia ni bane kawai ibukin buokara. N te tai aei, naake mai ibuakora are a kakoaua te Atua a naaki nanoia bwa E nanokawaki iroura ni buokiira. N ti te arona, mwaneka 2 e anganira ma te kaeka teuana are tiaki iangoia ke ti a tia ni karenakoa—n rairaki nakon te Atua ao ni kunea te kantaninga n ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo.

N tokin te nanorinano, tia bubuti buokara. N rimwiin te bwai are ti namakinna n aiaron te kabanea ni uarereke n otan ara kantninga, tia moanna n irii bootaki ni kamarurung. Ngke ti moan roko ni bootaki ti kaonaki ma te nanououa ao te maaku. Ti maaku ao ni kona ni bwainingareaki, ma irarikina ti bon roko. Ikekei ti ongo irouia mwaane ao aine are a kabwarabwaraa ni koaua tera are e a tia n riki ni maiuia, tera are e riki are e biti aroia, ao e na kanga aron te maiu ni kamarurung man te waaki ae kareke karoaoana. Ti kunea bwa angia aomata ake ti kaitibo ma ngaiia ni bootaki a tia n namakina te bwarannano n aron are ti a tia namakinna. Ma ngkai, a ngarengare, a maroroo, moangare a irii bootaki, tararo, wareware ni koroboki aika a tabu, ao ni koroboki inanon aia tienoo ni kamarurung.

Teutana imwiin teutana, tua ake a tibwai ao ni maiuakin a moanna n ibuobuoki nakoiria. Ngkai ti teimatoa n okioki, tia moanna n namakina te bwai teuana ae ti tuai n namakinna inanon ririki—ti namakina te kantninga. Ngkana iai te kantninga ibukiia tabeman are a tia n rangi ni kaan nakon te urubwai ae rangin korakora tao boni iai te kantninga naba ibukira. Ti kakarabwarabwa n ongo bwa ngkana ti oki nakon te Uea, a na “akea te katei, akea te waaki ae kareke karoaoana, akea te kakaitara, akea uruakan te tua, akea te bure ae kariaiakaki man te berita n te kabwarabure ae bwanin” (Boyd K. Packer, inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 1995, 22; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 19).

Inanon namakinan te onimaki ao te kakoaua, ti kunei te kantninga are e moanna ni buokira n ataa ana nanoanga ao mwaakan te Atua. Ti moanna ni kakoaua bwa E kona ni kainaomataira man te tautoronaki n te

waaki ae kareke karoaoana. Ti ira aia banna ni katotoo raoraora aika a tia ni kamarurungaki. Ti iririi bootaki, tararo, kabouui ara waaki n te Ekaretia, ao ni iangoia raoi ao ni maiuakin koroboki aika a tabu, ao oin ara kakai a moanna n riki. Ti kuneira ni kakabwaiaaki ma ana tangira Iesu Kristo ni katamarooa ara taubaang te bongina inanon te tai. Ngkai ti anaa mwaneka 12, tia moanna n anga nanora ni katuka onimakinara ibon iroura ao waa-ke aika a kareke karoaoia ma te onimaki n ana tangira ao mwaakan Iesu Kristo. Ti anaa te mwaneka aei nakon ara iango ao nanora, ao ti rinanon te koaua bwa aan te kamarurungaki man te waaki ae kareke karoaoana e na kakororoaaki n te maiu n tamnei.

Ngkai ko anai mwaneka aika ko tuangaki inanon te kairi aio, kona rinanon te koaua ae titebo. E bon uaana te kekeiaki ni kabane. Te burokuraem aei e bon kororaoi n te maiu n tamnei, ao bon te burokuraem ae kam-mwakuraki. Ngkana ko irii tuaa aikai ao ni kariaa bwa a na mwakuri inanon maium, kona kuneo bwa ko a kaokaki nakon te marurung n tamnei rinanon am reitaki ae ko kunea ae boou ma te Uea. Tamneina e na buokiko ni moanna n noori am rinerine aika a koaua ao ni itiaki, kona karaoi babaire aika a na nakoraoi ma ana moan tua te euangkerio.

Ibukiia tabeman ma ibuakora te kakai aei e kuri n riki n te tai ae waekoa; ibukiia tabeman, te kamarurung e riki ni karaurau. Ngaia are e na kona n riki nakoim, ko na konaa raoi n taekinna nakoira bwa rinanon te “teimatoa inanon Kristo,” ko a kamaiuaki man te waaki ae kareke ao ni kukurei n te “kaantninga ae tamara ma ni kororaoi” (2 Nibwaai 31:20).

Unimwaane David A. Bednar man te Kooram n te Tengaun ma Uoman n Abotoro e reiakina mwaakan te Uea ae e na buokiko:

“Ti na aki karinanoa ke n aki noora mwaakan ana nanoanga te Uea. Bebeten, karewen ao teimatoan aron ana nanoanga te Uea e na karoao ae batu ni kakorakoraira ao ni kamanoira inanon taai ni kanganga aika ti mena ngkai iai ao are ti na mena iai imwiina. Ngkana taeka aki kona ni katauraoa te boutoka are ti kainnanoia ke ni kabwarabwaraa te kimwareirei are ti namakinna, ngkana e bon aki bebete bukina ni kataki ni kabwarabwaraa te bwai are e kanganga kamatataa-kina, te iango ao bukina ae aki kona n katokaki mwatin te atatai ibukin te aro ae aki motiraoi ao ae aki boraoi n te maiu, ngkana te taneiai n te maiu n rabwata ao taraakina raoi tau ni katauraoa mwiina

ae tangiraki, ao ngkana taraan ae ti a rangi ni maroaa, ni koauana tia kakabwaiaaki man ana nanoanga te Uea ao ni karaoa te korakora nakon mwaakan te kainaomataaki (taraa 1 Nibwai 1:20).

“Tabeman aomata are kairuaongoia ke warekan te rongorongo aei irouia a na kakerikakaki ke e na bua inanon maiua tauraoi ana nanoanga te Uea. . . . Ti na bae ni kaairua n ara iango bwa kakabwaia ao bwaintangira a kawakinaki ibukiia aomata ake a taraa riki n raoiroi ke a beku n ana wewete te Ekaretia aika a kona n nooraki. I kakoaua bwa ana nanoanga te Uea a tauraoi nakoira ni kabane ao te Tia Kabooira mai Iteraera e ingainga n anga bwaintangira nakoira” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 2005, 106–7; ke *Ensign*, Meei 2005, 100–101).

Kona noora ana nanoanga te Uea inanon maium ngkai ko reiakiniko n taratarai ao ngkai koa moanna ni kakoaua bwa mwaakan te Atua e kona raoi ni buokiko ni kamarurungko.

Kamwakuran Mwaneka

Tataro; wareware ao iangoi raoi koroboki aika a tabu

Ngkai ko kanakoa te kainikatonga ao ni moana iangoakin kaokan te Atua nako nanon maium, kona moanna ni iango riki inanon waaki n taromaiuri. N tokina kona kuneo tauraoi ni katorobubua ao n tataro ni kabaibati. Kona kunea namakinan kabwarabwaraakin am namakin ao kainnanom nakon te Auta. Kona namakinan bwa tia ni manga kaua te maroroo ma temanna are e na kaekako n taai nako, tiaki n taai nako ma te kaeka ae eeng ma n taai nako ma te tangira. N tokina kona moanna n rinanon te kamarurungaki imwiin kanaomataakim man te kaokoroaki.

Te kantaninga n te reitaki ma te Atua e na kairiko ni kamatebwai aia taeka burabeti aika ngkai ao ake ngkao. Ngkai ko ongo irouia tabeman are a kunei kaeka inanon koroboki aika a tabu, e na rikirake am kantninga ao ni konaa ni kunei naba kaeka. Ngkai ko koroi am iango, ko na konaa ni karekei namakin aika a raka man te Tamnei. Kamatebwai ma te tataromwaaka, ao te Uea e na kaekai am titiraki ao kainnanom.

Te tabo ae raoroi ni moana am kamatebwai bon man kiibu n tokin mwakoro inanon te kairi aei. Kiibu ni kabane a rineaki ma te kamarurunga n te iango, ao ni katoa titiraki a titirakinaki ma te kantininga are e na kona ni buokiko ni maiukina te kibu inanon maium. Kabonganai tabeua te miniti ni katoa bong n ukora te bwai are kantiningaia te Uea ni kan reitaki nakoim.

Kakoaua te Atua te Tama ae akea Tokina ao Natina, Iesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi

Angiina mai ibuakora a ikawairake ma ana reirei te Atua, ao ngkai ngaira kaain te Ekaretia iai irouura tabeua ana rabakau Tamara are i Karawa, Iesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi. Iai ara kakoaua ae bebeti Irouia, ma n tabetai tiaki reita korakaira ae onoti ma kainnanora ibukin mwaakan te Atua inanon maiura.

Te mwakuri are kainnanoaki ni mwaneka 2 bon tauraoi nanom ni maiukina kakoauaan ana tangira ao ana nanoanga Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo ae tauraoi ao ana kakabwaia te Tamnei ae Raoiroi. Ara kakoaua bwa kona ataa te tangira n Anua n Atua ae ikotaki ae kororaoi man taraakin te kakoaua ibukin Aia tangira ao te mwaaka ni maium ao ni maiua tabeman.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika imwiina a kona ni buokiko ni kabongana mwaneka 2. Ti reireiniko bwa kona kabonganai koroboki aika a tabu ao titiraki ibukin te maroroo, kamatebwai, ao te koroboki. Uringnga ni kokoaua ao ni kamatata raoi inanon am koroboki.

Kakoaua te Atua

“Kakoaua te Atua, kakoaua taekana, ma bwaai ni kabane ake e a tia ni kariki, i karawa ao i aonaaba; kakoaua bwa iai irouna te wanawana ae bwanin ma te mwaaka ni kabne, i karawa ao i aonaaba; kakoaua bwa e aki kona n oota te aomata ni bwaai ni kabane ake e kona n oota iai te Uea” (Motiae 4:9).

- *Angiina taan kakoaua i karawa ao aonaaba a taetaekina ae iai te Atua. Terana kakoaua ibukin te Atua ao Ana tangira ake ko a tia n rinanona?*

Te Onimaki iroun Iesu Kristo

"Kabwarabwara nakoia te rairannano, ma onimakanan te Uea are Iesu Kristo; reireinia bwa a na kana-norinanoia ao a na nimamannei man nanorinano inanoia; reireinia bwa a na kaaitarai ana kariri nako te riaboro, n aia onimaki iroun te Uea are Iesu Kristo." (Arama 37:33).

- Angiina ma ibuakora a kataia n otinako man ara waaki ae kareke karaona rinanon te anginnano ke rinanon karekean onimakinan te rao ke te kau-nitira. Ni moan taai ke imwiina ti kunea bwa ara onimaki ibon iroura ke tabeman e aki buokira n tokanika iaon ara waaki aika a kareke karaoaia ae bwanin. Korei taekan am namakin n te bong aei n riki n nanorinano ao n am anganano n oki nakon Kristo ao Ana evangkerio iaon bwaai ni ibuobuoki ni kabane ake a buokiko inanon am konabwai ni kamarurungaki.

Te bwaintangira n akoi

"Ma ngaia ti na . . . ni kaania te kaintokanuea are e akoaki te aba iai, ba ti aonga ni karekea te akoaki ngkana a kai nanora" (Ebera 4:16).

- N te Bible Dictionary, te akoi e nanonaki bwa "te buoka ke te korakora" are kanakoaki rinanon ana nanoanga ae tituaraoi ao ana tangira Iesu Kristo" ("Te akoi," 697). Te bwaintangira aei ae te buoka mai karawa e kona ni buokiko ni karaoi riki aika mwaiti nakon ae katukaki bwa ko na karaoia ibon iroum. Te Tia Kamaiu e na karaoa ibukim are ko aki kona ni karaoia ibon iroum. Ana nanoanga e bon nanonaki man am kona n rairannano ao ni kona ni bitaki. Inanon kawai raa ake ko a tia n namakina te bwaintangira n akoi inanon maium

Ana Nanoanga te Tia Kamaiu

"Ao e kanenea b'anana naba taman te teei, ao e kangi, ma rannimatana, I onimaki; Ko na kakorakora riki au onimaki ae karako" (Mareko 9:24).

- Te mwaane aei e ukora buokana mairoun te Tia Kamaiu ao e karekea. Iesu e aki boiai ibukin ra-raomana. Korei taekan ana nanoanga te Tia Kamaiu ao ana taotaonannano.

- E kanga te bwaintangira ae te korakora mai kara-wa ni kona ni buokiko ni kateimataoa te kamaruru-ngaki ae reitinako?

- Korei kiannanom ni koroi iaon kabooakin (kainao-mataakin, ao te oneaki) ni mwaakan Kristo.

Moan waaki

"Ma nooria, ngkana kam kauti matami ma ni kamwakuri ami konabwai, ma ni kakatai iaon au taeka, ma ni kamwakura teutana te onimaki, eng, e ngae ngke akea te bwai ae kam tangiria bwa kam ti kan kakoaua, kamwakura te nano aio inanomi, ni karo-koaua ae kam kakoaua n te aro ae e a kona n reke nnen teutana au taeka" (Arama 32:27).

- Kamaiuaki**

“Ko kakoaua mwaakan Kristo nakon te kamaiuaki?
. . . Ngkana ko kakoaua ana kaboomwi Kristo ko
kona ni kamaiuaki” (Arama 15:6, 8).

 - *Ngkana ti iangoa te kamaiuaki ti taneiai ni iango ibukin rabwatara. Tera riki bukin arom ae ko kain-nanoa mwakan ana kamaiu Iesu Kristo?*

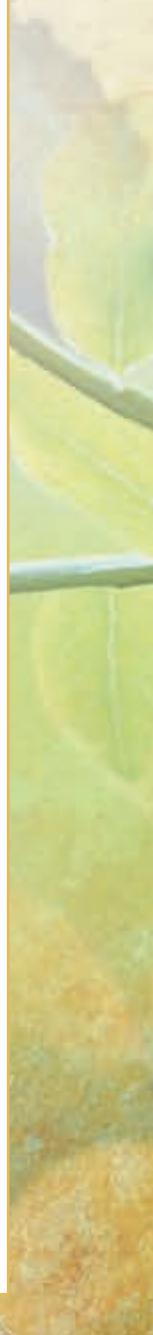
- Moan ataakinan—ke moan waakina ao ao ni moan rikiraken te waaki ae kareke iroum—bon te itera ae kakaawaki n reiakinan karaoana ae ka-koauaaki. Te kawai raa ae ko a ataa riki iai lesu Kristo n te bong aei ma mwaakana inanon maium nakon are ko nooria n te wiiki ae nako? te na-mwakaina ae nako? te ririki ae nako?

Kainaomataaki man te tautoronaki

"A bon uotaki nakon te tauronaki, ao te Uea e a manga kainaomataia man te taurononaki ni mwaakan ana taeka" (Arama 5:5).

- Ana taeka te Atua e na mwaaka ni kainaomatako man te tauronaki. Ko kona ni kunea ana taeka te Atua inanon koroboki aika a tabu ao taetae ake ko ongo n te maungatabu ao ni warekia n ana maekatiin te Ekaretia. Ko kona ni karekea ana taeka te Atua ae kaineti rinanon te Tamnei ae Raoiroi. Koroi bwaai tabeua ake ko anganano ni karaoi n te bong aei bwa ko aonga ni karekei Ana taeka iroum.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

ONIMAKINA TE ATUA

OIN TE KANTANINGA: Baireia bwa kona kaoka am kantaninga ao maium nakon ana tararua te Atua te Tama ae akea Tokina ao Naitna, Iesu Kristo.

Mwaneka 3 bon te mwaneka ni babaire. Inanon moan mwaneka ake uoua, tia moanna n namakina te bwai are tiaki kona ni karaoa ibon iroura ao kainanoan te Atua ni karaoa te bwai ibukira. Ngkanne ni mwaneka 3 ti kairaki nakon te bwai ae ti tii kona ni karaoa ibukin te Atua. Ti kona ni karaoa te babaire n anga nanora Nakoina ao ni kataenikai maiura ni kabane—n taai aika a nako, n te tai aei, ao n taai aika a na roko—ao ara kantaninga ibukin maiura Nakoina. Mwaneka 3 bon te mwakuri n rinerine. Bon te rinerine ae te kabanea ni kakaawaki are ti a tia ni karaoa.

Unimwaane Neal A. Maxwell man te Kooram n te Tengaun ma Uoman n Abotoro e karaoa te katanoata are imwiina ibukin te babaire ae moan te boongana aei. “Ana anga nanona n ana kantaninga temanna bon te kabanea ni kakaawaki ni bwai ae onoti are ti riai ni katikua iaon ana baonikarea te Atua. Bon te reirei ae matoatoa, ma e boni koaua. Bwaaai aika tabeua aika a mwaiti are ti anga nakon te Atua, e ngke a rangi n tamara ibukira, bon bwaaai raoi ni koaua are E a tia ni kaman anganiira, ao E katauraoira iai. Ma ngkana tia moanna n anga ngaira man kanakoi ara kantaninga bwa a na kabonganaki n ana kantaninga te Atua, ngkanne tia bon anganna raoi te bwai ae kakaawaki Nakoina. (“Insights from My Life,” *Ensign*, Aokati. 2000, 9).

Beretitenti Boyd K Packer man te Kooram n te Tengaun ma Uoman e kabwarabwaraa ana babaire n anga ana kantaninga nakon te Atua ao te inaomata n te babaire anne are e anganna. “Tao te kabanea ni kukune ae e rangi ni kakannato ibukin maiu, n akean titiraki ibukin te motinnano ae korakora e kaoti n tokina ngke I a onimakina raoi te Atua bwa I taarau ke n anga inaomatau nakoina—n akean te kaaitara ke te raraoma, n akean te teutana te kairoro, n aron te aomata n ti ngaia, ti ngai, ake aea kaairua, ake aea bwai ae kantaningaaki nakon tabeua kakabwaia. N te iango, n taekinan te bwai ae kaokoro ma nanona, n anaa inaomatan temanna n rinerine, te bwaintangira ane e kakaawaki anne are e kamatataaki ni koroboki aika a tabu e boni boongana nakon te maiu n tingaia, ao ni kangai, ‘N na karaoa n aron are ko baireia,’ bon imwiina te reireinaki bwa ni karaokina ko a karekeka riki ae mwaiti n te inaomata n rinerine”

(*Obedience*, Brigham Young University Speeches of the Year [Ritembwa. 7, 1971], 4).

Ngkana ti anaa mwaneka 3, ti kaitara ma te koaua bwa te kamarurung e bon korakora riki mwiina man ana konabwai te Uea nakon ae bon oin ara konabwai. E karaoi kakai ngkana ti Kaoia nako nanon maiura. Mwaneka 3 bon te babaire ni kariaia te Atua ni kamarurungiira ao ni kabooira. Bon te babaire ni kariaia Ngaira bwa e na kairi maiura, ara ururing, e bon koaua, bwa E karinei inaomata n taai nako. N te anga aio, ti baireia bwa ti na katikui maiura inanon Bainā mani kateimatoaan irirakin te burokuraem ni kamarurung ibukin te maiu n tamnei.

Ngke ti moan nanako n irii bootaki ni kamarurung, ti na bae n raraoma ke ni kairoroaki irouia tabeman n riai n roko ikekei, ma ni kabonganakin mwaneka 3 ti na riai ni baireia ni bon mwakuri ibon iroura. Ti nooria bwa bibitakin maiura n ae korakora e riai bwa bon oin ara babaire. Tiaki man are a tia ni karaoi ara karo, te bwai are a karaoa ngkai, ke are a tangiria. Tiaki ibukin are a karaoa kaainabara, ara utu, ke raoraora n ana iango, n namakinna, a karaopia, ke aki karaopia. Ti nooria bwa ti na riai n anga nanora n tiku n itiaki ao n itiaki n iango n aki manga ongo n aia iango tabeman ke n aia rinerine. Ara anga nano bon aara ae matoatoa are e mena iaona kabaerantan kamarurungakira. Ngkai ti wareka ana Boki Moomon, ti kunea mwaakan mwaneka 3 n Arama 5:13: “A kananorinanoia ao ni katuka aia onimaki iroun te Atua ae koaua ao ae maiu.”

Ngkana ti kabonganana te mwaneka aei, ti namakina te maaku ibukin te bwai ae tiaki ataia. Tera ae e na riki ngkana ti nanorinano ao n taenikai maiura ao ara kantaninga ae bwanin nakon ana tararua te Atua? Angiina mai buakora, te maiu n ataei e bon rangi ni matoatoa, ao ti maaku n riki bwa aiaroia ataei aika a manga uarereke. A kairaki nanora ni bwaaai ake tia n rinanona n taai ake a tia n nako bwa karaaoan te motinnano ae koaua e boni kuri ni kanganga, are ibukin waaki aika a kai tamara aika katobibira n te aonaaba aei. Ti a tia n noori motinnano n uruakaki. Ti a tia n urui aika a mwaiti ibon iroura. Te kabanea n tamara are tabeman mai ibuakora a na kataia ni karaoa are a tuangaki irouia raoraora aika a tia ni kamarurungaki: “Tai kabonganana. Nako iri bootaki. Bubuti ibukin buokam.” Te koraki ake a tia n rinanona mwaneka ni kamarurung imwaaira a kaoira bwa ti na kakatai ma te aeka ni maiu ae boou aei. A tataningaira ma te taotaonannano n anga nanoia ni kauka te mataroa nakon te Atua n ae tii teutana.

Te Uea e anga te kakao ae ti tebo: "Norai, I tei i rari-kin te mataroa, ao I karebwerebbe: ngkana e ongo bwanau temanna, ao ngkana e kauka te mataroa, ao N na nakolina, ao N na amarake ma ngaia, ao ngaia ma Ngai" (Te Kaotioti 3:20).

N te moan tai ara konabwai a kararaoma ao a kai to-ki. Ti teimatoa n angan te Uea ara onimaki ao ni manga anaia. Ti raraoma bwa E na bae n nanokawaki n ara ia-ngo ae aki koaua ao E ana ana boutoka ao ana tangira maioura. Ma e aki.

N te tai ae maan ti kariaia te Uea bwa e na kaota Ana kamaiu ae mwaaka ao te kamanoaki n irirakin Ana ka-wai. Ni koauana ngaira n tatabemaniira tiaki riai n tii ka-bwarai nanora man waaki aika kareke karoakiia, ma ti riai naba ni kaoka ara kantatinga ae bwanin ao maiura nakon te Atua. Ngkana ti karaoia, ti kunea bwa E tata-nanona ao ni butimwaaai ara konabwai aika a mamaara n kataenikai Nakolina bwaai ni kabane.

Ara konabwai ni kaitaraa te karirii e bon kabaeaki inanon ara anganano ae teimatoa nakon ana kantatinga te Uea. Ti kabwarabwarai kainnanora ibukin te mwaaka are e tauraoi nakoira rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu, ao n namakina te mwaaka anne ioura, ni kakorakoraira ni kaaitara te karirii are imwiina. Ti reiaki-naki bwa ti na butimwaea te maiu iaon bwaai ake e a tia ni katei te Uea.

Ngkai Unimwaane Maxwell e noora, te anganano aei nakon te Uea bon te reirei ae matoatoa. E kainnanoira bwa ti na anga ara tai ao ara konabwai nakon Ana kanta-ninga ni moan waakin te bong teuana ma teuana ao n tabetai ni katoa aoa ke man te tai teuana nakon teuana. Ngkana ti anga raoi nanora ni karaoia, ti na kunea te na-noanga, te mwaaka ae e na reke, ni karaoa are tiaki ko-na ni karaoia ibon ioura.

Teimatoan ara anganano nakon ana kantatinga te Atua e kuarereria te un ao e uoti riki bwaai aika kakawaki nakon maiura. Bwaai aika a uarereke n aron kawai aika onrake ni kaa ni mwamwananga aika buti ni karau-rau aikoa manga karika te rawawata. Tiaki maakuia ake ti taarau iouia. Ti butimwaea te katabeaki ibukin ara mwakuri. Ti butimwaea ao ti karaoa nakoia aomata are e na karaoaki naba nakoira, n aron are e na karaoia na-koira te Tia Kamaiu. Matara, ara iango, ao nanora n tokina ao a uki nakon te koaua ngkai te maiu ae mamate e bon kakaewenako ao e na bon kareke te konabwai n tainako n uota te rawawata nakoira ao te raraoma ao n aiaron naba te kukurei.

Ni katoa te bong ae boou ti kabooua ara anganano nakon Ana kantatinga te Uea. Aio te bwai ae nanonaki nakoira ngkana ti kangai, "Te taina n te bongina." Ti a tia ni baireia bwa ti na kanakoa tabeakinara ibon ioura

are a karikii bukin waaki aika a kareke karoakiia ao ni kukurei ni karekea 24 riki te aoa man te rau ao te kora-kora are e roko man onimakinan te Atua ao Tamaroana, mwaakana, ao ana tangira.

Kamwakuran Mwaneka

Kaea te bootaki n toa, rinanon ao kabooui am berita aika a tabu n te bwabetito

Kabonganaan mwaneka 3 ao onimakinan te Atua ni bwaai ni kabane e kona n riki bwa kabonganakin te ma-ta te kiraati n noori bwaai ma te mata ae boou. Ni kara-oan te babaire ni kaoka am kantatinga nakon te Atua, kona moanna n rinanon te rau ao te kimwareirei are e roko man ukoukoran ao karaoa ana kantatinga Tamara are i Karawa.

Te bwabetito ao te toa e kanikina am tangira ibukin ao n taenikai nakon Iesu Kristo. Ko berita bwa kona katoka Arana iaom, n Uringnga n taa nako, n Iriria, ao ni kawa-kin Ana tua "bwa e aonga ni memena Tamneina irouwia" (Moronaa 4:3, taraa naba Moronaa 5:2, D&C 20:77, 79).

Taetae ma am bitiobi ke beretitenti n te mwaanga ibukin te waaki ae kareke karaona iroum ao am babaire n ira ana kantatinga te Atua. Karaoa am kabanea n tamroa n ira te bootaki n toa ni katoa wiiki. Ngkai ko taromauri, ongora raoi nakon taromaurin te toa ao ni iangoa te bwaintangira are e a tia n anganiko Tamara are i Karawa. Ngkanne, kabooua am motinnano ni butimwaea ao n irira Ana kantatinga ibukin maium man ka-nakin te toa ngkana am bitiobi ke beretitenti n te mwaanga e a tia n anganiko te kariaiakaki ni karaoia.

Ngkai e a rikirake marurungim, ko na kunea bwa e na korakora riki nanom ni mena ibuakoia te koraki ake a karinea ana anga karea te Tia Kamaiu. Ko na moanna rinanon te koaua "Ba akea te taeka teuana maioun te Atua ae na aki mwaaka" (Ruka 1:37).

Baireia n onimaki ao n ongeaba nakon te Atua; bita are ko kona ni bitia; butimwaea are ko aki kona ni bitia

Taeka aikai—anaaki man ana tatato Reinhold Niebuhr ae ataaki bwa te "Tataro ae Rau"—e kona ni buokiko ngkai ko baireia bwa kona onimakina te Atua "Te Atua, kariaia n anganai te rau ni butimwaaai ake I aki kona ni bitii, te ninikoria ni bitii bwaai ake I kona, ao te rabakau n ataa te kaokoro."

Ko kona ni butimwaea ma te rau te koaua ae ngkai ibukin am kanganga ngkana ko onimakina ana konabwai te Atua ni buokiko. Ko kona ni butimwaea ma te rau bwa e ngae ngke ko aki kona n totokoi aia mwakuri ao aia rinerine tabeman, ko kona ni baireia bwa ko na kanga ni mwakuri ni bwaai nako ake ko kaaitari.

Ko kona ni baireia ma te ninikoria n onimakina Tamara are i Karawa ao ni mwakuri nakon Ana kantatinga. Ko kona ni kaoka am kantaninga ao maium nakon Ana tararua. Ko kona ni baireia ni karaoa te bwai are E tuangko ao ni kawakin Ana tua.

Ko na bae n aki kona ni bitii bwaai tabeua inanon maium, ma ko kona ni bita am anganano nakon onimakinan te Atua ao n ongeaba Irouna. Ngkai ko reireinaki bwa kona Onimakinna, kona nooria bwa Ana babaire bon ibukim n iria are e aranna Aramwa bwa te “babaire ni kakukurei are e korakora” (Aramwa 42:8). Ko na reireinaki bwa e ngae ngke inanon te maraki ke n taai ni kanganga “ bwaai ba a bane n ibuobuoki ni karika te raoiroi i bukia akana tangira te Atua” (I Rom 8:28) ao ni kawakin Ana tua (taraa naba D&C 90:24; 98:3; 100:15; 105:40).

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika a tabu ake imwiina a kona ni buokiko ni kabongana mwaneka 3. Kabonganai koroboki aika a tabu aikai ao titiraki ibukin te iango ae nano, kamatebwai, ao koroboki. Uringnga ni kokoaua ao ni kamatata raoi inanon am koroboki.

Ni katiteuanaaki ma ana kantaninga te Atua

“Maiu n aron nanon te Atua, ao tiaki n aron nanon te riaboro ma te rabwata; ao uringnga, ngkana kam a tia ni maiuna nanon te Atua, bwa bon ti rinanon ana akoi te Atua are kam na kamaiuaki iai” (2 Nibwaai 10:24).

- *Iangoia bwa tera ae nanonaki ni maiuakina maium ni katiteuanaki ma ana kantaninga te Atua. Iangoia bwa e na kanga mwaakana ae kona ni karekeaki ni kona n roko inanon maium ngkai ko oki Nakoina. E kanga am namakin ibukin kariaiakakin te Atua bwa e na kaira maium?*

- *Tera ae totokoiko ni kariaia Ngaia bwa e na kaira maium?*

Anga nakon ana kantaninga te Atua

“Rawawata ake a katokaki iaon Aramwa ma tarina a kabeebeteaki; eng, ao e kakorakoraia te Uea bwa a na kona n uota uotaia ma te beete, a karaoi nanon te Uea ma te kukurei ao te taotaonakinnano” (Motiaeaa 24:15).

- *Te Uea e na kona ni kanakoa rawawatan Aramwa ao ana aomata, n onean mwiina, E kakorakoraia n uota “rawawataia ni kabeebetea.” Taraia bwa aki ngurengure ma anga ma te nano ae kukurei ao n nanorinano nakon ana kantaninga te Uea. Korea taekan te nanorinano are e kainnanoa kabonganana ibukin te kabebeteaki ao n anganano ni karekea kabebetean rawawatam.*

- *Tera ae nanonaki n anga nakon te Atua? Ko kanga n anga?*

- E kanga am namakin ibukin te anganano ma te kantanninga ao te taotaonakinnano nakon ana tai te Uea ibukin te bitaki?
 - Te kibu aei e kabwarabwaraia aomata ake anga nanoia nakon te Atua. E kanga te aki mamamatam ni kakorakora am konabwai n anga nanom nakon te Atua ao ni katoka te waaki ae kareke karoana irouum?

- langa kakaawakin te tataro inanon tain te karirii, ao koreia bwa e kanga te tataro ni kakorakora am nanorinano ao am onimaki iroun Kristo.

- Ko na kanga ni karekea te ninikoria n teimatoa ni kataia ni karokoa ae ko a inaomata man rawawatam?

- Matoara am anganano n anga nanom nakon te Atua n oneamwiin ae ko anga nakon te waaki ae kareke karaoakina inanon te tai ni karirii?

Te aki mamatam ao te tataro

"A bon aki toki n aki mamatam ma n tataro, ao a ri-kirake ni matotoa ma ni matoatoa riki n aia nanori-nano, ma n nene riki n onimakinan Kristo, n onrake tamneia n te kimwareirei ma te raunnano, eng, n te aro are a itiaki ma ni katabuaki nanoia, ao katabuan nanoia e reke ibukin anganakin te Atua nanoia"
(Ereman 3:35).

Kananorinanoko imatan te Atua

"E kamaiuia kioina ngkai a karinanoia imatana; ao kioina ngkai a kakorakorai aia tataro nakoina ao e a kamaiuia man te tautoronaki; mangaia ae e mwammwakuri te Uea ma mwaakana ni bwaai nako ibuakoia natia aomata, n arora baina ae nanoanga nakoia ake a onimakinna." (Motiae 29:20)

- Tera ae katokiko man "te tang ni kakorakora" nakon te Atua ibukin te kainaomataaki are e kaineti nakon Ana kantaninga?

- Tera are e a tia ni katokiko man ukoukoran te ae-kaki ni kainaomataaki aei n taai aika a nako?

- Ni kawai raa ae ko kona n reireinaki n onimakina te Atua?

- Ni kananorinanoko bon te babaire ae ko karaioia. Tatan e kataia ni karaiko bwa kona kakoaua bwa e ngae ngke e buokia tabeman te Atua, E aki kona ni buokiko ibukina ngkai ko a mamaara ao ko a bwarannano. Kinaa te kewe aei bwa tera bokina. Ni koauana, ngkoe natin te Atua. E kanga te rabakau aei ni buokiko ni kananorinanoko?

Te rinerine nakon moanakin te kamarurung

"I tangiria bwa kam na nanorinano, ao aantaeka man rau; ni kakai butiaki; n onrake n te taotaonakin-nano ma te taonannano inanon te tai ae maan; n tumbaang ni bwaai ni kabane; ma ni kakaonimaki ni kaawakin ana tua te Atua n taai nako; ni bubuti ibukin bwaai aika kam kainnanoi, aika bwaai n tanmei ma bwain te rabwata; ma ni karabwarabwa n taai nako nakon te Atua ibukin bwaai ake kam karerekei" (Aramwa 7:23).

- Mwaneka 3 bon te rinerine. Te kamarurung e riki mani mwaakan te Atua, ma tii imwiin are ko rineia bwa kona ukoukora Ana ibuobuoki. Am babaire e kauka te reitaki ibukin Mwaakana are e na baro nako nanon maium. Iangoia bwa e kanga te nanorinano, te taonannano n te tai ae maan, te

nanoanga, ao a mwaiti riki bon rinerine ni kabane. Te kabanea n anua ae kakaawaki are karinanki inanon koroboki aika a tabu bon te karabwarabwa. E kanga te karabwarabwa ni buokiko n nanorinano?

- Tera anua tabeua are e a tia ni karini Aramwa n te karinan aei?

- Baikara maibuakon anua aikai ae akea iroum?

- E nga ae ko kona ni mwakuri iaona n te bong aei? Tera ae ko kona ni karaoia ngkai ni moana karaoana?

N riki n aiaron te ataei ae uarereke

"Bon ana kairiibai te Atua te aro n aomata, man moan bwakan Atam, ao e na teimatoa n aki toki, ni karokoa ae e kakauongo nakon ana wirikiriki te Tamnei ae Tabu, ao e kakorakora nakon te aro n aomata ao n riki bwa ae itiaki rinanon ana mwakuri ni kamau Kristo ae te Uea, ao n riki n aiaron te ataei, n ongeaba, n ongotaeka, n nanorinano, n taotaonakinnano, n onrake n te tangira, ao n tauraoi ni butimwaei bwaai ni kabane ake e tangira te Uea bwa e na karaoi, n aiaron te teei are tauraoi ni karaoi bwaai ake e tuangaki iroun tamana" (Motiaeae 3:19).

- Angiina mai buakora a rinanon te mwakuri ae akea te tangiria iai mairouia kaaro ke te koraki are a tararuaira, ao n riki "n aiaron te ataei" bon te kakawenako, tao e bon kakamaaku naba. Ngkana iai am kanganga ma am karo ae tuai n raoiakinaki, tera ae kona karaoia ni kaokoroa am namakin ibukia am karo man am namakin ibukin te Atua?

- E ngae ngke iai am kanganga ae ko raoiakinna ma am karo iaon te aba, ko kona ni karekea te kakoa-ua iroun Tamare are i Karawa ao te Tia Kamaiu kanganga aiaroia kaaro aika a kororaoi. Buki tera ngkai kona onimakina Tamara are i Karawa ao te Tia Kamaiu ngkai ko anga maium Nakoia?

Reitaki ma te Atua

"[Iesu] e katorobubua, ao n tataro, e kangai, Tamau, ngkana e riai i Roum ao Ko na uota nako te mangko aei mai Rou: ma akea au taeka, ma e na tauaki am taeka" (Ruka 22:41–42).

- N te tataro aei, te Tia Kamaiu e kaota Ana anga-nano nakon te Tama. E kabwarabwa nanona ae korakora ma ngkanne e nanorinano nakon ana kantaninga Tamana. Iangoa te kakabwaia n am konaa n tuanga te Atua am namakin. E kanga n ataaki ae E oota n iremwen am konabwai, marakim, ke n te bwai are ko namakinna bwa kona buokaki n taekinna. "E na tauaki am taeka," ao n nanonna?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

Handwriting practice lines (left column).

Handwriting practice lines (right column).

TE KOAUA

OIN TE KANTANINGA: Karaoa te ukeuke ao warebwai aroaro ibon ibukim.

Ngkana ko kabongana mwaneka 3, ko baireia bwa kona onimakina te Uea. Ko kaoka am kantaninga ao maium nakon Ana tararua. Ni mwaneka 4, ko kaota am anganano n onimakina te Atua. Ko karaoa te ukeuke ao warebawai aroaro ibon ibukin maium, n taraia raoi ke ni kauarerekea am iango, bwaai aika a riki, namakin ao mwakuri ibukin maium, ni karaoan am warebwai bwa e na bwanin raoi n aron are e kona.

Karaoan te warebwai ae bwanin ibon ibukin maium e bon aki beebeete. Ngkana ti atonga ae tiaki maaku, tiaiki nanonna bwa a na akea am namakin ni maaku. Kona bae n rinanon namakin ngkai ko tara raoi maium, ni ikotaki ma te mamaa ke te maaku. Te aki maaku kona bon aki karika maakum bwa e na katokiko man bwanihin te waaki ibukin warebawai aroarom. Ni mwaneka 4, e nanonaki bwa ko motinnano nakon te kokoaua raoi ngkai ko tabe ni kabanea am tai iaon bwaai aika a riki ni maium, ni ikotaki ma mamaaram, ao tiaki tii iaon mamaaraia temwaangina.

N taai aika a nako tao ko kariaia karoakin katei aika a buakaka ao ni bukinia tabeman aomata, taabo, ke bwaai ibukin te kanganga are ko karikia. Ngkai ko nang moanna ni karaoa tabem ibukin taai aika a nako ao am mwakuri aika ngkai e ngae ngke ko kainnanoa ae kona kinaa te maraki, mamaa, ke bwaai aika a kanganga aika a riki, iango, namakin, ke mwakuri.

Ngkana te iango ibukin karaoan te ukeuke ao te aki maaku ni warebawai aroaro ibon ibukim a taraa ni konako, ko a ataia bwa ko aki maroaa. Ti mataata n te bwai ae ko namakinna. Ti uringnga korakaira ni karekean ara anganano ni kabwanina te mwaneka aei. Angiina mai buakora a mimi ngkana ti eweka mwaneka 4 ni kabwaninna ao n teimatoa n tokanikai iaon waaki aika ti reketaati iai. N tokina tia kakoaua aia taeka te koraki ake a tia n rinanon te waaki aei imwaain ae ti karaoia. "N akean te kakae ao te aki maaku ni warebawai, . . . te onimaki are e mwakuri raoi inanon te maiu ni katoa bong e aki kona ni manga karekeaki" (*Twelve Steps and Twelve Traditions* [1981], 43).

Waaki aika a kareke a kamamaara ara konabwai ni kaota koauan maiura. E tiatiana ara konabwai n oota n te urubwai ao te kanganga—mangaongao—ake a riki inanon ara reitaki ni kabane. Imwaain ae ti na katuka ara onimaki iroun te Tia Kamaiu, ti kainnanoa te baire

rinanon are E na kona ni buokira ni barongai ara waaki n taai aika a nako ma te koaua. Mwaneka 4 e katauraoa te baire anne, bon te korakora ao te tararua raoi n te konabwai ni kunea bwa tera mangangao are ti a tia ni mena inanona n te tai aei, ao baikara" (*Twelve Steps and Twelve Traditions*, 42).

Te warebwai bon te mwaneka naba are e buokira ni bita maiura ma ana kantaninga te Atua. Rinanon te warebwai aei, ti kinai iango aika a bubuaka, namakin ao mwakuri are tautaekani maiura. Man kuneakin bwaai akana a urubwai akanne inanon maiura, ti kabongana te moan mwaneka nakon kaetakia. Karaoan te warebwai e bon kanganga, ma te mwaneka aei e kona ni kareke te onimaki ao te kantaninga ae raka are ti kainnanoia ni kateimatoa kamarurungakira ao n tokanikai iaon waaki aika a kareke karaoaia.

E kanga karaoan te warebwai

N te tai are ti kariaia kainnanoakin mwaneka 4, a teitiraki ake imwiina, "Ma N na kanga ni karaoa te warebwai? Tera bwai ni mwakuri ae N na kainnanoi? Te warebwai bon te aekaki ni waaki ae onoti nakoim, ao akea riki te kawai teuana ae eeti ni karoakina. Ko kona ni maroroo ma tabeman ake a tia ni karaoa aia warebwai ao n ukora ana kairiiri te Uea ni karaoan oin am mwakuri. E na buokiko ni kokoaua ao n tangira ngkai ko taratara rinanon am ururing ao am namakin.

Teuana te kawai ni karaoa te warebwai bon karinakin aia ururing aomata; intutin ke bootaki ibukia aomata, reirei, iango, ke koaua, ao baika a riki, bwaai aika a riki n te tai teuana, te bwai ae riki nakon te aomata, ke baika a kariki iango aika a raoiroi ao aika a bubuaka (ni ikotaki ma rawawata, uringaaba, un, aki kukurei, maaku, un ao n aki nanoraoi). Tabeu aitem iaon te karinan ara aei a kona ni kaoti n taai aika a kakaokoro. E raoiroi anne. Ko na aki kataia n taratara ke ni motika taekan ke n tuoia te iango aei. Ibukin ngkai, te bwai ae rangin ni kakaawaki bon kabwaninakina raoi ngkana e kona.

Ngkai ko karaoa am warebwai, tarai kateim n taai aika a nako ao tuoia am iango namakin, ao koaua are e kairiko nakon kateim. Am iango, namakin, ao kakoaua boni ngaia wakaan kateim aika kareke. Ti ngkana ko aki tuoia am waaki nakon te maaku, kainikatonga, aki kukurei, un, am kantaninga ibon iroum, ao am nanoanga ibon iroum, am totoko e na mamaara n te kabanea n tai. Kona teimatoa ma oin waaki ae ko reketaati iai ke ni bitia nakon teuana. Te waaki ae ko reketaati iai bon te kanikina ni bwaai tabeua," te bwai ae karikia ao ae riki ngkai" (*Alcoholics Anonymous* [2001], 64).

Tabeman aomata a kurubunii maiuia ni kaineti nakon aia ririki, kureite n te reirei, aia tabo ni maeka, ke aia reitaki. Tabeman a moanna man karinanakin aia iango, ke aia namakin. Kona bae n aki kona n uringii bwaai ni kabane n te tai ae ti teuana. Teimatoa n tataro ao ni kariaia te Uea bwa e na kaoki bwaai nakon am ururing. Katuka te aeka ni waaki aei n akea tianakina, ao ni ikotia nakon am warebwai ngkana e roko am ururing.

N te tai are e bane iai karinanakin bwaai iroum, ukora ana kairiiri te Uea n reirei man am ururing nako. Tabeman aomata a baronga iteran aia warebwai nakon te taibora ke tiaata ma kaoram iaan tatabeua atuu aika nimaua aika a karinanaki inano. A tiatiani aia rongorongo nakon maroroo aika a uarereke. Tabeman a karika te iteraniba ibukin te rongorongo teuana iaon aia karian n ara, ao a korea aia kaeka inanon tatabeua katekori aika nimaua.

Te Bwai ae Riki. Tera ae riki? Inanon tatabeua taeka, anga te kabwarabwara ae kimototo man am ururing n e bwai ae riki. Iangoia riki ni kaotia n taekinna n te maroroo ae uarereke nakon te karaki ae abwabwaki.

Karikia. Tera ae karikia nakoim ao tabeman?

Namakin. Baikara am namakin n tain te bwai ae riki? Baikara am namakin ngkai ibukina? Iangoia bwa e kanga maakum ni kona n reitia nako iai?

Am tutuo ibon iroum. E kanga aron mamaaram ke korakoram n roota te bwai ae riki? Ko noora te kakaua ibukin te kainikatonga, nanoanga ibon iroum, keekeweakim ibon iroum, ke am kantaninga ibon iroum inanon anuam ao am mwakuri? Kakoaua raoi ni korei naba taai akana ko karaoa ae raoiroi.

Te Tamnei ae Raioroi e kona ni buokiko ni kananorinanoko ao ni kaitara te koaua, e ngae ngkana te koaua e kamaraki. Man ana ibuobuoki te Uea, ko kona ni kinai korakoram ao mamaaram (taraa ita 12:27). Titiraki n ae kakin aikai a kona n ibuobuoki,

- *Tera mwiina ae I kainnanoia n te bwai ae riki aei ao bukin tera?*
- *N na kanga ni kataia n bairei bwaai aika a na riki?*
- *E na iai katabeau iai?*
- *Tera te mwakuri ae I anaia ke ni kabuai ni kareke a te bwai ae I tangiria?*
- *I baka n aki ataa koauana?*
- *Bwaai aika I kantaningai iai nanoia raoi ibukiu ao ibukia tabeman?*
- *I a tia ni keweai ke ni keweia tabeman?*
- *I baka n aki ataa aia namakin tabeman ao n tii iangoai ibon irou?*

- *I kanga ni mwakuri n aron te aomata are e ikoaki n taua aroia tabeman, n anaa nanoia ao n nanoangaaki, riki n onoti, ao a mwaiti riki?*
- *I totokoa te ibuobuoki mairoun te Atua ao tabeman?*
- *I kataia ni matoatoa iaon te eti?*
- *I namakina te aki kabonganaaki ibukin karakon te kinaaki ke te kakaitau?*

Reirei aika a kairaki. Tera te reirei ae anga te Uea are e kaineti ma te bwai ae riki aei? Uringnga bwa akea te bwai ae kona maaku iai ngkai ko anga ngkoe nakon te Uea. Ko mena ikai bwa kona reiakina te raoiroi man te buakaka ao te Tia Kamaiu e kona ni buokiko ni kabwarai am bure ao tabeman. Korei am iango ao am namakin ngkai ko iangoa te kaetieti ae kairaki man koroboki aika a tabu ao mairouia taan kairiiri n te Ekaretia.

Bwaai aika aua aika a kakaawaki

Bwaai aika aua a rangin ni kakaawaki nakon nako-raoin warebwaian aroaro-koroboki, kokoaua, boutoka, ao te tataro. Bwaai ibukin warebwaian aroaro a kona ni buokiko ni kinaa ao n tokanikai iaon te bure ao te kaairua.

Koroboki. Warebwaian maium e na bon rangi n nako-raoi ngkana ko korea taekana. Ko kona ni kawakina am karinan ara inanon baim, rinanoia, ao n nako iai ngkana ko kainnanoia, iango aika aki koreaki mwiina a rangin beebeete manuokinoia ao bwaai ni katabetabe a rang kai kona ni katoka am waaki. Ngkai ko korea warebwaian aroarom, ko na kona ni iangoa riki ae oota ibukin bwaai aika a riki inanon maium ao ko na kona ni kabanea am tai iaoia ma karakon kataketabeam.

Tabeman aomata a kataia n totokoa korean warebwaian aroaroia, namakinan te mama ke te maaku ibukin aia konabwai n aia koroboki ke ibukin temanna ni wareka te bwai are a koreia. Tai karika te maaku bwa e na katokiko. Am tibeering, kuramwa, am konabwai ni koroboki, ke am konabwai n taibi e aki kakaawaki, Ko kona ni korei rain aika a beebeete ibukin tamnei, ngkana e bon riai, ma karaoa am warebwai iaon te beebea. Ni karokoa ae ko a karinna n te tamnei ae kona n nooraki, ko teimatoa n tuai n taua te kaaua ni mwaneka. Ngkai ko a kabwanina te kaaua ni mwaneka, uringnga bwa te kororaoi—kataakin karaoakin am warebwai n ae kororaoi ao ni kakukureia tabeman—ni kona n totokoiko man bwaninin marurungim.

Maakakin temanna ni warekakin te bwai ae ko a tia ni koroia e kona n riki bwa te tabeaianga raoi, ma ko kona n tokanikai iaona. Tabeman mai ibuakora are a tia ni karaoa warebwaian aroaroia a kaitara ma te maaku aei. Ti na riai ni karaoi ni kabane are ti kona ni kawakin warebwaian aroarora n te tabo ae onoti ao ngkanne n

onimakina mwiina mairoun te Atua. Ti na kabanea riki ara tai ibukin te kamaiuaki n taekan arora ke tekinara. Te warebwai ibukin te aroaro e kainnanoira bwa ti na bubuti buokara mairoun te Atua n taai nako, ni bubutia bwa E na kamanoira ao ni kairira ngkai ti kakoroa nanona. Ko na riai n uringnga bwa mwaneka 4 bon te mwakuri n otinako man nuun te mamaa n te tabo are a karabaaki iai anua aika kamaama ao ni kariaia kainnom ibukin te rairannano. Ngkana ko tataro mwaaka bwa ko na kanga ao te tabo raa ae ko na kawakinii iai baan warebwaian aroarom, te Uea e na kairiko ni karaoa te kabanea n tamara.

Kokoaua. Ni kokoaua ibon iroum ibukin taabo aika a kaairua ni maium e kona ni kakamaaku. N taai nako aomata a totokoa taraakia ni kaan nakon te kiraati ibukin taai aika a tia n nako, maakakin ootana ni kaota te koaua n te bwai are e riki iai maiuia. Ngkai ko kabongana te kaaua ni mwaneka, ko riai ni kaitara te koaua ibukin maium ao maakum ae kaitaraa raoi.

Inanon am warebwai, ko na aki tii kunea mamaaram ma ko na mataata naba ao ni kakaitau ni korakoram n ae tamaraa riki. Karinna inanon am warebwai kateim aika a tamaraa ao bwaai aika a raoiroi ake ko a tia ni karaoi. Ni koauana, ngkoe bon renganan te mamaara ao te korakora. Ngkai ko a moanna n noora bwaninin te koaua ibukin taai aika a tia n nako—te raoiroi ao te buakaka—ko kariaia mwaakan karawa ni kaota te koaua ao ni buokiko ni katukui boong aika a tia n nako n angaia aika a riai. Te Uea e na buokiko ni bita kawain maium ao ni kakoroa am konabwai mai karawa. Ko na reireinaki bwa ti tebo ngkoe ma aomata tabeman, ma korakoraia ao mamaaraia. Ko kona ni moanna ni kaitara ma tabeman are ataia bwa iai mamaaraia ao korakoraia n ai arom.

Boutoka. Te kaunganano ao aia boutoka tabeman are a mataata n te kamarurung e kona ni buokiko n am konabwai. A kona ni kairiko ni kuneakin te kawai, barongakina, ke te waaki ae kona ni mwakuri raoi ibukim n rinanoakin kanoan am bong aika a tia n nako. A kona ni kaungako ngkana ko bwarannano.

Tataro. Ngkai ko iangoa korakoran mwaneka 4 ao te kakaewenako are e karikia, iangoia bwa e kanga te Uea n tia ni buokiko inanon mwaneka ni kabane ake mai imwaaina. Ngkai ko rairaki nakon te Atua ibukin te rau, ninikoria ao te kairiiri, kona kunea te ibuobuoki are e na teimatoa iroum ngkai ko karaoa te warebwai. E reirei Bauro bwa te Atua bon te “Atua ibukin kabebetean nanora n rawawata ni kabane” (2 I Korinto 1:3–4). Ngkana ko tataro ni katoa tai are ko tekateka iai ni korea am warebwai, e na buokiko te Atua. Ko na reiakina te koaua ngkai ko kabongana te mwaneka ae kanganga

aei—te Atua e kona ao n anganano n taai nako bwa e na tauraoi ni buokiko n taai nako, ngkana ko bubuti.

Kainaomataakim man boong aika a tia n nako

Tabeman aomata a tabetabe nanoia ibukin taraakin kanoan boong aika a tia n nako ibukin maakakin karikan ururing aika aki koaua man te aki mataata ke ni betanakin namakin. Ni karaoan am warebwai, iangoi ururing akanne aika tau beebeteia n taobaraaki ao ni kaokoroaki. Ikai riki, onimakinan te Atua bon te kae-ka. Ngkana ko kaira am warebwai ma te tataro ae nanonaki raoi, ma te nano ni koaua, ni karekean te onimaki iroun Kristo, ko kona n Onimakinna ni kaoki bwaai nakon am ururing are e na kona ni buokiko n am tai ni kamarurungaki.

Teuana te bwai ae riki ae mimitong ni kabwaninakin mwaneka 4 bon kabonganaan te mwaneka ae korakora nakon kainaomataakim man katei ake a kabwarabwara nanon am bong aika a tia n nako. Tamneim are kona nooria ngkana ko a tia ni kabwanina te mwaneka aei e kona ni kairiko ni bita kawain maium ngkana ko kariaia. Ibukin ana tangira ao ana nanoanga te Tia Kamaiu, ko na aki kona n riki nakon te bwai are ko a tia n riki ngkoi iai. Mani weteakin te Uea ibukin ana kairiiri ngkai ko tuoa maium, ko na kina te bwai are ko a tia n rinanona bwa te tai n reireiaki. Ko na kunea bwa mamaara aika aki kaotaki kona maraki mangaia n te tai ae maan e na kakeerakeko nakon te maiu ae boou.

Kamwakuran Mwaneka

Koroboki inanon am tienero, ukoukora ana kairiiri te Tamnei ae Raoiroi

Ibukin angiina mai buakora, te warebwai bon ara moan konabwai ni korea taekan maiura. Te tienero ibukira e kona n teimatoa bwa te bwai ni mwakuri ae mwaaka ibukin te kamarurung. Ana burabeti te Uea e aki toki n reirei ibukin kakaawakin te tienoo. Ibukin te katotoo, Beretitenti Spencer W. Kimball e reirei, “Korea . . . otinakom ao rokom, am iango ae nano, tokonikaim ao kabwakam, am reitaki ao am kukurei am namakin ao am kakoaua” (“Anera a na manga Taekinna mai Iai,” *New Era*, Okitobwa. 1975, 5).

Ngkana ko koroboki ma te tataro mwaaka ibukin maium, ko angan te Tamnei ae Raoiroi ana tai ni buokiko n noora ao ni mataata n te reirei ae kakaawaki are e roko man ni katoa te bwai are ko rinanona. Ngkana ko aki kawakina am tienero ae ngkai, ti kaungako bwa kona waakinna. Ngkana ko a kaman tia ni kawakina teuana, ti kaungako bwa ko na tataro mwaaka ngkai ko koroboki bwa e aonga ni kona te Uea n reireiniko ao ni kakorakora am atatai rinanon Tamneina.

Karaoa te rongorongo ibukin maium, n taai aika a nako ao n te tai ae

Kabwaninakin te warebwai e na bon anaa te tai ae maan. Akea kainnanoan te kabaitii n rinanona, ma ko kainnanoa ae ko nang riai ni waaki. N te tabo are ko waaki mai iai e bon aki kakaawaki nakon ae kona tuoaraoi am bong aika a tia n nako nakon am ururing ao ana kairi te Uea e na kairiko. Tii korei ururing aika a roko n am iango. Are ko koreia e bon onoti, ao ko na ti tibwaia ma te aomata ae boutoka ae onimakinaki ae ko na tataro mwaaka n rineia ngkana ko kabongana mwaneka 5. Warebwaian aroarom boni ibukim ao am reitaki ibon iroum, ma te Atua, ao tabemwaang. Ngkai ko ikota te ninikoria n taraike ibon iroum n aron ae boni ngkoe, te Atua e na buokiko n oota ibon iroum, ao ko na moanna ni kona n nooriko ngkai E nooriko—ngkai temanna Natina ae iai tibwangana mai Karawa. Kabongana te mwaneka aei, ao kairii am waaki nakon karekean te tibwanga anne.

N aki manga uringii am bure

Imwiin tian koreakin am warebwai ao ngkana e riai taina, mwakoro akanne are a karinaki n iango aika a bubuaka ke kabwarabwaraan te un, rongorongan uruakin te tua ibon iroum, ao bwaai riki tabeua aika a kai rootaki ake aki riai n tibwaaki ma tabeman ke n uotaki nakon te roro are imwiina a riai ni kamaunaaki. Te urubwai ni koroboki aikai e kona n riki bwa te kanikina n am rairannano ao te kawai ae mwaaka ni kanakoi boong aika a tia n nako. E berita te Uea nakon Ieremia ni kaineti ibukia Ana aomata, “N na kabara aia buakaka, ao N na aki manga uring aia bure” (Ieremia 31:34). Ti na riai n ira ana banna ni katotoo te Uea ni kabwarai ara bure ao aia bure tabeman.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika a tabu ao maroroo mairouia taan kairiiri n te Ekaretia a kona ni buokiko ni kabwanina mwaneka 4. Kabonganai ibukin te iango ae nano, kamatebwai ao koroboki. Uringnga ni kokoaua ao ni kamataata raoi n am koroboki.

Rinanoakin maium

“I kaoingkami n tatabeman ngkami ni iangoa raoi rinanoakin maiumi. Ko a tia n tannako man te kainibaire are ko ataia bwa e na uota te kakukurei? Iai te koona ae roo are e kainnanoa kaitiakakina? Ko karoai ngkai bwaai ae ko atai bwa a kaairua? Ko kao na am iango ma iango aika aki itiaki? Ngkana e mabu ao ko a kona n iango raoi, e tuangko matanwin nanom bwa ko na rairananom?”

“Ibukin raum ngkai ao ibukin kukureim ae aki toki, taiaoka rairananom. Kauka nanom nakon te Uea ao butia bwa E na buokiko. Ko na karekeia te kakabwaia ibukin kabwaraan bure, rau, ao te rabakau are ko kaitiakaki ao ni kamarurungaki. Karekeia te ninikoria ni butia te Uea ibukin te korakora n rairananom ngkai” (Richard G. Scott, inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1995, 103; ke Ensign, Mee 1995, 77).

- *Mwaneka 4 bon teuana te kawai n ira ana reirei Unimwaane Scott. Kakaea te tai ae mabu n tataro ibukin te kairiiri ao te ninikoria ngkai ko rinanon maium. Tataro mwaaka ni kakaea am tai ibukin tararuakin aroarom ibon iroum, ao korei iango are e roko iroum ngkai ko iangoa ana titiraki Unimwaane Scott.*

Kinaakin boong aika a tia n nako

“Kitan ami bure, ioi ni kanakoi ana taurekereke te aomata are kan waekoa ni kabaei ngkami; nakomai nakon te Atua are ngaia te bwaai ibukin kamaiuakimi.” (2 Nibwaai 9:45).

- *Kitanakin te bure ao ioakin nako taurekereken te waaki ae kareke e aki kona ni moanaki ni karokoa ae ko ataa te bure ao te taurekereke bwa iai rabwataia. Korea taekan te totoko are ko namakonna ngke ko iangoa kabwaninakin am kokoaua ibukin taai aika tia n nako.*

Onean mwiin te kakewekewe ma te koaua

"Ngkana ti taku ba akea ara bure, ao ti burebureira, ao e aki mena te koaua i nanora" (1 Ioane 1:8).

- Oin katei ibukin te waaki ae kareke bon te kakewekewe ke aki kakoauakina ibon iroum—ngkana te aomata e kakewea ae iai ana kanganga. Tera mwiin te kamaiuaki ae kona n roko man onean mwiin te kakewekewe ma te koaua?

Te kantninga n te kamarurung

"Eng, I bon uring au bure ni kabane ma buakakau, are I a bon kammarakaki iai ni kammarakin mone; eng, I nooria bwa I a tia ni kaitaraa Atuau, ao I a tia n aki kaawakin ana tua aika a tabu" (Aramwa 36:13).

- Uringakin am bure e kona ni kammaraki, ma e kona ni kairiko nakon te maiu n rau ae boou (taraa Aramwa 36:19–21). Titirakina temanna are e a tia ni kabwanina karoan te mwaneka aei ni kanga ni buoka teuanne ke neienne. E kanga te kantninga n te kamarurung ni buokiko rinanon te maraki n te rawawata nakon te kimwareirei n te kabwarabure?

- E kanga mwaneka 4 ni buokiko ni kakoroa nanon te mwakuri?

Te Koaua

"Ao ma ni mwaakan te Tamnei are e Raoiroi ao kam na kona n atai koauan bwaai ni kabane"
(Moronaa 10:5).

- Tabeman aomata iai aia kanganga n uringa ke ni kinaa te maraki n te koaua ibukin boong aika a tia n nako, ma te Tamnei ae Raoiroi e kona ni buokiko n uringa ao ni kona n anganiko te rau ngkai ko kabongana mwaneka 4. Ko kona ni karekei kakabwaia aikai e ngae ngke ko aki karekea ana bwaintangira te Tamnei ae Raoiroi. Koreia bwa e kanga te Tamnei ae Raoiroi ni kona ni kairiko inanon warebwaian te aroarao ae bwanin.

- Bukin tera ngkai e kakaawaki ataakin te koaua ibukin te bwai are ko rinanona n te tai aei?

Mamaara ao korakora

"Ao ngkana a roko aomata nakoiu N na kaota nakoia mamaaraia. I anganiia aomata mamaaraia bwa aonga n nanorinano; ao e tau au akoi nakoia aomata ni kabane ake a kananorinanoia i matau, ma n onimakinai, ao ngkanne N na kakorakorai mamaaraia nakoia." (Ita 12:27).

- Maiuakina te kibu aei inanon maium man katongan ao karinan aram n ai arona bwa te Uea e bon taetae ni kaineti nakoim. Korei iango are a roko n am iango ibukin te koroboki ae tabu aei ao kammwakurana ibon iroum.

"E na kainaomatai ngkami te koaua"

"Ao ane kam na ata te koaua, ao e na kainaomatai ngkami te koaua" (Ioane 8:32).

- Ni kokoaua ibon irouum ma te Uea, are e ataaki n arana naba ae Tamnein te koaua (tara D&C 93:9), bon te kiing nakon te inaomata man te kewe are e kabaeko. Ngkai ko a Ataia, Mwaakana ao maekana inanon maium e na kainaomatako man te waaki ae kareke. E kanga kinaakin te koaua ni katamaroa am reitaki ma Iesu Kristo?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

KAOTIBURE

OIN TE KANTANINGA B: Kaotiko ibon irouum, nakon Tamam are i Karawa n aran Iesu Kristo, nakoia naake a kariaiakaki n te nakoanibonga, ao nakon temanna oin raoi am kaairua.

Te katei ae tabangaki irouia angia te koraki ake a rootaki man te waaki ae kareke karaoana bon namakinan te kaokoroaki. E ngae ngke a mena ibuakoia aomata aika a tiraua ke a katabeaki ni waaki ni kakukurei ike tabeman a na bae n namakina te iango n reitaki, ti namakina ae tiaki ngaira kaaina. Ngkai ti nako ni kaei bootaki ni kamarurung, tia moanna n otinako man namakinan te kaokoroaki n te tabo are te waaki ae kareke e a taraa n nako raoi. N te moan tai, angiina maibuakora a tii tekateka ao n ongora, ma n te tai ae e aki maan tia namakina ae tia mano n taetae ao n tibwatibwa. N teimatoa naba, ti kawakin bwaai aika a mwaiti ibon ioura—bwaai aika a kamamaa, a kabwainrang, a urua te nano, namakina te kai rootaki.

Ti kokoaua ao ni karaoa raoii warebwaian te aroaro ni mwaneka 4, ma anne bon te taneiai ae onoti. Ti bon teimatoa n tiku ni maroaa ma te mamaa ibukin taai aika a nako. Tiaki ni karokoa ti kabongana mwaneka 5 tia kona ni kanakoa te bwai are e tutukira man kararoakira ae raba ao ni karekei tabeua aekakin iango ibukira ao taai aika a tia n nako. Te kaotibure moanakin te waaki ni kaotia nako tinaniku ike ti tibwa aron te namakin n rawawata ma raoraora, utu, ao tabeman. Bon iteran ara konabwai ae teimatoa ni katamaroa ao ni manga katea te reitaki are e a tia n uruaki. Te kaotibure e bon ireke-reke ma ukoukoran te kabwarabure mairoun te Uea rinanon te tataro ao rinanon te kariaiakaki man te nakoanibonga ae kainnanoaki.

Ti kunea bwa te kabanea n tamara riki e na kabonganaki mwaneka 5 n te tai ae waekoa imwiin kabwaninan karaoan mwaneka 4. Taotaonakina e tara n ae ti butimwaea te maneka n aki kaitiakia. Mwaneka 5 e tara ni korakora, ma ngkana ti bubutia te Uea ibukin a na ibuobuoki, e anganiira te ninikoria ao te korakora.

Imwiin rinanoakin warebwaian aroarora, ti kaoti ara bure nakon ara bitiobi te bwai are e aki kariaiakaki iaan te tua ke te bure ke te buakaka are e na tukiira man karekean te beeба ni kariaia nakon te tembora. Te bwai ae kaotaki aei nakon te aomata are iai te kariaiakaki irouna n te nakoanibonga bon te bwai ae rangi ni kakaawaki ni mwakoron te kamarurungaki ao te kamaiuaki.

Ti a tia naba n rinea te aomata ae ti onimakinna are ti kona ni kaoti koauan kateira aika a kaairua. Ti kataia n rinea temanna are e a tia n rinanon mwaneka 4 ao 5 ao are e rangin matoatoa raoi arona n te euangkerio. Tia moana te bowii ma te tataro ni kaoa te Tamnei, ao ngkanne tia wareka warebwaian aroarora ni kabaibati. Aomata ake a ongara nakon warebwaian aroarora a buokira n taai nako bwa ti na noora tokin waaki ibukin ara aki kokoaua ibon ioura. A buokira ni kaoka maiura nakon te iango ae tamara ao n aki manga betanna ke ni kakeerikaka bukinakira.

Koreakin warebwaian aroarora bon aekakin tauan mwiin te bubua tamnei aika a kakaokoro aika a riki man maiura. Ni mwaneka 5, e reke ara tai n noora maiura are e a kaotaki, te banna imwiin te banna, ni buti raoi n aron taekinana. Ngkai ti a tia, tia moanna n noora te banna ibukin mamaara are a rooti ara rinerine. Tia moanna ni mataata n anuara nakon iango aika a bubuaka ao namakin (am kantaninga ibon irouum, maaku, kainikatonga, am nanoanga ibon irouum, bakan tang, raoiroim ibon irouum, unim, aki kukureim, namakin aika a kona n totokoaki, kantaninga, ao a mwaiti riki). Iango ao namakin aikai bon koauan anuara aika a kaairua.

Ni kabwaninakin mwaneka 5, ti kaotia imatan te Atua, ngaira, ao temanna e kokoaua ara motinnano nakon te maiu ae boou ae anaaki n taekinan ao maiuakan te koaua ae matoatoa. E ngae ngke mwaneka 5 ngkai bon teuana mai ibuakon mwaneka aika a kanga ngi kabonganaaki, ti kaungaaki man ana kaetieti Beretitenti Spencer W. Kimball: “Te rairannano e aki kona n roko ni karokoa temanna e taekina ana namakin ae nano ae onoti ao ni kariaia ana mwakuri n aki manga karekeia angan bukina bwa tera ke ni karaoa te bitaki . . . Aomata akanne a rinea bwa a na butimwaea te maroroo ao ni bita maiuia a na kunea te rairannano bwa te kawai ae matoatoa n te moan tai, ma a na kunea bwa te kabanea ni kangkang ni kawai ngkai a koton Tongga uaana” (“The Gospel of Repentance,” *Ensign*, Okitobwa. 1982, 4).

Ti a tia n rinanon te bwai are e taekinna Beretitenti Kimball. Ngkana ti kokoaua ao ni kabwanina raoi katiaan mwaneka 5, ti tiku n akea te bwai ae ti karaba. Ti kamataa ara kantaninga n “anganako ni kabane [ara] bure” (Aramwa 22:18) bwa ti aonga ni karekeia rabakaun te Atua ae korakora n ana tangira ao te tangira ao aia boutoka aomata aika a tamara ake a buokira ao a kaungaira.

Kamwakuran Mwaneka

Moana ukoran te kabwarabure, reirei ma te bitiobi n aron ae kainnanoaki, kokoaua ma te Atua, irouum ao tabeman.

“Tabeia ni kabane aomata [bon] kaotakin aia bure ni kabane nakon te Uea” (Bible Dictionary, “Confession,” 649). Buure aika a rangi ni korakora riki a riai ni kaotaki nakoia taan kairiiri are iai irouia te kariaiakaki n te nakoanibonga, ai moarara riki te bitiobi: “Ngkai bon tii te Uea ae kona ni kabwarai buure, taan kairiiri n te nakoanibonga aikai a karaoa te mwakuri ae kakaawaki n te waaki n rairannano. A na kawakina am rairannano bwa te bwai ae raba ao ni buokiko rinanon te waaki n rairannano. Kabwanina raoi am kokoaua ma ngaiā. Ngkana ko aki kabarai am bure ni kabane ma ko tii kaotii kaairua aika a uarereke, ko na aki kona n raoiakina te bure ae korakora riki, buure aika aki kaotaki. Te tai are ko moan taai iai ni karaoa te waaki aei, kona moan taai ni kunea te rau ao te kimwareirei are e roko ma kakain te kabwarabure” (*True to the Faith: A Gospel Reference* [2004], 134).

Kabongana te taratara raoi ao te rabakau ngkana ko rinea temanna irarikin te tia kairiiri n te nakoanibonga are ko kona ni kaota am kaairua nakoina. Tai tibwa te rongorongo ma temanna ae e na kairootaki iai te aomata are ko namakinna bwa e na karababaa te kairiiri ae aki riai, karaoa te rongorong ae kaairua, ke iai ana kangananga ni kaawakin bwaai aika aki riai n tibwaaki. Te koraki are ko tibwa warebwaian aroarom mangaia e riai raoi n onimakinaki n te taeka ao n te mwakuri.

Kariaia te rau n roko inanon maium

Beretitenti Brigham Young e kauringia membwa bwa a na aki kaota aia bure ae aki kainnanoaki: “Ngkana ti titirakinia taari, n aron ae ti kakaraoia, n tae-tae n te bootaki n toa, ae ti tangiria bwa a na karaoia, ngkana a tia ni kaikuakia kaaín rarikiia, a na kaota aia bure, ma kona aki taekina am mwakuri ae akea nanona are akea temanna ae ataia mairoum. Kaotia nakon te noo are e bon riai bwa ana bwai te noo. Ngkana ko a tia ni bure ni kaitaraia aomata, kaota am bure nakoia. Ngkana ko a tia ni bure ni kaitara te utu ke kaain te kawa, kawaria ao kaota am bure. Ngkana ko a tia ni bure ni kaitara am Uoote, kaota am bure nakon am uoote. Ngkana ko a tia ni bure ni kaitara temanna te aomata, kaira te aomata anne n ti ngkoe ao kaota am bure nakoia. Ao ngkana ko a tia ni bure ni kaitara Atuam, ke ni bon kitarako, kaota am bure nakon te Atua, ao kawina te bwai anne ibon irouum, ibukina bwa I aki kan ataa naba taekana teutana” (*Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe [1954], 158).

N taai tabetai ko na kona n tarataraa temanna n te bootaki ni kamarurung ke n taabo tabeua ni bwaai aika a riki are a tara n taekina aia bure aika a okioki ao aia kaairua ke aia bure tabeman are a tia ni kaaitaraia. Aki toki ni kaota aia bure ma aki te roko ni kunea te rau.

Ko na aki kairuaa mwaneka 5 ma te nano ae onrake ni bwaai aika a bubuaka. Ae kananonaaki ni mwaneka 5 bon ti tebo ma kaitaraana. Ti anaa mwaneka 5 tiaki n taua ni kamatoai bwaai ake ti kaoti ara bure iai ma ti moanna ni kinaa te kaokoro n te buakaka man te raoiroi ibukira ao n rinea te raoiroi.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika a tabu ake imwiina ao ma taeka mai-rouia taan kairiiri n te Ekaretia a kona ni buokiko ni kabongananaan mwaneka 5. Kabonganai ibukin te iango ae nano, kamatebwai, ao koroboki. Uringnga ni kokoaua ao ni kamataata raoi inanon am koroboki.

Kaotibure nakon te Atua

Ngai te Uea, kabwarai aia bure te koraki ake a kaoti aia bure nakoia ao ni bubuti ibukin kabwaraakin aia bure (tara D&C 64:7).

- E kanga kaotakin am bure nakon te Atua ni buokiko ni karaoi bitaki aika a tamaraa inanon maium?

- Angiina mai buakora a namakina te maaku ao aia aki anganano ni kabonganana mwaneka 5. E kanga am kaotibure nakon te Atua n anganiko te ninikoria ao te korakora are n tokina kona kaotibure nakon temanna te aomata?

- Te bwai teuana ae e rangi ni korakora irouia te koraki ake a korakai ma te waaki ae kareke bon te kantaninga ae korakora ni kan taraa n raoiroi irouia tabeman. E na kanga te kantaninga aei n tukiko man karikirakeam ao uotakin "riki uaa aika mwaiti" (ke mwakuri aika a raraoi)?

Kaotibure nakoia tabeman

"Ma ngaia ae kam na kaotioti ami bure nako imi, temanna nakon temanna, ao kam na tataro i bukimi, temanna i bukin temanna, ba kam aonga ni kamaiuaki" (Iakobo 5:16).

- Ko na bae ni maaku bwa temanna are e ataa raoi mamaaram ni kabane ao kabwakam e na totokiko. Ma te tia kairiiri n te nakoanibonga ke te rao ae onimakinaki are e oota n te waaki ni kamaruung e kaeka ma te oota ao te nanoanga. E kanga te kaeka aei ni buokiko ni kamaiuko?

- E kanga ni bitaki anuam ngkana ko bon tii raraoma ibukin taraakin ae ko raoiroi nakon te Atua?

Kataia n taraa n raoiroi nakoia tabeman

"Tai kariaia temanna ni katanoata oin raoiroina . . . : n te tai ae waekoa kariaia bwa e na kaota a na bure, ao ngkanne e na kabwaraaki ana bure, ao e na uoti riki uaa aika a mwaiti" (Joseph Smith, in *History of the Church*, 4:479).

Ae Eti

"Mangaia ae I kangai nakoim, Nako; ao ane e a tia ni bure nakoiu, ngaia are ko na motika taekana n aron ana bure are a tia ni karaopia; ao ngkana e kaa-ta ana bure nakoim ao nakoiu, ao e rairananona ma te nano ae koaua, ngaia ae ko na kabwara ana bure, ao N na kabwara naba ana bure" (Motiaeae 26:29).

- Ngkana ko kaota am bure, ko na nanonna raoi. Iangoia bwa e kanga tukakim n aki taekin iteran am kaotibure ni kamamaara ae eti n am konabwai. Tera iteran warebwaian aroarom, ngkana iai, ko kaririaki bwa ko na karabaa?

- Tera are ko riai ni karekea man kateimatoaan kabakin te mwakoro aei man warebwaian aroarom? Tera are ko na kabuua?

- Tera te kabuanibwai ae e na riki n taotaonakin mwaneka 5?

Katokan te raraoma ao karekean te rau

"I aki kan maan n taetae iaon am bure, bwa e na maraki iai tamneim, ngke arona bwa e aki raoiroi aio ibukim" (Aramwa 39:7).

- Tabeman aomata a kaotia bwa ti rangin kabanea ara tai ae batiaon baika a bubuaka n te maiu man kabonganaa mwaneka 4 ao 5 ao ni karaoakina e kona ni kamwaita riki raraomara. N te kibu aei, ti reireinaki bwa kaitaraan kaairua e kona ni karaoiroira, tiaki tii ni "kammaraka" (ke ni karawawata) tamneira. Ni kawai raa ae kona iai mwaneka 4 ao 5 ni kabebeteko man te raraoma ao ni uota riki te rau ae batia?

Kaoti am bure n te tai naba are ko ataia iai

"Ngaia are n te ririki naba aio ao a bon ataa aia kairua ma ni kaoti aia kairua" (3 Nibwaai 1:25).

- Te kibu aei bon aia banna ni katotoo aomata are aki taotaona kaotakin aia kaairua n te tai naba a kairaki nakon ataakiia. Tera te ibuobuoki ni karaoakin mwaneka 5 n te tai ae waekoa imwiin mwaneka 4?

Katokan te bure

Mai ikai ko na ataia bwa ngkana te aomata e raira-nanona man ana bure—nooria, e na kaotii ao ni katokii (tara D&C 58:43).

- *Ni katoka te bwai teuana nanona e na kitanaki ke ni katokiko mai iai ni kabwaninna. Ko na kanga ni kaota am kantaninga ni katokii kawaim ake mai imwaaina man kabwaninakin karaoon mwaneka 5?*

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

BITAKI N NANO

OIN TE KANTANINGA: N tauraoi raoi ni kariaia te Atua bwa e na kanakoi ni kabane kateim aika a mamaara.

Imwiin te kaitiaki ae matoatoa n te namakin ao n te tamnei n mwaneka 4 ao 5, angiina mai buakora a mimii ni bitakin maiura. Ti tataro ma te nano ae koaua riki, iangoan koroboki aika a tabu ni kabatia riki te tai, ao ni kawakina te tienero ni katoa tai. Ti tauraoi ni karaoa ao ni kawakin berita aika a tabu man irirakin te bootaki n toa.

Ngkai ti karaoa mwaneka 5, angiina maibuakora a kaitibo ma ara bitiobi ao a kantaninga te buoka inanon te rairannano. Angiina maibuakora a kunea ara waaki ae kareke bwa e akarako ana kariiri nakoir aoe a karako taina. Tabeman maibuakora a kaman inaomata man waaki aika a kareke. Ma te bitaki ae korakora n anuara ao maiura, tabeman maibuakora a mimii bwa bukin tera ngkai ti kainnanoi riki mwaneka.

Ngkai e waaki nako te tai, e ngae n anne, ti nooria bwa katokana ibon iroum e tara ni karaoi kateira aika a mamaara bwa a na otara riki, ai moarara riki bon nakoir a. Ti kataia n tauii ara iango aika a bubuaka ao ara namakin, ma a teimatoa ni manga kaoti, n titiku n ara iango ao n urui maiura aika a boou n taubaang ao waaki aika a kakukurei n te Ekaretia. Te koraki ake a oota ni mwiin te kamarurung n te maiu n tamnei a kairoroira bwa ti na nooria ngkai te bitaki itinanikun maiura a bon kamimii, te Uea e tangiria ni kakabwaiaira n ae korakora riki. Raoraora a buokira n nooria bwa ngkana ti tangiria tiaki tii n totokoi ara waaki aika a kareke ma ni koauana ti kabua te kantaninga n oki nakoia, ti riai n rinanon te bitaki n nano. Te bitaki n nano aei ke kantaninga boni ngai a aan mwaneka 6.

“Ni kanga? ko na bae n tang. “N na kanga ni moana katiakan te bitaki aei?” Tai kabwara nanom man namakin aikai. Mwaneka 6, n ai aron mwaneka ake imwaaina, a taraa n riki bwa kakaewenako aika a korakora. Ni kammaraki n aron ae bon riai, ko na riai ni kariaia, ngkai ti karaoia, te kinaaki anne ao kaotakin kateim aika a mamaara ni mwaneka 4 ao 5 e aki nanonaki bwa ko a tauaoi ni kanakoi. Ko na ataia bwa ko teimatoa n nim nakon kawai ake mai imwaaina ni karaoi mwakuri nakon ao ni kaitarai raraoma n te maiu aei—ae e na rawata riki ngkai ko a tia ni kanakoi waaki aika ko reke iai.

Ni koauana te bwai ae moan te mangori ni kinaaki bwa ko teimatoa ni karabai kantaninga aika a kainikatonga ni bitaki n akean ana ibuobuoki te Atua. Mwaneka 6

nanona ko na taenikai nakon te Atua ni kabane nikiran te kainikatonga ao am kantaninga ibon iroum. N aron mwaneka 1 ao 2, mwaneka 6 e kainnanoiko bwa ko na kananorinanoko ao ni kariaia kainnanom ibukin mwaakan Kristo ni kabooko ao ni bitiko. Imwiin bwaai ni kabane. Ana anga karea ibukin kabooakira e kbutimwaiko ni kabwaninii mwaneka ni kabane nakon te botoniango aei. Mwaneka 6 bon akeaa angana ae e na katukaki.

Ngkai ko a nakon Iesu Kristo, n ukoukora te buoka n te mwaneka aei, ko na bon aki rawawata. Ngkana ko Onimakinna ao ni karekea te taotaonannano ma karaoan te waaki, ko na noora am kainikatonga ae tabe ni karaurau n oneaki mwiina nakon te nanorinano. E na tataningaiko ma te nanorinano ni kanakoi anuam aika aki buoka bitakin maium, ao n te tai ae waekoa ngkai ko oki n Nakoina ko na kakoaua riki teuana te tai Ana tangira ao mwaakana ibukim. Totokoakim ni kanakoi katotoon maium ake mai imwaaina a na oneaki mwilia man te nano ae tangaina ngkai te Tamnei e nimaamanei ni kaota te kawai ae tamaroa n te maiu. Maakum ni bitaki e na keerikaki ngkai ko a ataa te Uea bwa E oota n te maraki ao te mwakuri ae korakora are e kainnanoaki.

Ngkai te waaki n okiran Kristo e a moanna ni korakora inanom, ko na kunea te kakoaua ae kewe are e ka-keerakei iango aika a bubuaka ao namakin a bitaki ni karaurau n oneaki mwilia nakon te koaua. Ko na rikirake inanon te korakora ngkai ko teimatoa ni kamate-bwaia ana taeka te Atua ao ni iangoa raoi aron maiuakina iroum. Rinanon aia kakoaua aomata, te Uea e na buokiko n reiakiniko te koaua bwa ko kona ni kamaiuaki rinanon Mwaakana. Te iango ni bukinakiia tabeman ibukin anuan maium ke ni kakeerikaka kawaiim ibukin te bitaki n nano e na oneaki mwiina man te iango ni kan bukinaki Nakoina ao n ongeaaba nakon Ana kantaninga. Rinanon te burabeti ae Etekiera, te Uea e taekinna, “Te nano nabangkai . . . ae N na angani ngkami, ao N na karina te tamnei nabangkai i nomi: ao N na ana te nano n atibu mai nanon irikomi, ma n angani ngkami te nano n iriko” (Etekiera 36:26).

Te Uea e tangiria ni kan kakabwaiako ma te bitaki n aron kateim are e na katiteuanako ma Ngaia n te iango ao n te nano, n aiaron naba ae E katiteuanaki ma te Tama. E tangiria bwa e na motikarawam man te kaokoraki mairoun te Atua te Tama, te kaokoroaki are e karika te maaku are e reitia ma am waaki ae kareke karaoana iroum. E tangiria ni karika te Mwakuri ni Kamaiu bwa e na korakora inanon maium, ikai ao ngkai.

Ngkai ko kariaia ni karekea ana kairi te Tamnei ao n taraa te Tia Kamaiu ibukin te kamaiuaki, tiaki tii man waaki aika a kareke ma man kateim aika a mamaara, ko na kona ni koaua raoi bwa anuan maium ae boou ke kateim e na rikirake man am anganano. Te kantaninga ae rikirake ni katabuaki iroun te Uea e na katauraoko ibukin te bitaki nakon aron raoi rikim. Teuana maibuakon kabwarabwara ae te kabanea n tamara n te waaki aei e kona ni kuneaki inanon ana taeka Beretitenti Ezra Taft Benson:

“Te Uea e mwamwakuri man te nano. Te aonaaba e mwamwakuri mai itinanikum. Te aonaaba e tarai aomata ma kateia ao kabwakaia. Kristo e butimwaa katei ao kabwa mairouia aomata, ao ngkanne a kanakoi kateia ao kabwakaia. Te aonaaba e na rootia aomata man bitakin aia otabwanin. Kristo e bitiia aomata, ake ngkanne a bita aia otabwanin. Te aonaaba e na karikirakea anuan te aomata, ma Kristo e kona ni bita te anua n aomata. . . .

“E bia anaaki nanora bwa Iesu bon te Kristo, rineia n Iriria, ni bitaki Ibukina, ni kairaki Irouna, ni kabonganaaki Irouna, ao ni manga bungiaki riki” (Inanon Ribooiti ni Maungatabu, Okitobwa. 1985, 5–6; ke *Ensign*, Nobembwa. 1985, 6–7).

Kamwakuran Mwaneka

Tatauraoi ni butimwaea te Tia Kamaiu ni bita nanom, n ira ana iraorao Kristo man kaeakin te Reirei n Taabati ao te Bootaki n Aine ke te bootaki n te nakoanibonga

Ngke ti bwabetitoaki, tabeman maibuakora a mataata n te waaki n rairaki ae koaua ae akea tokina. E ngae n anne, Beretitenti Marion G. Romney man te Moan Beretitentii e kamataata raoi: “In one who is really wholly converted, desire for things contrary to the gospel of Jesus Christ has actually died. And substituted therefore is a love of God, with a fixed and controlling determination to keep his commandments” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Guatemala Maungatabu n Aono 1977, 8).

Ngkai ko a rinanon te kakai ibukin te kamarurung ae reitinako—te moan man ana urubwai anua aika a kareke karoakiai ao ngkaane man katei aika a mamaara—ko na rinanon te rairaki ni koaua. Ko na moanna n namakinna, n oki ibon iroun n aiaron te natia ae batae are e oki ibon irouna (tarra Ruka 15:17). Ko na moanna n nooria bwa te oki nakon abanuean Tamara are i Karawa, ko na aki ti uti ma ko na teirake ao kariaia Iesu Kristo n riki bwa te Tia Kabooko.

Ngkai ko anga nanom nakon te Atua ao n rikirake ni korakora inanon te nanorinano, ko na aki ti raoiakina kaokiokan anuam ake ngkoia ake a na rangin matoatoa iaon te matoatoa. Te kainaomataaki man te tauronaki ibukin taai aika a tia n nako, ko na rangin namakina riki

te kamanoaki ibuakoia tarim ao mwanem inanon te Ekaretia. Ko na kunea ibon iroum bwa iai am kantanninga n oki ni ikotaki n aiaron natin te Atua ao ni wareka-ki inanon te iraorao ibuakoia Ana nanai n tiibu. (tarra Nibwaai 22:24–26; Motiae 27:25 25–26; Motiae 29:20; Ereman 3:35).

Anganano bwa ko na bitaki n te aro are aki kororaoim e na kanakoaki rinanon mwaakan te Atua

Ngkana te waaki ae kareke karoana iroum e kaineti nakon te arekoroo, turaki, kemboro, tamnei aika a tangako, am urubwai ibon iroum n aron amwarakem, kateim ae kanganga totokoana ni kabane mwane, ke te anua teuana ke te bwai are e tei ibukin kainnanom ni biri ao ni karabako man te raraoma ke te kakaewenako inanon maium, ko na kona n nooria bwa e moanaki man am iango ao nanom. Te kamaiuaki e moanaki naba n am iango ao nanom. Ngkai ko a moanna n anga nanom ni bitaki man okim nakon Iesu Kristo, ko na reikina Mwaakana ni kamaiuko.

Mani kabonganaa mwaneka 6, ko karikirakea am motinnano ni katokiko man am waaki aika a kareke mai imwaaina rinanon am reitaki ae nano ma te Tia Kamaiu, Iesu Kristo, ao ma te Tama, are e Kanakoa. Ko baireia bwa ko na taua raoi ma nanom n aiaron te burabeti ae kairake ae Moomon (tarra Moomon 1:15). Ko teimatoa ni butimwaea bwa te Atua bon te bwai ae rangin kakaawaki ni koaua nakoim bwa e aonga ni kamanoko man mamaara n te iango, taeka ao mwakuri.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki ake imwiina ao taetae mairouia taan kairiiri n te Ekaretia a kona ni buokiko ni kabonganaan mwaneka 6. Kabonganai koro boki aika a tabu ao titiraki man te iango ae nano, kamatebwai, ao koroboki.

Kanakoi ni kabane am bure

“Ao e taku te Uea . . . tera ae N na karoia bwa I aonga ni manga bungiaki iroun te Atua, bwa e na koutaki nako te tamnei ae buakaka aei inanou, ao ma ni butimwaea Tamneina, bwa I aonga n onrake n te kimwareirei. . . . N na anganako au bwai ni kabane . . . bwa I aonga ni karekea te kimwareirei ae korakora. . . .

“. . . Te uea e bobaraaki i matan te Uea, iaon bubuan waena; eng, ao e bon wene ni bobaraaki i aontano, ao ma n tang ni kakorakora ni kangai:

“O te Atua . . . I aonga n anganako au bure ni kabane bwa I aong n ataiko, bwa I aonga ni kateirakeaki man te mate, ma ni kamaiuaki n te kabanea ni bong” (Aramwa 22:15, 17–18).

- Manga wareka Aramwa 22:15, 17–18 ni karaaurau raoi. Baikara totoko—ni ikotaki ma anua ao nama-kin—a tuukiko ni kanakoi “ni kabane [am] bure” ao ni karekea riki bwaninin Tamnein te Atua?

- Karinanii tabeua mamaaran kateim, ao irarikiia karinanii korakora aika a na riki ngkai ko a na-kon Kristo.

Reiakinan te nanorinano

“Ao ngkana a roko aomata nakoiu N na kaota na-koia mamaaraia. I anganiia aomata mamaaraia bwa aonga n nanorinano; ao e tau au akoi nakoia aoma-ta ni kabane ake a kananorinanoia i matau, ma n onimakinai, ao ngkanne N na kakorakorai mamaa-raia nakoia” (Ita 12:27).

- N riki bwa te rabwata ae mamate ao n aki koro-raoi, ti bane ni katauaki nakon mamaara aika a mwaiti. N te kibu aei, te Uea e kabwarabwara Ana kantninga ni kariaia ngaira n rinanon te maiua ae mamate ao ni kaaitarai mamaara ai-ka—ni buokira n nanorinano. Taraia, irarikin an-ne, ti rineia bwa ti na kananorinanoira. E kanga aron te tauraoi ni mwaneka 6 mwkoron kananori-nanoakim i bon iroum?

Iira waakin te iraorao n te Ekaretia

“Ma ngaia are I katorobubua nakon te Tama,

“Are a aranaki mai Rouna utu ni kabane ake i kara-wa ma ake i aon te aba naba

“Bwa E na angani ngkami, n ai aroni bwaikoraki ni mimitongina, te kakorakoraki i nanomi n te mwaaka iroun Tamneina;

“Bwa E na maeka Kristo i nanomi n te onimaki; bwa kam aonga ni kona ngkami aika kam kateimatoaki ni waka ma boua n te tangira,

“N ata te baerei ma ake a itiaki ni kabaneia are rababan tangirara i irouni Kristo, ao anauna ma nano-na ma rietana,

“Ao kam aonga naba ni kona n ata tangirami iroun Kristo, are aki konaki n ataki,, bwa kam aonga ni kaonaki nakon onraken te Atua ni kabane” (I-Ebeto 3:14–19).

- Ngkai ko katoka iaom aran Kristo ao ni kakorakoraki n Tamneina, ko na moanna ni kinako ma aika a itiaki—taari ma tiitita ake a tia ni bwabetioaki ao n rin inanon Ana utu iaon te aba (taraa Motiaeae 5:7). Ngkai ko a moanna ni kinaia raoraom aika a itiaki, ko na kanga n riki ni karekea am anganano n iira buakon ana waaki n iraorao ae bwanin te nakoani-bonga, Bootaki n Aine, ao te Reirei n Taabati?

Kabooan Maiura

"Bon ana kairiribai te Atua te aro n aomata, man moan bwakan Atam, ao e na teimatoa n aki toki, ni karokoa ae e kakauongo nakon ana wirikiriki te Tamnei ae Tabu, ao e kakorakora nakon te aro n aomata ao n riki bwa ae itiaki rinanon ana mwakuri ni kamaiu Kristo ae te Uea, ao n riki n aiaron te ataei n ongedaba, n ongotaeka, n nanorinano, n taotaonakinnano, n onrake n te tangira" (Motiaeaa 3:19).

- Angiina maibuakora a riki bwa aomata aika a Itiaki n araiia n tii te bwabetito ao ni kabanea maiura ni korakai nakon "kanakoan te aro n aomata" ao ni karikirakei katei ake a karinanaki n te kibu aei. E na kanga te korakai aei ni katauraoiko ni buti-mwaia bwa tii n rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo—n riki bwa temanna iroun Iesu Kristo ao ma te Tama—ko kona n rinanon te kamaiuaki?

Nakomai nakon Kristo

"E aki kakaawaki bwa tera te aekaki ni kaangaanga ao e aki kakaawaki bwa ko kanga ni karekea katokana—rinanon te tia rabakau ae mwaatai, taokita, tia kairiiri n te nakoanibonga, rao, kaaro aika a tabetabe nanoia, ke aika a tangiraki—e aki kakaawaki bwa e kanga moanakina iroum, kaeka nakon kanganga

akanne aki kona ni karekea te kaeka ae bwanin. Te kabanea ni kamaiuaki e roko rinanon onimakinan Iesu Kristo ao Ana reirei, ma te nano ae uruaki ao te tamnei ae raraoma ao te ongeaaba nakon Ana tua" (Richard G. Scott, inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1994, 9; ke Ensign, Meei 1994, 9).

- Unimwaane Richard G. Scott man te Kooram n te Tengaun ma Uoman e reirei bwa akean mwaitin te boutoka ke te iraorao—inanon naba kurubu ni kamarurung ke taan taromauri n te Ekaretia—ae e na uotiko nakon te kamaiuaki. Tabeman aomata a kona ni boutokaiko ke ni kakabwaiako inanon mwanganam, ma n tokina ko riai n oki nakon Kristo ae bon Ngaia. Koreia bwa e kanga ni moanaki mwanganam ni kamarurung.

- Antai ae korakora ni buokiko ni kairiko nakon te kawai n rairannano ao te kamarurungaki? E kanga aia banna ni katotoo ni koteiko nakon te Tia Kamaiu?

- Tera ae ko a tia n reiakinna ibukin te Tia Kamaiu are e a tia ni buoka ke n roota am iango ke am konabwai ni bita anuam?

- A kanga berita ni koroboki aika a tabu ni kakorakorako ngkana ko a bwarannano?

Te taotaonakinnano ma te waaki

"Ngaira ataei aika a uarereke ao ti aki kona ni kaitarai bwaai ni kabane ngkai, ko na riai n rikirake n te nanoanga ao te rabakau ibukin te koaua.

"Tai maaku, ataei aika a uarereke, bwa ngkami au bwai, ao I a tia n tokanikai iaon te aonaaba, . . .

"Ao akea mai buakoia are e a tia n anganai te Tama ae e na bua (tara D&C 50:40–42).

- N taai tabetai ti moanna n aki kona n taotaona nanora ke ni bwarannano ngkai te kamarurung bon te waaki ae reitinako. Kiibu aikai a kaota aia taotaonakinnano te Tia Kamaiu ao Tamara are i Karawa ma ngaira n aiaroia "ataei aika a uarereke." Kamwakuri kiibu aikai i bon iroum mani koreakia n taekinna ni bon nakoim.

Buoka mai iroun te Uea

"Ao ngkai, tariu aika kam tangiraki, imwiin touan te kawai ae eti man irariki aio, I kan titirakini ngkami bwa akea riki te bwai ae kam riai ni karaoia? Taraia, I taekina aio nakoimi, A mwaiti riki; bwa kam na bon aki kona n roko n te mwaneka aio n aki taua ana taeka Kristo ma te onimaki ae matoatoa irouna, n onimakina teuare e tau, are iai korakorana ni kamaiu, ma te aki nanokokoraki.

"Ngaia ae kam waaki nako man te teimatoa inanon Kristo, ma te kantaninga ae tamaroa ma ni kororaoi, ma tangiran te Atua ma aomata ni kabane. Mangaia ae kam na waaki nako, ni kaawakin ana taeka Kristo, ao n teimatoa ni karokoa te toki, ao taraia, e kangi ana taeka te Tama: E na reke iroumi te maiu ae akea tokina" (2 Nibwaai 31:19–20).

- Iangoia raoi ao koreia bukina bwa e kanga te Uea ni buokiko iaon kawaim n te kawai ae eti ao ae e irariki. E kanga rikiraken am tangira ibukin te Atua ao ibukiia tabeman ni kaotinakoko man te waaki ae ko a rekei iai, buokiko n teimatoa n totokoakina, ao ni kaokiko nakon te kantaninga n te maiu ae aki toki?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

NANORINANO

OIN TE KANTANINGA: Ni bubutia Tamam are i Karawa ma te nanorinano bwa e na kamwaawai am kaairua.

Mwaneka ni kabane a kainnanoa te nanorinano, Ma mwaneka 7 e rangi ni kainnanoa karaoakina. Bubutia Tamam are i Karawa ma te nanorinano bwa e na kamwaawai am kaairua.” Te nano ae nanorinano ae ti karikirakea ni mwaneka 6 e kairira bwa ti na katorobubua iaon waera ni mwaneka 7 ni bubutia te Uea bwa e na kamwaawai ara kaairua. Ngkana tia rikirake nakon te botoniango, tia tauraoi n tataro n akean riki te namakin man ara iango n riki bwa ti teuana n te nano ao n te iango ma Tamara are i Karawa ao te Uea Iesu Kristo. Ti na aki manga kukurei ma te bitaki n katei ke inanon katein maiura. Tia tauraoi n te kabanea ni butimwaea te Atua ni bita aron rikin maiura.

Mwaneka 7 e tei ibukira n tatabemaniira nakon te taenikai ae bwanin nakon te Tia Kamaiu are angina maibuakora aikoa kona n ibuobuoki ma a tang inanora, n aron are e riki nakon Aramwa, “O Iesu, ngkoe Natin te Atua, nanoangaa” (Aramwa 36:18). Te rawawata raoi e kaoni nanora, tiaki tii ibukin ae tia maraki ke ni kammarakiia tabeman ma ibukina bwa ti uringaaba ngkai inanon te kamarurungti teimatoa n aki kona ni kanakoi oin ara kaairua.

N namakin mwakoron ana tangira te Atua, ti tangiria bwa ti na kanakoi ni kabane ara bure, te namakin ni karaoakin te bure, bwa ti aonga ni Kinaa raoi. N tokina, ma te anganano, ma nanora ni kabane, ti anga tamneira ae bwanin nakon te Atua ao ni bubutia bwa e na kabwarai ara bure ao ni karikiira ni katotongana. N tokina ao tia nooria bwa akea riki te ara teuana, akea te kawai teuana ae na aki nanonaki, ae kona n anganira kabwaraakin ara bure ae bwanin. N akea te bwai ae ti taua, ti onnon nakon Tamara are i Karawa bwa Ngaia, inanon Ana nanoanga, e na kabwarai ara bure ibukin ara kainikatonga, uruakan te tua, ao kaairua. Ti bubuti bwa e na anganira te akoi, bwa n Rinanona, ti kona ni katamaroa te aekaki ni maiu ae boou aei.

Te Uea e aki moana waakinan bitakin kateira ae bwanin ni karokoa ae ti kariaia Ngaia bwa e na karaoia. Mwaneka 7 bon ara babaire. Ti na riai ni karinanoira man nanoraoi. Ti na riai ni kataenikai ni kabane anuara ni kainikatonga ao ni kariaia bwa ara konabwai ni kamanoira e bon aki taku. Ti na riai n namakina ao ni maiuna te koaua are e reiakinna te Uea Beniamina—bwa ngaira rarikin ni kabane i matana ao akea ara kantaninga n te kamaiuaki

man oin ara konabwai ma tii n rinanon ana nanoanga ao ana akoi Iesu Kristo (taraa Motiae 2:21; 4:19–20).

Mwaneka 7 e katanea nakoira n tatabemaniira nako te tai are ti anga n akea te nanououa nakon te koaua ae akea tokina are e reiakinaki inanon Motiae 16:4: “Mangaia ae e bua ni kabane te botanaomata; ao tarai, ao a bon teimatoa ni bua ngke e aki kaboiia ana botanaomata te Atua man buanakoia ke bwakaia.” Te bwai are ti rinanona e reireiniira bwa ni kabonganaan mwaneka 7 ti aki kona ni karekei ara anga man te mwakuri are bon tabera ni karaoia. Ti na teimatoa n nanorinano ao “ni waaki nako man teimatoa inanon Kristo” (2 Nibwai 31:20).

Ti tuai raoi ni kainaomataaki n ae bwanin man tangiran te bure. Ti riai n reireinira ni butimwaea te maiu n ana kawai te Atua ao n tataninga te Uea ni kakoroi bukin ana kantninga ao n ibuobuoki ngkai E ata te tai ae riai —inanon naba kamwawaakin ara kaairua. Inanon mwaneka 7, ti reireinaki bwa ti na maiu ma te nanorinano ao te taotaonakinnano nakon te Atua n aron Aramwa ma tarina ni kaotia ngke a kabeebeteaki n rawawataia ma aki kamwawaaki: “Anga ma te kukurei ao te taotaonakinnano nakon ana kantninga ni kabane te Uea” (Motiae 24:15). N tokina ao tia urua te iango ae ti kona ni kakororoaaki bon mai iroura, ao ni butimwaea te koaua bwa te Atua e kantningaira bwa ti na tokanikai iaon mamaarara n te maiu aei man te oki nakon Kristo ao ni kakororoaaki irouna. Ti kunea bwa man ana akoi, E anganira te kona ni kakeai mai iroura bwaai ni kabane aika tiaki aron te Atua ao ni mataata bwa te kamaiuaki e roko tiaki man mwaakara ma man Mwaakana (taraa Moronaai 10:32).

Ni katoa mwaneka e roko ma te kauring, e ngae n anne, ao ni mwaneka 7 bon akea angana ae na katukaki. Ngaira ake ti butimwaii reirei aikai a na kauringko bwa ko aki kona ni kantningaia ni kabongana te mwaneka aei n akean te anga karea—are e kainannoaki. N Doctrine and Covenants 59:8, e tua te Uea, “Ko na anga karea nakon te Uea te Atua ae raoiroi, ma te nano ae uruaki ao te tamnei ae raraoma.” Te anga bwai aei bon te kabanea ni kakaawaki ni mwaneka 7. N aiarona ngkai ko namakina te maraki man oin manga bungiakim, uringnga bwa Marakina, tiaki marakim, e kakoaua kamaiuakim man te bure. Am anga karea bon te kauring ae nanorinano ibukin Ana “kabanea n anga karea ae kakanato” ae karaoia ibukim (Aramwa 34:14).

Ngkana ko katukui bwaai ni kabane nako nanon bain te Atua, ko a tia ni kabanei ni karaoi ake ko kona ni karekei Ana kakoaua aika akea kaairuaia bwa am bure a kabwaraaki, bwa am bong aika a tia n nako e a bon tiku

bwa kanoan boong aika a nako. N aroia aomata ake a rairaki n ana Boki Moomon, ko kona ni kakoaua bwa ko a tia “ni kawaraki ni mwaakan ao Tamnein te Atua, [are] iroun Iesu Kristo” (3 Nibwaai 7:21). N ikotaki ma Aramwa, ko kona n takarua: “I aki manga uring marakiu; eng, I a aki manga karawawataki n uringakin au bu-re. Ao O, te kimwareirei tera, ao te oota ae tamaroa teraa are I a nooria; tamneiu e a onrake n te kimwareirei ae rianako n aron marakiu” (Aramwa 36:19–20).

Kamwakuran Mwaneka

Ukoukora mwaakan ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu bwa e na korakora inanon maium man te iango ae nano iaon tataron te bootaki n toa

Teuana te kawai ae korakora n te iango ae nano bon iangoakin te kibu ke te kibuntaeka man koroboki aika a tabu ngkai ko tataro ni kan mataata n nanona ao ana kakao inanon oin maium. Ngkai ngaira n tatabemanira nako ti na riai ni karaoa te berita ae tabu are e kaokio-kaki n te tataro n te bootaki n toa, ko kona ni iangoia ma nanom ae nano iaoia.

N rimwiakin te kakao irouwia burabeti ni kammwakurii koroboki aika a tabu inanon maium, ko na tangiria ni wareka Moronaai 4:3 ao 5:2 ao ni iangoi taeka aikai ma te nanorinano n oin bwanaam: n aron te katotoo, “O te Atua, te Tama ae akea tokina, [I] bubutiko n aran natim, Iesu Kristo, bwa ko na kakabwaia ma ni katabua te karki aei nako nanon [tamneiu ngkai I] kanna . . . ma ni kawakin ana tua nako ake e a tia n [anganai] bwa e aonga ni memena Tamneina [irou] n taai nako.”

Tataro ma te nanorinano nakon te Atua bwa e na karaoa are ko aki kona ni karaoia ibon iroum

Man kawaakinan te tataro ae beelete inanom, n aron ae “Te Uea tera ko tangiria bwa N na karaoia? Ke E na tauaki am taeka,” ko na kauringaki n taai nako n am onimaki ae bwanin iaon te Uea. Ana tangira te Atua, am tangira Ibukina ao Ana tangira ibukim, e na buokiko ni karika am reitaki teuana are ko kona ni bon anganiko n akean te raraoma. Ko ukoukora te tangira aei n ririki ni kabane ake ko kabaeaki iai n te waaki are e kareke karaoakina iroum. Ni mwaneka 7, ko na kunea te kawai ni kareke te rau ngkai ko a rin inanon ana “rau te Uea” (Moronaai 7:3; taraa naba Aramwa 58:11; Ezra Taft Benson, “Jesus Christ—Gifts and Expectations,” *Ensign*, Ritembwa. 1988, 2).

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika a tabu ake imwiina ao taetae mairouia taan kairiiri n te Ekaretia a kona ni buokiko ni kab-

nganaan mwaneka 7. Kabonganai koroboki aika a tabu ao titiraki ibukin te iango ae nano, kamatebwai. Kokoaua ao kamataata raoi inanon am koroboki.

Rineia bwa ko na nanorinano

“Ao ngkanne, ngkai I taku nakoimi, ibukina bwa kam a kairoroaki bwa kam na nano rinano kam a kakabwaiaki, kam aki kataua bwa a kakabwaiaki riki ake a bon kananorinanoia ibukin te taeka?” (Aramwa 32:14).

- Angiina maibuakora a roko nakon te bowi ni kamurung n te raraoma, kaimwaingara man mwiin ara waaki aika ti reketaati iai. Ti kairoroaki bwa ti na nanorinano. Te nanorinano are e kabwarabwraaki ni mwaneka 7, e ngae n anne iai rikina ae kaokoro. Bon te anga nano. Bon mwiin oin am rinerine ni kananorinanoko. E kanga am namakin nanorinano ni bitaki imwiin are ko moana te kamurung?
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Kaonaki ma te kimwareirei

“Ao a noori aron buren maiua, ae rinano riki nakon bubun te aonaaba aio. Ao a tang n takarua n te bwanaa ae ti teuana, ni kangai: Taiaoka nanoangaira, ao kamaiura n raraan Kirsto ni kabwara bure bwa ti aong ni karekeak kabwaran ara bure, ao a na kaitiakaki nanora; bwa ti kakoaua lesu Kristo, ae Natin te Atua, are karika karawa ma aonaaba, ma bwaai ni kabane; ao e na roko ibuakoia natia aomata.

“Ao e koro bukina bwa ngke a tia n taekin taeka aikai ao e a roko irouwia Tamnein te Uea, ao a onrake n te kimwareirei, ngkai e a reke irouwia kamaunan aia bu-re, ao reke naba raun nanoia ngkai e korakora aia onimaki iroun lesu Kristo ni kakoaua ae e na roko” (Motiae 4:2–3).

- Ana aomata te Uea are Benamina a anga te aekaki n tataro are ti anga ngkai ti kabonganai

mwaneka 7. A namakina te rau ao te kimwareirei ngke e roko tamnein te Uea iaoia ao e anganiia kabwaraan aia bure. langoi ma te karaurau bwaai are ko a tia n rinanona ma namakin aikai. Koreia bwa e kanga karekean namakin aikai n riki bwa kawain maium.

- Tataromwaaka ni korei ni karinani bwaai are e taekini te Uea Beniamina ae ti na riai ni karaoi. A kanga bwaai aikai n irekereke nakon kabonganan mwaneka 7?

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Kakoaua te Atua

"Kakoaua te Atua; kakoaua taekana, ma bwaai ni kabane ake e a tia ni kariki, i karawa ao i aonaaba; kakoaua bwa iai irouna te wanawana ae bwanin ma te mwaaka ni kabane, i karawa ao i aonaaba; kakoaua bwa e aki kona n oota te aomata ni bwaai ni kabane ake e kona n oota iai te Uea

"Ao okiria riki, kakoaua bwa kam na rairananomi man ami bure ao n aki manga karaoi, ao karinano ngkami imatan te Atua; ao butiia ma te nanorinano ni koaua bwa e na kabwarai ami bure; ao ngkai, ngkana ko kakoauai bwaai aikai ni kabane ao tarai bwa kam na karaoi.

"Ao I a manga taetae riki nakoimi n aron are I a tia n taekinna ma imwaina, bwa ngkana kam a tia n ataa taekan mimitongin te Atua ke ngkana kam a tia n ongoongo taekan raoiroina ma ni katoonga ana tangira, ao n tia ni karekea kamaunan ami bure, are karika kimwareirein tamneimi, ao I tangiria bwa kam na uringnga, ao katikua n ami ururing, korakoran te Atua, ao aron ni kakeako, ma raoiroina ma aki kakai unna nakoimi, maan aika aki tau, ao karinano ngkami nako kabin te nanorinano, ni wewetea aran te Uea ni katoa bong, ao n tei ni matoa n onimaki na-kon ae e na roko, are e taekinaki mai wiin te anera.

"... Bwa ngkana kam karaoa aio ao kam na kimwareirei, ao kam na onrake n ana tangira te Atua, ao kam teimatoa ni kaawakin kamaunan ami bure; ao kam na rikirake inanon ataakin taekan mimitongin teuare e kariki ngkami, ke n taekan te bwai ae motiraoi ma ni koaua" (Motiaeae 4:9-12).

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

- Ngkana ko karekei berita aikai, tera ae na bitaki inanon maium?

Ongeaaba nakon kaetieti ao tuua

"Bwa bon aio bukin anganakira te tua aio; mangaia ae bon te tua ae e a tia ni mate are ti na kawakinna, ao tia kamaiuaki inanon Kristo ibukin ara onimaki; ma n teimatoa ni kaawakina te tua ibukin irakin tuua" (2 Nibwaai 25:25).

- *Ti bon "kamaiuaki inanon Kristo ibukin ara onimaki" Irouna. Tera ae e nanonaki ngkai e mate te tua nakoira? Bukin tera ngkai ti teimatoa ni kawakina te kaetieti ke n ongeaaba nakon tuua?*

- *Tera am namakin n te bong aei ibukin kawakinan te tua?*

- *E kanga kawakinan tuua ni kabwarabwara am tangira ibukin te Atua?*

Ana tangira te Atua

"Ngkana ti moan bwaia moa te Atua, bwaai ni kabane a na bane n tiku nakon nneia ae riai ke n nako mai inanon maiura. Ara tangira ibukin te Atua e na tautaekana aron nanora ni baika ti tangirii, bairean ara tai i bon iroura, ara kantaninga are ti uaiakinna, ao waakin bwaai ake a moan bwai inanora" (Ezra Taft Benson, inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1988, 3; ke Ensign, Meei 1988, 4).

- *Ataakin ana nanoanga ao raoiroin te Atua ni karokoa te tai aei, ko a moanna n namakina te tangira ibukin te Atua—te tangira Ibukina ao te tangira mai Irouna. Iangoia ao korea taekan te tangira ae rikirake are ko a tia n namakinna inanon mwakurian mwaneka aikai.*

- *E kanga mwaneka 7 n riki ngkai bwa te kabanea ni korakora ni mwakuri ibukin am tangira ae karokoa n te tai aei?*

- Korei taekan namakin are ko a tia n rinanona ngke ko iangoa Ana anganano n anganiko Arana ke anuana n onei am kaairua ni kabane.

Katokaan aran Kristo iaom

"Ao e na koro bukina bwa ane karao aio ao e na kuneaki i angatain te Atua, bwa e na ataa te ara are e na anganaki; bwa e na aranaki n te ara ae Kristo" (Motiaeae 5:9).

- Angiina maibuakora a iangoa ni katokaa aran Kristo iaora inanon tain te bwabetitio ao n te bootaki n toa n arona are eti. Iango ibukin teutana te tai tera ae nanonaki ngkana ko aranaki n aran Kristo ao ni karekea Anuana n ai aron ae bon oin anuam.

Kataenikai mamaaram

"Te aro are e aki kainnanoa te karea ibukin bwaai ni kabane e na akea mwaakana ae tau ni karekea te onimaki are e kainnanoaki nakon te maiu ao te kamaiuaki" (Iotebwa Timiti, comp., *Lectures on Faith* [1985], 69).

- Tabeman aomata a warekii taeka aikai ao ni iangoi "bwaai nako" e kaineti nakon bwaai ake ara bwaai ni kabane. E kanga kataenikaian mamaaram nakon te Atua ni karikirakea am atatai n te bae e nanonaki n am anga karea ni kanakoi bwaai ni kabane?

- Tera ae ko kainnanoia ni karaoria bwa ko aonga ni kuneaki i angatain te Atua? Tera ae ko berita bwa ko na karaoria ngke ko bwabetitoaki ao ngke ko kana te toa?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

UKOUKORA TE KABWARABURE

OIN TE KANTANINGA: Korei karinanin araia aomata are ko a tia ni kammarakiia ao n tauraoi ni kaeti bwaai ma ngaiia.

Imwaain kamarungakira, katein maiura ae kareke kanga aiaron te toneito ae onrake n te urubwai ae korakora are e katokii ni kabane aron ara reitaki, ni kataka te urubwai ae bubura imwiina. Mwaneka 8 bon te tai ni karaoa te baire ni kaitiaka te urubwai ni manga katea ni kabane are e kona ni kamanoaki. Ngkana ti namakina te kamaiu ni mwaakan ana nanoanga te Tia Kamaiu ngkai ti mwakuri iaon mwaneka 7, ti namakina te ingainga ni buokiia tabeman ao ni bonota ara reitaki are a tia n uruakaki. Ti reiakinaki, irarikin anne, bwa te nano ni kawaekoa ni kaetii bwaii n akean karekean te tai ibukin te tataro ao riki kaetieti mairoun te tia kairiiri ae onimakinaki, n ai aron te bitiobi ke te tia kairiiri n te nakonibonga, e kona ni kamamate ngkana aki kaetaki raoi bwaai. Mwaneka 8 bon te kakoaua ni kitarakin kammarakiia tabeman ngkana ti moana reitakira mangia inanon mwaneka 9.

Imwaain ae ti kona ni manga kaoka ara reitaki, ti kainanoia ni kinia te reitaki are a uruaki. Ti moana ni karianii araia aomata are ti a tia ni kammarakiia, ma angina mai buakora a kunea bwa tiaki kona ni karianii araia aomata aikai n akean uruakakin ara namakin n aki kukurei irouia te koraki are a kammarakiira. Ti kaoti ara namakin aika a bubuaka ma te koaua nakon te Uea. N kaekaana, E kaotia nakoira bwa ti na kaitara ma te baire ae titebo n aiaron te mwaane n te taetae ni kaikonaki are, e karekea kabwaraakin ana bure ibukin ana bure ni kabane, e kainanoaki bwa e na kabwarai aia bure tabeman. Ti kuri n ongo ana taeka te Uea nakoira, “I kabwara am bure ni kabane, kioina ngkai ko butiai: Ao tiaki e riai bwa . . . nanoangaea raom n toro n ai arou ngke I nanoangaiko?” (Mataio 18:32–33).

Ngkana ko kuneko bwa ko kaitara ma te kanganga aei, ko na kainanoa ni karaoa are a tia ni karaoia angina maibuakora. Imwaain ae ko karaoa am karian n ara ibukia aomata mairouia are ko kainanoa ukoran te kabwarabure mairouia, te moan karian n araia aomata akanne are ko kainanoa kabwaraan aia bure. Tai mimi ngkana tabeua aara a kaoti iaon riiti n ara aika uoua. Aomata n tabetai a rootaki ni waaki aika a bubuaka man kaokakin taetae aika titebo aika kammaraki ma tabeman. N uruaka

te mronron n riribai are e tataneiai te aba iai, temanna e riai n tauraoi nanona ni kabwarabure.

Ni moanakin te waaki aei ibukin te kabwarabure, ti kunea riki teuana te tai te bwai ni koroboki ae e na rangi ni boongana. Irarikin araia aomata are ti kainanoa kabwaraan aia bure, ti taua mwiin te bwai are ti namakinna mai moana ngke e riki te kanganga ao te bwai are tia kariiaki iai bwa ti na namakinna. Te karian n ara e buokira ni kamataata raoi inanon ara tataro ngkai ti tibwaia ma te Tama ara namakin ni kabane ake a tuai raoiakinaki. Ti bubuti ma te onnon ibukin ana nanoanga Kristo ni buokira ni karokoira nakoia tabeman ibukin te nanoanga ae ti tebo ma are E anganiira. Ngkana ti kuneia aomata iaon ara karian n ara e kanganga ara tai ni kabwarai aia bure, ti kabonganaa ana reirei te Tia Kamaiu n tataro ibukin mweeraoia, ni bubuti kakabwaia ibukiia are ti kainnanoi i bon ibukira (taraa Mataio 5:44).

Ngkai ti tataro ibukin te buoka ni kabwaraakin aia bure tabeman—e ngae ngke e taraa n aki rangin nanonaki n te moan tai—tia kakabwaiaaki raoi ma te iango ae kamimi ibukin te nanoanga. E ngae naba inanon kanganga aika a korakora, aomata ake a kabongana te bubuti a tia ni karekea te konabwai ni kabwarai ake a korakora nakan are a kona ni karaoi ibon irouia. Temanna te titita e kabanea tabeua te wiiki ni korea rongorongan ataein ao n tataro ibukin tamana ae kairi buaka. E kakoaua te kimwareirei are e a tia ni kamarurungki iroun te Tia Kamaiu, man ana namakin ae buakaka ae kammaraki nakan Tamana. Ni karaoan naba aei, ti ataia bwa man karaoan warebwaian raoi te aroaro ae bwanin ibukin aki kukureira ao ni kaoti nakon te Tia Kamaiu, ti na aki manga reke irouia te koraki ake a kammarakiira. N te tai are ti kanakoi kaikuaki ake a kaaitaraira, ti kunea bwa ti kona ni kabanea ara rinan n ara ibukia te koraki ake a na kabwarai aia bure.

Ngkai ko a roko n te botoniango aei ao ni moana am rinan n ara, ko na riai n tataro ibukin kairakim iroun te Uea. Kaetieti aikai a kona ni buokiko, “Iai temanna inanon maiu, n taai aika a nako ke n taai aikai, are I namakinna bwa e bwainrang, mweengabuaka, ke e mamaa ni mena irarikira?” Korei araia, ao tai iangoia ni kaotii am namakin ke ni karekei anga ni ni karekekai nakoia. Kariniia naba te koraki ake ko kan kammarakiia, naba, ao te koraki ake tiaki nanom ni kammarakiia. Ikotia naba ma te koraki ake a tia ni mate ao te koraki are ko aki ata aron te reitaki ma ngaiia. Ko na raoiakin keiti aika a onoti aikai ngkana ko kabongana mwaneka 9. Ibukin ngkai, ngkai ko mwakuri rinan mwaneka 8, kabanea

raoi am tai iaon am anganano ni karaoria ma te matoatoa ao n aki bitaki inanon am kokoaua.

Karaoa raoi iroum, tarai bwaai ake ko aki tabeakin ni kan karaoi ke bwaai ake ko tuai katiai ake ko kammarakiia iai tabeman. Tai katikui taekan bwaai aika a uare-reke. Iangoia ma te kokoaua ibukin te kaikuaki are ko a tia ni karaoria nakoia tabeman inanon irekerekem ma te waaki ae ko a reke iai, e ngae ngke ko aki kairoro n un nakoia. Kaota te kaikuaki are ko a tia ni karaoria nakoia aika ko tangiriia iroum ao raoraom man te aki iangoraoi, kakai un kabuakaka, te aki taotaonannano n te tai ae maan ao te aki karinerine. Tarai bwaai aika a bubura ke a uarereke are e kamwaita riki rawawatan te aomata ke are e karawawata ke ni kakaewenakoa temanna. Tarai keewe ake ko a tia n taekin ke berita ake ko a tia n urui ke kawai ake ko anai nano iai ke ni kabonganaia tabeman. Karinanii araia aomata ake a rootaki. Ko na kunea am mwaneka 4 warebwaian te aroaro bwa te kairi ae bongana inanon te waaki aei.

N te kabanea, imwiin karinanakin araia ni kabane aomata are ko a tia ni *kaikuakiia*, karina riki teuana nakon te rinan n ara—oin aram. Ngkana ko irekerekem ma te waaki ae kareke, ko kaikuakiko ao aiaroia naba tabeman.

Ngkai ko mwakuri, uringnga bwa mwaneka 8 bon tiaki te mwakuri ni kanakoan mwakuri aika a bure ke te mamaa iaoia tabeman—ngkoe ke te koraki ake iaon am rinan n ara. Te Tia Kamaiu e na tabeka te rawawata man te mwakuri ae bure ao te mamaa ngkai ko karaoa riki te taratara ma te kokoaua ni kanganga n am reitaki ao tabem ni karaokia. Man am anganano ni kaota am rarama ni bwaai ake ko karaoi, ko na karekea te rau n ataakina bwa Tamara are i Karawa e rangi ni kukurei ma am konabwai. Te mwaneka aei e buokiko ni kabonganai mwakuri are e kariaia te Tia Kamaiu ni kainaomatako man am bong aika a tia n nako. Man am anganano ko na tauraoi ni kabongana mwaneka 9.

Kamwakuran Mwaneka

Kabwara am bure ao tabeman karaoa am rinan n ara ibukiia aomata ake ko kammarakiia ke ni kaikoakiia.

Ni mwaneka 8, ko moana te mwananga ae kamimii n reitakim ma te nano ae boou nakoim, nakoia tabeman, ao nakon te maiu. Ko a tauraoi n anga te rau nakon te aonaaba nakon ae kona anga te kauntaeka ao namakin aika bubuaka. Ko anganano ni katoka motikan taekia tabeman n ae kaairua ao ni katoka warebwaian aroaro ibukin maiuia tabeman ao aia kaairua. Ko a tauraoi ni katoka kauarerekean oin anuam ao karekean aanga ibukina. Ko a anganano ni karaoran te warebwai ibukin aroaro n ae bwani—n te tai aei ibukiia te koraki ake ko a tia ni kaikoakiia.

E ngae ngke ko maaku ni iangoia, ko kona n anganano ni kaitibo ma aomata ake iaon am rinan n ara ngkana e riai. Ko kona n tauraoi ni karaoi ni kabane ni kaota raraomam n am mwakuri nakoia. Ko kona ni maiu man te onimaki iroun te Uea, tiaki ni maakakiia tabeman n te bwai are a na bae ni karaoria. Ko kona n anganano ni mwaneka 8 ni maiuakina te maiu ae kairaki man reirei nakon ae te mamaa ke te maaku.

Ukora te bwaintangira ibukin te tangira ae kororaoi; tataro ibukiia tabeman

Inanon ngaa n ririki, aomata a tia ni wareka ana taea Bauro ae kakaawaki iaon te tangira ae kororaoi ao a katai ni kammwakura maiuia imwiina. Angiina a rinanon te korakai ni karekean te tangira ae kororaoi ao a tia n nanokawaki ni bwakaia ni karaokina.

Ana koroboki te burabeti ae Moomon e kamataata raoi te tangira ae kororaoi ao e kanga karekeakina. E kabwarabwaraa te tangira ae kororaoi bwa “ana tangira Iesu ae itiaki” ao e reireia bwa te Tama e anganii te koraki ake “a tataro nakon te Tama ma korakoran nanoia ni kabane” ai nakoia “ni kabane ake taan irira natina, are Iesu Kristo ni koaua” (Moronaai 7:47, 48).

Te tangira ae kororaoi bon te bwaintangira ae ti kareke ngkai ti reiakinaki bwa ti na iriira Iesu Kristo ngkai ti Tangiria ma nanora ni kabane, ma tamneira ni kabane, ao ni wanawanara ni kabane. Ni kaonaki ma te tangira ae itiaki mai Irouna ao Ibukina, ti kuneira bwa ti kona n itangitangiri n aiarona ngke e tangiri ngkami E a tia n tangiriira. Tia kona ni kabwarai aia kaairua tabeman ao ni kaota ara rarama ibukin ara kaairua.

N te katauraoi ibukin kaotakin raraomara n ara mwakuri are ti a tia ni karaoi, angiina maibuakora a kunea te mwakuri ae bongana ake imwiina. Iangoa temanna are iai am namakin ni kairiribwai ae matoatoa ibukina. Ibukin uoua te wiiki, karaurau katorobubua ao tataro ibukin neienne ke teuanne ni katoa bong. Kaawakin rekooti ibukin bitaki n am iango ao am namakin ibukin te aomata anne. (Taraa Mataio 22:37–38; 1 I-Korinto 13; 1 Ioane 4:19; Moronaai 7:44–48.)

Kamatebwai ao Atatai

Koroboki aika a tabu ao aia taetae taan kairiiri man te Ekaretia aika imwiina a kona ni buokiko ngkai ko kabonganai mwaneka 8. Kabonganai koroboki aika a tabu aikai ao titiraki ibukin te iango ae nano, kamatebwai ao koroboki.

Taan irira Kristo inanon te rau

“Ngaia are, N na taetae nakoia ake kain te ekaretia, ake taan irira Kristo inanon te rau, ake a tau are kam

a kona iai n rin inanon ana au te Uea, man te tai aio ni karokoa ae kam motirawa mangaia i karawa.

"Ao ngkai tariu, I motika taekan bwaai aikai nakoimi ibukina bwa kam nakonako ma te rau ma natia oo-mata" (Moronaai 7:3–4).

- Inanon moan mwaneka aika itiua, ko a moanna n riki bwa te tia iriira Kristo inanon te rau. Ngkana koa mena n te rau ma te Uea, ko a tauraoi raoi ni karekea te rau ma tabeman. Tera mwaneka tabeua are ko kainnanoi ni kabonganai ni karekea te rau ma aomata inanon maium?

- Korea taekan te wanawana ni kabonganaan mwaneka n rinaniia raoi.

- Te iango ibukin karaoakin te raraoma n te kaairua are e a tia ni karaoaki e kona ni kakamaaku ng-kana ko kabanea am tai ni karaoia ma te kororaoi. E kanga am onimaki n ana tangira te Uea ae kororaoi ibukim ao ibukin te aomata are ko ukora te kabwarabure mairouna e kakorakora am baire ni kaetii bwaai ngkana e bon riai?

Buokakiia temwaangina

"Ao kam na tai kabuakakaia aomata, ao ane kam na aki kabuakakaki iai: tai kabureia aomata, ao ane kam na aki kabureaki iai: kam na kabwara aia bure aomata, ao ane a na kabwaraki naba ami bure:

"Kam na anganga, ao ane kam na manga anganki; ane a na anga nakoni banibanimi aomata te baire ae raoroi, ae ibe, ae takaruru, ae takaburinako. Ba e na manga baire te aba nako imi n te baire are kam baire iai" (Ruka 6:37–38).

- E ngae ngke ko na maaku ngkai aomata a na konia n totokoi am konaa ni karaoan te rau ma ngaiia, tai kariaia te maaku aei n tuukiko man karinakiia iaon am rinan n ara ao ni katauraoiko ni buokiia. Kakabwaia a korakora riki nakon te maraki. Kamatebwai kibu aikai, ao korei kaka-bwaia ibukin kaotakin te raraoma ni kaairua ake a tia ni karaoaki.

Ana tangira te Uea ae kororaoi

"Akea te maku i nanon te tangira; ma e kaki te maku te tangira ae koro raoi. Bwa raon te maku te kamarakaki; ao ane mamaku ao e tuai ni kakoroaki raoi n te tangira.

"Ti tangiria, bwa E tangirira moa" (1 Ioane 4:18–19).

"Ni kaniira riki nakon Tamara are i Karawa, e korakora riki ae ti karaoria ma te nanoanga iaon kamauna nako tamneira, ti namakinna bwa ti tangiria bwa ti na uoti iaon angara, ao ni katinanikui aia bure. . . . Ngkana ko tangiria ni karekea ana nanoanga te Atua, nanoangaia temwaangina" (Joseph Smith, in *History of the Church*, 5:24).

- N akean lesu Kristo, ti na bane ni kamaunaaki, tamnei aika aki kororaoi. E kanga ni buokiko n ataia ni kabonganai mwaneka 8 boni ngkoe temanna te tamnei ae e na kamaunaaki ni karaoa te raraoma n te kaairua are ko a tia ni karaoa nakon temanna te tamnei ae e na kamaunaaki?

Kabwara bure ao bubuti ibukin kabwaraakin am bure

"Ao e nako Ina Betero, ao e taku, Te Uea, tao ti iraua ana bure tariu nako iu, aika N na kabara? tao tokiu itiua?

"E taku lesu nako Ina, I aki taku nako im bwa tokim itiua; ma tokim itingaun itiua" (Mataio 18:21–22).

- Kabwara bure ao te bubuti ibukin kabwaraakin buure ibukin te bwai teuana ae kaairua ae karaoaki e bon beebeete nakon te kabwara bure ke te bubuti ibukin kabwaraan buure ibukin kanganga aika a teimaan ake a kaonaki ma kaikoaki aika a mwaiti. Iangoa te reitaki n taai aika a nako ke n taai aikai, ike a mwaiti iai kaikoaki ake a riki ao ni kainanoa kabwarakiia. Ko na kanga ni karekea te korakora ni kabwara te bure ao n ukora kabwara kin te bure?

- E kanga lesu Kristo te banna ni katotoo ae korakora n te konabwai ni kabwara te bure? Iangoa Ana anganano ni buokiko ni kabwarai aia bure tabeman.

I taku nakoimi, bwa kam riai ni kabwarai aia bure tabeman; bwa are e aki kabwara ana bure tarina e tei ni kabuakakaki imatan te Uea; bwa e na teimatoa inanon te bure ae korakora.

Ngai, te Uea, I kabwarai aia bure ake N na kabwara, ma ngkoe e riai bwa ko na kabwarai aia bure aomata nako (tara D&C 64:9–10).

- E reirei lesu bwa ni bwakara ni kabwarai aia bure tabeman bon te bure ae korakora nakon te oi ni kaairua ke te bure. E kanga te aki kariaia ni kabwara am bure ke temanna bon ti tebo n aki ka-koavaan ana mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu ibukin te bure?

- E kanga te aki kukurei ao te un ni korakai n urua maium n rabwata am iango ao tamneim?

Uruakan okiokin te un ni korakai ao te bure

"Akea te bwai ae korakora baireana ni kairia aomata ni katokii buure n anai ni baiia, ao n tararuai ma te nanoanga. Ngkana aomata a kaota te akoi ae te kabanea ni karako ao te tangira nakoiu, o te mwaaka tera ae mena n au iango, ngkai te kawai are te itera-na e kataia ni karawawatai au namakin aika a bubu-aka ao ni karawawata te iango n aomata" (Joseph Smith, in *History of the Church*, 5:23–24).

- Te Burabeti lotebwa Timiti e kabwarabwaraa e kanga te nanoanga ni kona ni kairiira nakon te raira-nano ao te kabwarabure. Iangoia raoi ao korea taekan am anganano n riki bwa temanna are e uruaka ana mronron te un ni korakai ao te bure.

- Iangoia aomata are a tia ni kaota aia akoi ao aia tangira nakoim. E kanga aia mwakuri ni kaunga nanom ke ni karikiko bwa ko na karaoa te bitaki?

- Iangoa te kanganga ae e a tia n riki inanon mai-um. N te kawai raa ae a kona ni bitiko ngkai ko buokiia tabeman aomata ma te tangira ao te akoi?

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

KABOOMWI AO KAREKEAN TE RAOI

OIN TE KANTANINGA: Ngkana e riai, karaoa kaetakin bwaai ae kaineti nakoia aomata ni kabane are ko a tia ni kammarakiia.

Ngkai ti mwaing nakon mwaneka 9, tia tauraoi n ukora te kabwarabure. N aiaroia taan rairinanoia aika natin Motiaeae mwaane are a mwananga ma “te korakora ni kamaoi ikoaki ni kabane ake a tia ni karaoi” (Motiaeae 27:35), ti baireia bwa ti na kaoti raraomara ni kaairua ake ti a tia ni karaoi. N teimatoa, ngkai ti kaitara ma mwaneka 9, ti ataia bwa tiaki kona ni kakoroi bukin ara baire ni karokoa are te Atua e kakabwaiaira ma Tamneina. Ti kainnanoa te ninikoria, te motikitaeka ae tamaroa, te konabwai ni matata n aia namakin aomata, te kauring, ao te konabwai n rinea raoi te tai ae riai. Baikai bon tiaki anua ae angiina maibuakora a karekei n te tai anne. Ti kunea bwa mwaneka 9 e na kataa riki ara anganano teuana te tai ni karinanoira ao n ukora te buoka ao ana akoi te Uea.

Ibukin bwaai ake ti a tia n rinanona inanon te waaki ni kakaewenako, ti anga ara iango tabeua. E bon rangi ni kakaawaki bwa ko na aki katawe ni waaki n aki iango raoi ke n aki tatara raoi ngkai ko kataia ni kaota raraomam ibukin bwaai aika ko a tia ni karaoi. Bon ti tebo kakaawakina bwa ko na aki taotaona kaotakin raraomam ni bwaai aika ko a tia ni karaoi. Angiina aomata ake a tia ni kamarurungaki a manga okira naba aroia are mai imwaaina ngke a karimoa te maaku n tukiia man karaakin mwaneka 9. Tataro ibukin ana kairi te Uea ao maroroo ma te tia kairiiri ae onimakinaki ibukin buokam n totokoi kanganga aikai.

N taai tabetai ko na kariaki n totokoa kaitiboakim ma te aomata are iaon am rinan n ara. Ti rinea, irarikin anne, bwa ko na matoatoa ni kaitara te karirii aei, ni karokoa, ni koauana, te kariaia ae tianiko n tuukiko man kaitiboakim ma temanna. Tamnein te nanorinano ao te namakin ibukin te kokoaue e kona ni kamaoi reitaki ake a tia n uruaki ngkana ko karaoa te konabwai ae nanonaki raoi ni kaitiboakim ma temanna bon ti ngkoe. Kariaia aomata bwa a na ataia ae ko na kawariia ni kaota raomam nakoia ni bwaai ake ko a tia ni karaoi. Karinei aia iango ngkana a kaotia bwa a na aki maroroakina te kanganga Ngkana anganiko te tai ni kabwarabure, kakimototoa ao kamataata raoi ibukin te kanganga are ko uringnga. Rongorongo aki rangi ni kakaawaki. Te kantninga bwa e na aki taekinaki ke ni kabwarabwaraaki

bwaai man am itera. Te kantninga bon kariaiakan kaai-rua akanne ake ko karaoi, anga am kabwarabure, ao kaietbwaii ngkana e riai. Tai kauntaeka ma aomata ke ni motikitaekaia, e ngae ngke aia kaeka e bon aki raoiroi ke ni butimwaeaki. Kawara temanna imwiin temanna inanon tamnein te nanorinano, raoiakinii bwaai, tai kabwarabwara.

Te kabwarabure ibukin mwakuri tabeua a kona n riki bwa bwai ni kakaewenako. N aron te katotoo, ko kona ni maroroakin kanganga are e karika te mwakuri ae buakaka, n aron te aki kokoaua ke te bure ae rangan korakora ae te wenenibure. Ko na bae ni kaririaki ni kabuburai bwaai ke ni karekei angam ao n totokoa kaotakin am raraoma ni bwaai ake ko a tia ni karaoi. Ko na tataro mwaaka ni kakaea te reirei man te aro ke mai irouia aika rianako imwaain ae ko karaoa te mwakuri inanon keiti aika a matoa aikai.

Ni keiti ake tabeua, a na akea am anga ni kaota raraoman nanom ni kaineti raoi. E na bae n tia ni mate te aomata, ke ko na aki kona ni kakaea bwa e mena ia teuanne ke neienne. Ni keiti aikai, ko kona n teimatoa ni kaota am raraoma n aaro riki tabeua. Ko kona ni korea te reta nakon te aomata n taekina uringaabam ao am baire ibukin kaetanbwaii, e ngae ngke e aki kona n nikiraki te reta. Ko kona n anga te bwaintangira nakon te tabo are e tatangiria te aomata anne n anga ana bwai ni buobuoki nako iai. Ko kona ni kakaea temanna are e kauringko ibukin te aomata anne ao karaoa te bwai teuana ni buoka teuanne ke neienne. Ke ko kona ni karaoa te bwai teuana ni buoka te membwa n am utu ae aki ataaki.

A na iai taai ngkana ko kawara temanna te aomata ke n ukora katauraon am kaboomwi e bon kammaraki ibukin te aomata anne ke ni kakamaaku. Ngkana ko iangoia bwa anne te keiti, maroroakina te kanganga ma te tia kairiiri ae onimakinaki imwaain karaokina. Iteran te kamarurung aei e na riai n aki reke bwa kaikoakaia temwaingina. N ai arona naba, n taai tabetai kona bae ni karika te kaikoaki are e a riaon ana konabwai te aomata ni kamaoa. Unimwaane Neal A. Maxwell e taekina koauan te waaki aei. “N taai tabetai . . . kaboomwi e aki kona ni karaoaki nakon are e baireaki, n aiaron ngkai temanna e katamaroa ana onimaki te aomata are e bua ke tamaroana. N onean mwiina, te katauraoi ibukin te raoiroi e katauraoa te kabomwii ibukin kaetan bwaai” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 1991, 41; ke Ensign, Nobembwa. 1991, 31). Man te tai are ko baireia bwa ko na butimwaii reirei aika a koaua aikai bwa kawain maium ae boou, ko a moanna ni kaota am kabwarabure n raraomam ni bwaai aika ko a tia ni karaoi.

Imwiin karoakin te kabwarabure ibukin am mwakuri n taai aika a tia n nako, e na bae n teimatoa ni iai temanna ke uoman aomata ae ko namakinna bwa ko aki kan taraia. E na tai bwarananom. Angiina maibuakora a ire-kereke ma te bwai ae koaua aei. Tia rinea nakoiim n uota am namakin nakon te Uea inanon te tataro ae koaua. Ngkana ko teimatoa ni karekea te maaku ae korakora ke te un nakon temanna te aomata, ko na bae n taona katiboakim ma teuanne ke neienne. N tokanikai iaon namakin aika a bubuaka, ko kona n tataro ibukin te tangira ae kororaoi ao n noora te aomata ngkai te Uea e noora teuanne ke neienne. Ko kona ni kakaei bukina aika a tamara bukin tera kaetanbwaii ao raoiakinaia a ibuobuoki. Ngkana ko karaoi bwaai aikai ao n taotaona nanom n te tai ae maan, te Uea e kona ni kantani-ngaia—n oin Ana kawai ao n oin Ana tai—e anganiko te konabwai ao te tai ae kamimi n raoiakinbwaii ma aomata ake iaon am rinan n ara.

Inanon katiaakin mwaneka 9 nakon am kabanea ni kona, ko a tia ni karaoi ni kabane ake ko kona ni kaki-ko inanon te rau ma ana tua te Uea. Ko a moanna n rinan te kantninga ae boou inanon maium—tiaki ibon inanom ma inanon ana tangira te Atua. Ko a tia n ruori-kaaki nako nanon te nanorinano ao ni kunea te Uea n tataninga n rabwatiko. Ko a tia ni karaoa are ko kona ni kamaoi reitaki ao n raoiakinibwaii ma tabeman. Ko a rin ngkai inanon Ana rau, n teimatoa ikekei ao n riki bwa am babaire ae korakora. Ko a reiakinaki ni kinaa ao ira te kaotioti ae onoti n ae tamara riki, are e kairiko ni maeka ma te rau n aia reirei ana burabeti te Atua ake ngkao a aika ngkai. Inanon naba taai ni kanganga, kona namakina te aekaki n rau ae boou. Ko a reireinaki ni ka-rekei kakabwaia are e kabwarabwara Bauro e kabwabwaa ngke e korea, “Ao te rau are mairoun te Atua, are te rau are aki konaki n ataki teutana, e na kawakin nanomi ao aia iango nanomi i nanoni Kristo Iesu” (I-Biribi 4:7).

Kamwakuran Mwaneka

Tangiriia tabeman; katokiko man motikakintae-kaia tabeman; anganano ni butimwaea te wewe-te man te Ekaretia ao ni kabwaka kabwianibwai ao angabwai

N taai aika a nako, ngkana ko nang kakaonimaki n te aro, e kairaki am iango man maakakin ana motikitaeka te Atua ke n aia iango aomata. Tao ko mwakuriia ibukin am iango n am beku. N te bong aei ko a ataia bwa te mwakuri n ibuobuoki anne bon te kawai n oki nakon Kristo. Bon te kawai ni kaota am tangira nakon te Atua. E kaota te kainnano ae teimatoa ibukin Mwaakana ao te kakaitau ibukin Ana ibuobuoki. Iangoia ngkana am waaki ni kakukurei n te Ekaretia e teimatoa ni kairaki man

te maaku ke te beku ke bon te korakora ae bon riki ni manga bungiakin am onimaki iroun Kristo.

Kakaii kawai ni beku n te tabo are ko mena iai. Riiki ni kororaoi ao n tauraoi ni beku ni weteakim inanon te Ekaretia ke ni kawai riki tabeua. Ngkana ko beku

ibukiia tarim ao mwaanem ao n reireiniia man am taka am banna ni katotoo, ko na tibwaia mangaia koau-an Maiuna inanon maium. (Taraa Mataio 25:40; Ioane 13:34–35; Ioane 15:15; Motiaeia 2:17.)

Anganano ni karaoa are e kakaawaki ni kabwarabure n raraomam ni bwaai ake ko a tia ni karaoi

Ni kabonganakin mwaneka 9, ko na riai n totokoa te bwarannano ngkana aki butimwaea raoi am kabwarabure temwaangina ke ngkana aki kakoaua ae ko a bitaki raoi. Karaoan te kabwarabure n raraomam ni bwaai aika a tia n riki e na anaa te tai ae abwabwaki ao te taotaonan-nano n te tai ae maan. Anganiiia aia tai tabeman ni kinaa bwa te tai aei e kaokoro man kakatai ake mai imwaaina ibukin te mwakuri ni kabwarabure. N te tai aei, ko aki karaoa te berita ae akea am iango ni kaawakinna, ko a maiu ni karekea kabwaninan kabwaraakin te waaki are ko a reke iai ao kateim aika a mamaara. N tokina, tuukkim ao bitakin anuam ana taetae ibon ibukiia.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika a tabu ao taetae mairoia taan kairiir man te Ekaretia a kona ni buokiko ni kabonganain mwaneka 9. Kabonganai koroboki aika a tabu ao titiraki ibukin te iango ae nano, kamatebwai, ao koroboki. Bwaina te kokoaua ao ni kamataata raoi inanon am koroboki.

Bitakiia tabeman nakon te raoiroi

“Ao ngkanne tamnein te Uea e taku nakoiu: Anga te tua nakoia natim bwa ana karaoa ae raoiroi, bwa mwiina a kairia nako nanoia aomata aika a mwaiti nakon te kamaunaki; ngaia are I anganiko te tua, natiu ae te mwaane, ni maakan te Atua, bwa ko na toki man bure;

“Bwa ko na rairaki nakon te Uea ma am iango, nanom, ao korakoram ni kabane; bwa ko na aki manga oki ni kairia nako naano bwa a na karaoa ae buaka-ka, ma ko na okiria, ma ni kaota am kairua ma te bure are ko a tia ni karaoria” (Aramwa 39:12–13).

- Tabeua maibuakon kaikoaki aika kabanea ni korakora are ti a tia ni karaoi nakoia tabeman bon rootakiia ni waaki aika a kareke ibon irovia.
Korea taekaia aomata inanon maium are a tia n rootaki iroum n te kawai aei.

- Ko na kanga ni karekea te ninikoria ni kaitaraia aomata aikai, are e kaineti nakon ana reirei Aramwa inanon kiibu aikai?

Te anainano ke te kairoro

"Ane kan roko e na roko ni mooi n te ran ni kamaiu n akea bona; ao ane e rawa n roko ao e na bon aki kairoroaki bwa e na roko; man te kabane ni bong e na manga bon kaokaki nakoina aron ana mwakuri" (Aramwa 42:27).

- Ma bukina aika a mwaiti aika a mwaakaroiroi ni kabonganana mwaneka 9, ko na riai n aki kauiaiki ni kakaean angam ke ni kewe bwa ai akea am rinerine. Te Burokuraem ni Kamarurung ibukin Waaki aika a kareke bon te burokuraem n anainano, tiaki te kairoro. Korea taekana ngkana ko namakina ae anaaki nanom ke ni kairoraki ni kabonganana mwaneka 9. Tera bukin anaakin nanom ake a karinanaki inanon te kibu aei?

Tauraoi ni kaitibo ma te Atua

"I tangiria bwa kam na waaki rake man aki manga kamatoatoai nanomi; bwa nooria, aio te tai ao bongin kamaiuakimi; mangaia are, ngkana kam rairanomi, ngkai naba ao e na uotaki te babaire ni kaboomwi are e kakannato nakoimi.

"Bwa nooria, te maiu aei bon aia tai aomata bwa a na katauraoia ni kaitibo ma te Atua; eng, nooria te bong ni maiu n te maiu aei bon te bong are aomata a na karaoi aia beku" (Aramwa 34:31–32).

- Tera riki are ko a tia ni kakoroa nanona ngke ko kamaraua nanom ao ni mwananga ni karaoa te kabwarabure n raromam ni bwaai ake a tia n riki?

• E kanga am anganano ni karaoa te kabwarabure n raraomam ni bwaai aika a riki e rikirake ngke ko a nooria bwa ko a katauraoi ni kaitibo ma te Atua?

Waaki ni kakukurei inanon te Ekaretia

"[Natin Motiaeae mwaane] a mwaamwananga ni kabuta aon aban . . . ni kakaonimaki ni kamaoi ikoaki akea a tia ni karaoi nakon te ekaretia, ni kaoti aia bure ni kabane, n tataekin bwaai ake a tia n ongo man noori, ao ni kabwabwarai taetae ni burabeti ma koroboki aika tabu nakoia ake iai nanoia ni kan ongora iai" (Motiaeae 27:35).

- *Ibukin te waaki ae kareke, angiina aomata a katoke te nako n taromauri. Tabeman a kabonganai aia kaairua temwaangina ni karekei angan tiatiakin aia reitaki n te aro. Koreia taekean te bwai are ko a tia n rinanona ma waaki ni kakukurei inanon ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia aika Itiaki ni boong aika Kaitira.*

- *E kanga kaaniakim nakon te Tia Kamaiu rinanon te kamarurung ni buokiko n namakina te katiteua-naaki ma Ana Ekaretia?*

• *E kanga am kakaonimaki inanon te Ekaretia ni buokiko ni karaoa te kabwarabure n raraomam ni bwaai ake a riki ao ni kamarurung riki n ae bwanin?*

Anganano ni kaetakinbwaaei

"Ko na riai ni kaoki nakon aroia n te tai ae waekoa bwaai ni kabane ake a tia n iraeaki, n uruaki, ke kabarekaaki. Te anganano ni kaetakinbwaaei bon te kakaaua nakon te Uea are ko berita iai bwa ko na karaoi ni kabane are ko kona n rairananom mai iai" (Richard G. Scott, inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1995, 102; ke Ensign, Meei 1995, 76).

- *Koreia bwa e kanga kabonganen mwaneka 9 bon te kakaaua tiaki tii nakon te Uea ma bon nakoim naba ao tabeman ake ko a tia ni berita nakoia nakon te maiu n tataonakinnano ao ni kokoaua.*

na kamainainaaki n aiaron kunin te tibu. Aio te berita are ko anganaki" (Joseph F. Smith, *Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 98–99).

- Ngkai ko mwananga ni karaoa te kabwarabure n raraomam ni bwaai ake a tia n riki, tai kabwaranom man iango n aron ae, "Ebon kanganga karaoan aei! Bon akea te kawai ae I kona n tau n raoiakin kairua are I a tia ni karaoria nakon te aomata aei!" E ngae ngke e boni koaua anne, iaangoa mwaakan lesu Kristo ni kamaoi bwaai akanne are ko aki kona ni kamaoi. Korea taekan te bwai ae riki n onimakinna bwa lesu Kristo e kona ni karaoa are ko aki kona ni karaoria.

Ma nanom ni koaua

Are e rairananona ao e kawakin ana tua te Uea e na kabwaraki ana bure (tara D&C 1:32).

- Ni karaoakin te kabwarabure n raraomam ni bwaai ake a tia n riki, ko kona n taraia aomata ake aki kabwara am bure. Tao nanoia e teimatoa ni matoatoa nakoim, ke tao aki onimakina nanom. E kanga ni buokiko n ataia bwa te Uea e oota n nanom ni koaua ao E na karekea am anganano n rairananom ao ni kaetibwaai, e ngae ngke aki kona aomata tabeman?

- Ni kawai raa ae ko kona ni kaotia nakon te Uea am onimaki Irouna? Ko na kanga ni karikirakea te onimaki anne?

Tera ae kona ni karaoria te Tia Kamaiu ibukim

"Aomata aki kona ni kabwarai aia bure, aki kona ni kaitiakiia man mwiin aia bure. Aomata a kona ni katoka te bure ao a kona ni karaoria ae raoiroi ni boong aika ana roko, ao imwiina aia mwakuri a kona ni butimwaeaki imatan te Uea ao ni kororaoi ibukin te baire. Ma are e kona ni kamaoi kairua ake a tia ni karaori ni bon nakoia ao nakoia tabeman, are e a taraa ni kanganga kamaoakia ibon irouwia? Man ana mwakuri ni kamaiu lesu Kristo aia bure taan raininanoia a na kaitiakaki, e ngae ngke a ura roo a

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

TE BUKINAKI NI KATOA BONG

OIN TE KANTANINGA: *Teimatoa ni warebwaia aron kateim i bon iroum, ao ngkana ko kaairua waetata ni butimwai.*

Nte tai are ko a roko iai ni mwaneka 10, ko a tauraoi ibukin maiuakinan te kawai ae boou. Moan mwaneka ake ruaiwa a buokiko n reiakina te katotoo n te maiu are e boboto iaon reirei iaon te maiu n tamnei. Reirei aikai a riki ngkai bwa aam are ko kateitei iaona n uaa tokin maium.

Ni kabonganakin moan mwaneka ake ruaiwa, ko a kammwakuri reirerein te euangkerio—onimaki iroun Iesu Kristo ao te rairannano. Ko a tia n noori bitaki aika a kamimi inanon maium. Ko a tia n rinanon te tangira ao te taotaonakinnano, ao ko a tia ni karikirakea te kantaninga ibukin te rau. Am kantaninga ibukin te waaki ae kareke a bane ni kaakeaki ni kabane. Ngkana ko a kaririaki, ko kuneko n angin te tai ni kararoako nakon ae ko na tangiria. Ko namakina te nanorinano ao n namakina te karinerine n te bwai are e karaoia Tamara are i Karawa are ko aki kona ni karaoia n tii ngkoe.

Kabanea ni mwaneka ake teniua a na buokiko ni kamarooa maiun tamneim ae boou, ngaia are angin te tai aranaki bwa *mwaneka ni kamanomano*.

Tararuakin raoi arom ibon iroum rinanon maium bon tiaki te reirei ae boou. N ana Boki Moomon, e reirei Aramwa bwa bitakin te nano ae korakora e kainanno te konabwai ae bat. Inanon te kibu teuana nakon teuana, e kaotia bwa te kokoaua, te tataromwaaka ibukin katamaaroan arom ibon iroum ao te rairannano n te tai ae waekoa e na riai bwa iteran maium ae teimatoa karaokina (taraa Aramwa 5:14–30). Ni kateimatoa te bwai are ko a tia ni karekea, ko na riai n tiku inanon te tamara n te tabo ae kororaoi n te maiun tamnei. Ko na karaoa aei man titirakinan aekakin titiraki aika a ukoukoraki are e baireia Aramwa ibukin am namakin, iango, oin nanom ao karaohan te mwakuri. Rinanon taratarakin raoi arom ibon iroum, ko na totokoiko man aki butimwaeakin bwaai aika a riki ao te raraoma.

Ngkai ko a reireinaki ni mwaneka 4 ao 5, warebwaian te aroaro are kairaki iai tii oin anuam e bon aki tau ni bita nanom. Ko na tuoa naba am iango ao am namakin. Te reirei aei e bon koaua ni mwaneka 10. Teimatoa n taratara te kainikatonga n aanga aika a bat, ao nanorinano n uota mamaaram nakon Tamara are i Karawa, ngkai ko

reireinaki ni karaoi ni mwaneka 6 ao 7. Ngkana ko namakina te raraoma, te nanoanga ibon iroum, kanganga, botu, un, te nano ni bwain te aonaaba, ke ni maaku n te anga teuana, oki n te tai ae waekoa nakon te Tama ao kariaiaNgaia bwa e na onei mwiin iango aikai ma te rau.

Ngkai ko tirobaea am iango ao am namakin, ko kona naba ni kunei kakoaua aika aki raoiroi are ko teimatoa n taua. Bubutia Tamam are i Karawa ni kanakoi bwaai aikai. Ni kabonganan mwaneka 10, ko na aki manga kona ni karekea angam ni karaohan te bwai teuana, n taekinna bwa tera bukin karaokina, ke ni bukina te bwai teuana ke temanna. Am kouru bwa ko na teimatoa ni kauka nanom ao am namakin ni kabane iaon ana reirei te Tia Kamaiu are e a tia n reiakinna.

Angiina maibuakora a ira mwaneka 10 man karaokin warebwaian te aroaro ni katoa bong. Ngkai ko bairea am bong, tataromwaaka n taratara raoi am mwakuri. Ko a tia ni karaoa ae mwaiti ke ti teutana? Ko tararua raoi aan maium n tamnei, kainanon am iango ao te maiu n rabwaata? Ko beku ibukiia tabeman?

Titirakiniko ibon iroum titiraki aikai ao ake tabeua ngkai ko ukora te baeranti ao te rau inanon am bong. Ngkai e tabe n rikirake te bong, ko kona ni waekoa ni katokii iango aika a bubuaka ke namakin ake a karawawatako ake iai mwiina nakoim. Bwaina riki te taratara raoi ao n nooraba ibukin anuam ake mai imwaaina ke tamnein am iango inanon taai ni karawawata.

Tabeman aomata a iangoa te aekaki ni warebwai ibukin te aroaro aei bwa kanga te tai ni motirawa man te anua ni maiu ni katoa bong. Inanon te tai aei, anaa tabeua te tai ao kammwakuria nakon te kanganga ae ko mena iai n te tai aei reirei ake ko a tia n reiakinaki iai n irirakin mwaneka. Ko na uringnga imwiina bwa ai kakaawakira te onimaki iroun te Uea inanon am konabwai ni kabane ni kamarurungaki. Ko kona n taekinna ni bon nakoim inanon taai ni kanganga “Tera te anua ni mamaara ae e mena i nanou ae riki ngkai? Tera ae I a tia ni karaoa ni karakaa riki nakon te kanganga ae? Iai te bwai ae I kona n taekinna ke ni karaoa, n aki kewe, are e na kairiiri nakon te karinerine ae iai mwiina ibukiu ao ibukin temanna te aomata? Te Uea iai mwaakana ni kabane. N na rau ao n Onimakinna.”

Ngkana ko a tia ni karaoa te mwakuri ae buakaka nakon temanna te aomata, kabwarabure n raraomam n te bwai ae e a tia n riki n te tai naba ae rangin waekoa. Kararoa te kainikatonga mai irarikim, ao kauringngko n taekinna ma nanom raoi “I boni kaairua” e bon

ti kakaawaki riki ni kamaoakin te reitaki n aron taekinan ae “I tangiriko.”

Imwaain matuum, tuo raoi am bong ae bwanin. Titirakiniko ibon iroum ngkana ko teimatoa ni kainninoa te kaetieti ma te Uea ibukin anua nako aika bubuaka, iango ao namakin, N raonaki ma am reitaki ni kaetieti ma te Uea, ko kona n taetae ma te tia kairiiri ke te rao inanon te burokuraem, temanna ae ko kona n onimakinna ibukin kakoroan nanon am iango.

Ko na teimatoa ni karaoi kaairua ngkai ko reitaki ma aomata, ma te motinnano nakon mwaneka 10 bon te motinnano ni karaoa bukinakim ibukin kaairua. Ngkana ko tuo raoi am iango ao am mwakuri ni katoa bong ao n raoiakinii, iango ao namakin aika a bubuaka a na aki rikirake ni karokoa are a urua aron am taubaang. Ko na aki manga tiku ni kaokoroaki mairoun te Uea ao tabemwaaing. Ko na karekea te korakora ao te onimaki ni kaitarai kanganga ao n tokanikai iaoia. Ko na kimwareirei inanon rikirakem ao n onimakina te mwakuri anne ao te taotanakinnano e na kakoua kateimatoaan kamarurungakim.

Kamwakuran Mwaneka

Irii intawiu n te nakoanibonga bwa kanga mwakoron am motinnano nakon taratarakin raoi aroarom ibon iroum, teimatoa ni kakorakora am reitaki ma tabeman kaain te Ekaretia

Ti kona ni bane n uringnga te tai ngke ti maaku n tarai oin anuara ni kakoaua. Kataakin totokoan taai aika tabeua bon teuana bukina ae angina maibuakora a tiana aia reitaki inanon te Ekaretia. Irarikin anne, ngkai ti rikirake rinanon te burokuraem aei inanon te koaua ae karoaaki raoi, tia moanna n oota ni kakaawakin tararan raoi aroarora ibon iroura.

Ngkai ti aki maakui taai ibukin tararuakin aroarora ibon iroura are e roko rinanon waaki ni kakukurei n te Ekaretia. Ti a kona ni kakaitau ni koauan ana reirei Unimwaane Joseph B. Wirthlin man te Kooram n te Tengaun ma Uoman:

“Te intawiu ae kororaoi, bootaki n toa, kawaran te tembora, ao ana bootaki tabeua te Ekaretia boni ngaia ni kabane mwakoron ana babaire te Uea are e katauraoi n reireinii tamneira, ni buokira n karikirakea marurungin kateira ni kateimatoa tuoakin kawaira n tiku iaon kawain te onimaki. Warebwaian aroaro ni katoa tai n te maiu n tamnei e boukira n rinanon taneiai aika a kakao-koro inanon maiura. . . .

“ . . . Ti kona ni bane . . . karekea rakara man taraakin raoi kabin nanora inanon tain te rau n nebonebo ao n tatara ao titrakiniira ibon iroura te titiraki ae bebeete aei, ‘I bon koaua?’

“Te titiraki e na korakora riki bonganana ngkana ti kokoaua raoi n ae bwanin ma ara kaeka ao ngkana e kairi nanora ni karaoa te rairannano ni kaetan kawaira are e kateimatoaira iaon kawain te onimaki (inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1997, 20; ke *Ensign*, Meei 1997, 17).

Ngkai ko irira te waaki n taai aikai ibukin tararuakin raoi aroarom ibon iroum, ko na kunea bwa ko a rikirake inanon te tangira ibukiia tarim ao mwanem inanon ana iraorao te Ekaretia.

Tuo am iango, am taeka ao am mwakuri ni katoa bong; kaeti bwaai aika a kaairua n te tai ae waekoa

Mwaneka 10 e tei ibukin butimwaean te koaua are ko na riai n teimatoa ni maiuakinna man reirei ibukin te maiu n tamnei. Ngkana ko kararoako mai iai, rairananom n te tai ae waekoa ao butia te Atua n te tai na-ba anne bwa e na kaoka raum rinanon Tamneina. Te kokoaua ao te nanorinano e kona ni kakorakorako. Ko na korakora riki n tabetaben am iango ibukin menan Tamara are i Karawa inanon maium ngkai ko Weteia ibukin buokam n tiku n itiaki n te maiu n tamnei. Ko na reireinaki n ataa kakaawakin te rikirake ao ni kabwarai bwaai aika aki kororaoi ibon iroum ao irovia tabeman. Ko na kabua te kantaninga ni kakauntaba ma te bwai teuana ke ma temanna. Tararuakin aroarom ibon iroum e riki bwa kawain maium ngkai ko kanakoa te maaku ao n tokanikai iaon kariiri te taina n te bongina.

Kamatebwai ao Ota Iai

Kamatebwai koroboki aika tabu ao aia taetae taan kairiiri n te Ekaretia aika imwiina. Kabonganai koroboki aika tabu aikai, taetae, ao titiraki ibukin te iango ae nano, kamatebwai, ao koroboki. Bwaina te kokoaua ao ni kamataata raoi.

Tarataraa am iango, taetae, ao mwakuri

“Bwa ngkana kam aki taratarai ngkami, ami iango, ao ami taeka, ma aroaromi, ao n aki ongeaba nakon ana tua te Atua, man aki teimatoa n te onimaki n aron are kam a tia n ongo ibukin rokon ara Uea, ni karo-koaka tokin maiumi, ao a na bua tamneimi. Ao ngkai, aomata ni kabane, uringnga, ao kam na aki bua” (Motiaeae 4:30).

- *E na taraa ni kaikoaki ke ni kamamate ngkana ko aki tarataraa raoi te bae ko karaoi ngkana ko buti n te kaa. E kanga mwaneka 10 ni buokiko ni kauti matam ao noora te tabo are ko mwananga iai inanon maium?*

- Koreia bwa e kanga aron tamaroam n noori bwaai aika a kotobibiko. E kanga tararuakin aro- arom ibon iroum ni buokiko n totokoiko ni manga okirakin te waaki ae kareke (ao te kamaunaaki)?

Te nanorinano ao te taubang ibon iroum

"A na kakabwaiaki ake a kananorinanoia ma n aki kairoroaki bwa a na nano rinano" (Aramwa 32:16).

- Bwainakin te anganano ni kanakoi iango aika a bubuaka imwaain ae a na onikaki nakon anua ai- ka a kammaraki bon te kawai ni kananorinanoko n aki kairoroaki. Korea taekan am anganano ni kananorinanoko. Kakatai n te bong teuana ni ka- maunaakin iango aika a bubuaka. Tera kaka- bwaia aika a roko iroum?

Maiu inanon te tai aei

"Korakoran ootan ana iango te aomata, e na korakora riki ukouran te bwaintangira n te rairannano, ao te matoatoa are e kataia ni kainaomataa man te bure n aron angin te tai n aron bwakana man te kainibaire are e kantatingaaki. . . . N rimwiikina bwa te bure n atua-ni maaku ao ake a kororaoi a bon teimatoa ni kainaomataaki ibukina ngkai a rairinanoia ao a ukora te Uea n tainako ni katoa bong ao ni katoa aoa" (Bruce R. McConkie, *Doctrinal New Testament Commentary*, 3 vols. [1966–73], 3:342–43).

- Teuana te kabanea ni kakaawaki ni bitaki—n te iango, namakin ao n te maiu n tamnei—man maiuakinan reirei ake a kabwarabwaraaki inanon mwaneka aika ake ko a reireinaki bwa ko na maiuakin n te tai aei. E kanga mwaneka 10 ni buoki- ko ni waaki ma te maiu te taina n teuana te aoa ngkana e riai?

- E kanga ni buokiko n ataia bwa ko riai n tii maiu-akin reirei aikai te taina n te bongina?

- Are e karika te taetae ni kawai "Te kataneiai e na karekeia te kabanea n tamaroa" e aki taekinaki bwa mwaitira te taonannano ae e na tauaki ni ka-teimatoa te kataneiai. E kanga tararuakin aro-rom ibon iroum ao ni kabwarabure n raraomam ni waakinaki ni katoa bong ni kakoaua bwa ko na teimatoa inanon te nanorinano ao n rikirakem n te maiu n tamnei?

Reitakin te rairannano ao te kabwarabure

"Ma ngkana aki toki n rairinanoia ma n ukoukora kabwaran aia bure ma nanoia ni koaua, a bon kabwaraki aia bure" (Moronai 6:8).

- N ataia bwa te Uea e tauraoi ni kabwara am bure n aki toki ngkana ko rairananom ma nanom ni koaua e kona n anganiko te ninikoria ni kataia riki ni katoa te tai are ko bwaka man maiuakinan rei-rein te euangkerio. Koreia te bwai are ko taku bwa e nanonaki n te rairannano ao n ukora te kabwarabure ma te nano ni koaua.

"Ma taraia, ni boong aika kaitira, . . . ma aomata ni kabane ake a roko iaon te aba aio ma ake a maeka iaon aaba ake tabeua, eng, n aaba nako iaon te aonaaba, taraia, a na manging n te bure ma te buakaka n aekaia nako. . . .

". . . Bwa taraia, ngkami ni kabane aika a karaoa ae buakaka, tai kakamwakuri ao tataninga, bwa ane kam na takarua, ao n tang; eng, ane kam na koro ni manging ma tiaki n te wain, ane kam na bebei ma tiaki man e mooi ae matoatoa" (2 Nibwaai 27:1, 4).

"Ao ngke e roko te bong a bon manging n uniiq, aron te aomata are e a manging n te wain; ao a matu riki iaon aia kabaang" (Ita 15:22).

- Ni kiibu aikai, a kabwarabwaraaki aomata bwa a manging ma tiaki n te wain. Te Kamarurungaki ni waaki aika kareke a kaineti n tainako nakon te ae-kaki ni kanganga aei n aiaron "te manging ma tiaki n te arekooro" ke "te tokanikai iaon namakin." Koreia taekan te waaki are ko taua ni kamatoa iaon te un ke namakin tabeua aika a kammaraki.

Reitakin rikiraken maiun tamneim

"I tangiria bwa kam na nanorinano, ao aantaeka man rau; ni kakai butiaki; n onrake n te taotaonakin-nano ma te taonannano inanon te tai ae maan; n tumbaang ni bwaai ni kabane" (Aramwa 7:23).

- E kanga kabonganan warebwaian aroarom ni katoa banen te bong ni buokiko n tokanikai iaon te nano ni kan karaoia aei?
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

• Kabonganakin mwaneka aikai a kona ni kabwara-bwaraki raoi kanga “te bubuti ae kabaeaki” ibukin reirein te euangkerio. E kanga am anganano n taratarakin raoi aroarom ni katoa bong ni katoa mwaneka—mwakuri, taeka, iango namakin ao kakaoua—ni buokiko ni kabanea nanom nakon rikirakem n ua tokin maium?

Te rikirake n ua tokin maium

“I teimotoa n namakinna n anga te kaetieti nakoia Aomata aika Itiaki ni Boong aika Kaitira kainnanaokin te boutoka ni maiuakin reirein te Euangkerio inanon maiura, ara mwakuri ao ara taeka ao are ti karaoi ni kabane, ao e kantaningaaki te aomata ae bwanin, te maiu ae bwanin ni kabanei nanoia nakon te rikirake bwa aonga ni karekea te rabakau ibukin te koaua ngkai e mena inanon lesu Kristo” (Brigham Young, *Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe [1954], 11).

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

KAOTIOTI IBON IROUM

OIN TE KANTANINGA: Ukeuke rinanon te tataro ao te iango ae nano n ataa ana kantaninga te Uea ao ni karekea te mwaaka ni kakoroa nanona.

Ngkai ti kamatebwaia ao ni kakaraoi mwaneka ibu-kin te kamarurungaki, ti a taneiai ao ni mwengaraoi ma te maiu ae boboto iaon te nanorinano ao ni butimwaean ana kantaninga te Atua. E bua te un, taai aika mangaongao ngke, ngkana ti bon tataro naba, ti tataro inanon te anua ni imanono ibukin ara kantaninga ibon iroura ke te nanoanga ibon iroura. Tia moanna ni maiuakini maiura are e kaotaki man tamnein ana reirei ni burabeti Beretitenti Ezra Taft Benson: “Te kabanea n titiraki are okioki n ara iango, e rootii iango ni kabane ao mwakuri aika a riki inanon maiura, e na kangai, ‘te Uea, tera te bwai ae riai bwa N na karaoia? (Mwakuri 9:6.) Te kaeka nakon te titiraki anne e roko tii n rinanon Otan Kristo ao te Tamnei ae Raoiroi. A kakabwaiaki te koraki ake a maiuakina ae raoiroi bwa a na kaonaki maiuia iroun” (“Iesu Kristo—Gifts and Expectations,” *Ensign*, Ritembwa. 1988, 2).

Ni mwaneka 11, ti karaoa te motinnano n uaa tokin maiura n ukeuke te taina n te bongina n ataa ana kantaninga te Uea ao ni karekea te mwaaka ni kakoroan nanona. Ara kantaninga ae korakora bon karikirakean ara konabwai ni karekea te kairiiri mairoun te Tamnei ae Raoiroi ao ni kairi maiura nakon are e kantaningaki. Te kantaninga aei bon te kaokoro ae korakora nakon anuara ake ti karekei ngke ti bua nako ni waaki aika a kareke.

Ngkana titebo ngkoe ma ngaira, imwaain ae ko moana kamarurungakin am iango, kantaninga, kimwareirei, rau ao kakoroana e na roko man te bwai n ibuobuoki mai aon te aba. Tao te buoka aei bon te arekooro, turaki, karaobure, kemboro, kabane mwane n ae aki riai, aki tararuakin raoi te amwarake, ke am reitaki ma temanna ae e kareke—bwa tera te waaki ae ko a tia n reke iai ngkoa—am konabwai bwa ko na maiu n te aonaaba ike ko namakina te mangaongao, bua ao te maroaa.

Ngkana a kataia n tangiriko temwaangina, tao ko aki konna n namakinna. Aia tangira e bon aki tau. Akea te bwai ae e na kakukureia bakim are ko namakinna. Ngkai ko a tia ni maiuakinii reirei aikai ibukin kamarurungakim irarikin anne, nanom ao maium a bitaki.

Ko a moanna n oota ao ni butimwaeana kainnanom ibukin te Tia Kamaiu, Iesu Kristo, ao Ana mwakuri

inanon maium ao ni kawakina Otan Kristo. Ko a moanna n nooria bwa ko aki tii taetae nakoim ngke ko namakina mataniwin nanom bwa e kairiko. Te taningaroti ao aki taun te konabwai n aron ae ko namakinna n te moan tai, ko tataro ngkai nakon te Tama n aran Kristo ibukin reitakim riki ae kaan Nakoina. Ko baireia raoi “ukoukora Iesu aio ake a korea rongoronga burabeti ao abotoro” (Ita 12:41).

Ko kamatebwaia koroboki aika tabu ibukina bwa a kakoaua Irouna ni bwaai ni kabane, ai moarara riki ana Boki Moomon. N te kaoti koaua teuana imwiin teuana, burabeti n ana Boki Moomon a kabwarabwara ukoukoran ao kuneakin te rabakau n ataakin te Tama rinanon te Tamnei ae Raoiroi. Ko a tia ni kakatai iaon ana taeka ao ni kunei bwa a boni koaua. Te tataro ao te iango ae nano a riki bwa te kairoro ae kakaawaki ni maium ae boou. Ike te tataro ao te iango ae nano ngkana aki mwannanoaki raoi, nanom ma am kantaninga bon te katorobubua imatan te Tama n te ingabong ao n te tai-riki ao ni kaota nanom Nakoina n am karabwarabwa ibukin Iesu Kristo ao ibukin te Tamnei ae Raoiroi.

Ngkai ko mwakuri rinanon mwaneka 11, ko na ataia riki bwa rinanon te Tamnei ae Raoiroi ko na karekea te rabakau ke te kaotioti n ana kantaninga te Tama ibukim. Rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo ko na karekea te mwaaka (ke te nanoanga) ni kakoroa nanon ana kantaninga te Tama. Ko na ataia bwa ko a kakabwaiaki ao ni boutokaki irouia teniman aomata aika a mimitong—te Atua te Tama, Iesu Kristo, ao te Tamnei ae Raoiroi—are a katiteuanaaki n te mwaaka ao n te kantaninga ni kakoroa bukin te aki mamate ao te maiu are akeea tokina.

Ko na rikirake n am konabwai n totokoi karirii ngkai ko kamatebwai koroboki aika tabu ao n tataro ao n iango korakora ibukia. Te reirei ibukin karekean kaotioti e kainnana te mwakuri ao te taotaonakinnano n te tai ae maan. Ko kona ni kataraoiko man kamatebwai bwaai ake a tia n taekinaki irouia burabeti ao abotoro ao man maiuakinan are e kaineti ma aia reirei. Ko kona ni baireia bwa ko na tauraoi ni karekea, ni korea, n iangoia, ao n ira te kairiiri are ko karekea. Ngkana ko anga am kakaitau nakon te Uea ibukin kabwaiaki ake ko karekei, am konabwai ni karekea te kairii e na rikirake.

Ngkai ko teimatoa ni kawakiniko man te waaki ae kareke, ko na kona riki ni karekea ana kairiiri te Tamnei ae Raoiroi. Unimwaane Dallin H. Oaks man te Kooram n te Tengaun ma Uoman e reirei: “Te Tamnei ae Raoiroi

e na kamanoira ni kaitarai kamwaneakira, ma n ataakina bwa kakabwaia aika a kamimi ti riai ni karaoi n tainako bwaai aika a riai ni karekean te Tamnei ae Raoiroi. Ti na riai ni kawakin tuua, tataro ibukin te kairiiri, ao ni kaea te taromauri ao ni butimwaea te toa ni katoa Taabati. Ao ti na aki manga karaoa te bwai teuana are e na kabiri nakoa iai te Tamnei. Ni kamataatakina raoi, ti na totokoi noorakin tamnei aika a tangako, arekooro, bakee, ao tukaki ao n tainako, n totokoa uruakakin tuan te itiaki. Ti na aki karinii bwaai inanon rabwatara ke ni karaoi bwaai ma rabwatara are e na kabiri nakoa Tamnein te Uea ao ni katikuira n akea kamanoakira ni kaitarai bwaai aika aki koaua” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 2004, 49; ke *Ensign*, Nobembwa. 2004, 46).

Te tataro ao te iango ae nano bon bwaai aika a korakora n totokoa te maaku ao te rawawata. Ko “bon aki koni n roko n te mwaneka aio n aki tauan ana taeka Kristo ma te onimaki ae matoatoa irouna, n onimakina teuare e tau, are iai korakorana ni kamaui” (2 Nibwaaii 31:19). Tii man te oki nakon te Tama rinanon Iesu Kristo, n Arana, ma Tamneina iaom, ko kona n teimatoa ni waaki rake ao n rikirake n te maiu n tamnei. Mwaneka 11 e tei ibukin te motinnano ni karikirakea am reitaki ma te Atua rinanon te kakamwakuri ae reitinako n ukoukoran te kairiiri ni katoa bong ao kawakinakin tuua.

Kamwakuran Mwaneka

Nakomai nakon te Tama n aran Iesu Kristo ibukin te kairiiri ao te mwaaka rinanon te tataro ae onoti ao te iango ae nano; karekea ao kamatebwai aika kakabwaia te tamanuea

Rinanon te reirei ni kamarurungaki, angiina maibukakora a reireinaki bwa a na moantaii n uti ao n ukora te tabo ae aariki ibukin te kamatebwai ao te tataro. Ngkana ko tuai ni karaoia, bairea am tai ibukin te tataro ao te iango ae nano, tao n te ingabong. Inanon te tai aei ko koni ni moanibwaia moa te Atua, imwaain temanna ke te bwai teuana n te bong anne. Katorobubua ngkana ko konaa. Tataro, ni kabaibati, nakon te Tama, n ukoukoran te Tamnei bwa e na kairiko (taraa I-Rom 8:26). Ngkanne kamatebwai, kabonganai koroboki aika tabu ao aia reirei burabeti ni boong aikai bwa a na kaira mataniwiin nanom. Rinanoa am kakabwaia mairoun te Tamanuea ni kabatia te tai. Tataro mwaaka n iangoa raoi te kairiiri are ko kunea inanona. (Ngkana ko tuai ni karekea ana kakabwaia te Tamanuea, maroroo ma am bitiobi ibukin karekeakinteuana.)

Te koroboki e na riki bwa te bwai ni mwakuri ae mwaakaroiroi ibukin kabwarabwaraakim ibon iroum ao tarataraan aroarom ngkai ko taui mwiin am iango ao namakin inanon am tienoo. Ko kona naba n taui mwiin

am namakin ibukin kaetieti, karaunano, ao te wanawana are e roko rinanon te Tamnei ae Raoiroi.

Ngkana e a toki te tai ae kakaawaki aei ibukin te iango ae nano ae onoti, tai katoka am tataro. Te tataro ae mabu, i kabin nanom ao am iango, e na riki bwa kawaim n iango ni karokoa banen am bong. Ngkai ko reitaki ma tabemwaanga, ngaki ko karaoi babaire, ngkai ko kaitara ma namakin ao karirii—reitaki ma te Uea. Kaoa ao ukoukora Tamneina bwa e na raoniko n tainako bwa ko aonga ni kairaki ni karaoa te bwai ae eti. (Taraa Taian Areru 46:1; Aramwa 37:36–37; 3 Nibwaai 20:1.)

Iango n ae nano ni kabanea te bong iaon koroboki aika tabu ao tabeua booki n rabakau aika anai nano, teimatoa n tataro

Ni kawai aika mwaiti, mwaneka 11 bon reitan am konabwai ae bon riki ni mwaneka 10 n tei n ataakin te koaua inanon maium. Ngkai ko bairei am bong, irii waaki ni kakukurei, ao moantaii matuu n te tairiki, kariaia ao kabanea nanom inanon te tataro nakon te Atua n tainako. Teuana te kantaninga bwa ko na anaa teuana te iango man te bwai are ko warekia inanon am kamatebwai n te moaningabong ao iangoia raoi n ae nano ni kabatia te tai inanon am waaki ni katoa bong. Te mwakuri aei e na buokiko ni kawakina am iango n reitaki ma te koaua.

N aron rikira, ti bane n taraa n aki boaaki, ma n taraakin Iesu Kristo ao ana banna ni katotoo are E a tia ni kaoti, ko na karekea te nanorinano n teimatoa n ongeaaba nakon te Tama. N aron te Tia Kamaiu, ko na kona n taekinna ma nanom raoi “Ke e tauaki am taeka” (Mataio 26:42) ni karokoa tokin te bong. Otan Kristo e na kairiko ao ni katauraoiko ni karekea ana iraorao te Tamnei ae Raoiroi. Ana iraorao te Tamnei ae Raoiroi e na teimatoa n riki, ao am konabwai n ataa ao ni kakoa ua ibukin te koaua e na rikirake.

Kamatebwai ao Ota Iai

Kamatebwai koroboki aika tabu ao aia taetae taan kairiiri n te Ekaretia aika imwiina. A na karikirakea am atatai ao ni buokiko n reireiniko. Ko kona ni kabonganai koroboki aika tabu, taetae, ao titiraki ibukin te tataromwaaka ma te iango ae nano, kamatebwai ae onoti ao te maroroo n te kurubu.

Kaaniko nakon te Uea

[Kaaniai ao N na kaaniko, ukoukorai ma te nano-mwaaka ao ko na kuneai, bubuti, ao e na reke, karebwerebwe, ao e na kaukaki nakoim] (taraa D&C 88:63).

- Te Uea e karineko n am kantaninga ao inaomatam n rinerine. E kariaia bwa ko na rineia bwa ko

na Kawaria n aki kairoroaki. E kaaniko ngkana ko Kaoia bwa e na kaan. Koreia bwa ko na kanga ni Kania n te bonga aei.

Kakukureiko n ana taeka Kristo

"A taetae anera ni mwaakan te Tamnei ae Raoiroi; ngaia ae a taekin ana taeka Kristo. Ma ngaia ae I taekina aei nakoimi, kakukurei ngkami n ana taeka Kristo; bwa taraia, a na tuangko ana taeka Kristo bwaai aika ko riai ni karaoi" (2 Nibwaai 32:3).

- N te kibu aei, e taekinna Nibwaai bwa ngkana ko kakukureiko n ana taeka Kristo, taeka aikai a na kairiko ni kainnanom ni kabane n atakina ao ni karoakina. Katamneia bwa ko na kanga ni kariaia lesu Kristo n nakonako ao n taetae ma ngkoe ni katoa te bong koraki. Korei namakin ake ko karekei ngke ko iangoa raoi te tamnei aei.
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Kakaitau

"Kam na tataro n aki toki, kam na katituarao ni bai ni kabane; ba bon nanon te Atua aei i nanon Kristo i bukimi. Kam na tai kamauna te Tamnei" (1 I-Tetaronike 5:17–19).

- Ngkana ko uringnga bwa ko na kakaitau ibukin bwaai ni kabane inanon maium, e ngae inanon bwaai aika ko aki oota iai ko na kona ni kateimatoa am reitaki ma te Atua are e aranna Bauro te tataro "n aki toki." Kataia ni karabwa te Atua ni karokoa tokin te bong. E kanga te mwakuri aei n roota kaniakim nakon te Tamnei?
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Am kaotioti ibon irouum

"E taku te Tia Kamaiu [N na tuangko n am iango ao inanom, iroun te Tamnei ae Raoiroi] (D&C 8:2, te kabwarabwara ae karinaki). . . . Te namakin nakon te iango e bon rangin koaua. Te reitaki n te nano bon te namakin ae raka ae kabuta" (Richard G. Scott, "Helping Others to Be Spiritually Led," Doctrine and Covenants and Church history symposium, Aokati 11, 1998, 2).

- Ngkai e a rikirake am atatai ibukin te kaotioti ae onoti, ko na kinaa riki ni katoa tai ao ni kawai aika korakora aika a kakaokoro. Koreia bwa ko kanga n rinanom namakin ao kaotioti mairoun te Uea.
-
-
-
-
-
-
-
-

"I taku nakoimi bwa a kaotaki koauaia nakoiu iro-un tamnein te Atua ae tabu. Nooria, I a tia n aki mamatam ao n tataro inanon bong aika a mwaiti bwa I aonga n atai bwaaai aikai I bon irou. Ao ng-kai I bon atai irou bwa a koaua; bwa te Uea ae te Atua e a tia ni kaoti nakoiu iroun Tamneina ae Tabu; ao aio tamnein te kaotioti are e mena inanou" (Aramwa 5:46).

- Aramwa e taekinna bwa ngke e tataro ao n aki mamatam, ana konabwai ni karekea te kaotioti e a rikirake. Tuukakim man te waaki ae kareke e kona ni iangoaki bwa aekan te aki mamatam. Korei bwa e kanga tuukakim ni karikirakea am kona-bwai ni karekea tamnein te kaotioti.

"Te iango bwa warekan koroboki aika tabu e kona ni kairiiri nakon ana kairiiri te Tamnei ao te kaotioti e kauka te mataroa nakon te koaua bwa te boki ae tabu e aki tianaki nakon are e nanonaki ngke e koreaki ma e kona naba ni karina te bwa are e nanonaki nakon te tia wareware n te bong aei. Ni koauana riki, warekan te boki ae tabu e kona naba ni kairiiri nakon kaotiotio aika ngkai iaon bwaaai are e kantangi te Uea bwa e na reitaki ma te tia wareware n te tai anne. Tiaki betana te iango ngke ti taekinna bwa booki aika tabu a kona n riki bwa te Urim ao Tumim ni buokira n tatabemanira ni karekei kaotioti aika onoti" (Dallin H Oaks, "Scripture Reading and Revelation," *Ensign*; Tianuare. 1995, 8).

- *Reiakinan taekan koroboki aika tabu bon ti tebo ma reiakinan te taetae ni Anena. Te kawai ae tamaroa ni kairekerekeko ma ngaiia, ni warekii ao ni kamatebwaii ni katoa bong. Korea rongorongon te boki ae tabu are e anganiko te atatai ae boou ao n riki bwa te kaotioti ae onoti nakoim.*

Karekea te kaetieti mairoun te Uea

"Kam na tai kaeta te Uea, ma kam na ongeaba n reirei mairouna. Bwa taraia, kam ataia ae e reirei ma te wanawana, ma te tuaraoi, ma te nanoanga ae korakora, n ana taeka ni kabane" (lakobwa 4:10).

- Ara tataro a taraa n aki korakora n taai aika nako ibukina ngkai ti kabanea riki ara tai ni kaeta te Uea—n tuangngā te bwai are ti tangiria—nakon

*ukoukorakin Ana kantaninga ibukin ara babaire
ao ara mwakuri. langoa te bwai ae ko a tia n ri-
nanona ma te tataro. E kaonaki ni kaetakin te
Uea ke mairoun te Uea? Korea taekan am anga-
nano n ongo ibukin karekean Ana reirei nakoim.*

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

MWAKURI NI IBUOBUOKI

OIN TE KANTANINGA: Karekean ataakin te maiu n tamnei n tokin korakoran ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo, tibwaua te rongorongo aei ma tabeman ao kamwakuriit reirei aikai ni bwaai ni kabane are ko karaoi.

Te mwakuri n ibuobuoki e na buokiko n rikirake n otan te Tamnei rinanon nikiran bongin maium. Ni Mwaneka 10, ko reireinaki bwa kona tuoa raoi maium ni katoa bong ao ni bukinaki ibukin am mwakuri. Ni mwaneka 11, ko reireinaki bwa kona uringnga te Tia Kamaiu man te tai teuana nakon teuana bwa ko aonga ni karekea ana kairiiri te Tamnei ae Raoiroi n aron ae teimatoa ngkana e konaa. Mwaneka 12 e irekereke ma katenuan aan te reirei—mwakuri n ibuobuoki nakoia tabeman—are e kakoaua te kamarurung ae teimatoa ao kabwarakin te bure.

N teimatoa ni kainaomataaki man te waaki ae kareke, ko na riai n otinako ma iroum ao ni beku. Te kantninga ibukin buokakia tabemwaang bon te uua ae riki man ataakin te maiu n tamnei.

Iai am rongorongo ibukin te kantninga ibukiia tabeman ake a reketaati, ibukiia ni kabane ake a korakai ao a rawawata ake anga nanoia ni karekean te maiu n tamnei ni bitakin maiuia, ao ibukin temanna are e ukoukora te koaua ao te raoiroi. Te rongorongo bwa te Atua bon Atuan te kakai, n aron ae boni Ngaia n taai nako (taraa Moronaa 7:29). Maium e kakoaua anne. Ko a riki bwa te aomata ae boou rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo. Ko na tibwa te rongorongo aei n ae tamaroa rinanon am konabwai ni beku ibukiia tabemwaang. Ngkai ko karaoa am mwakuri n ibuobuoki, ootam ao rabakaum ibukin te waaki aei e a kakorakoraki ao karababaki.

Tibwakin am koaua ibukin Ana nanoanga ao Ana akoi bon teuana mai ibuakon ana mwakuri n ibuobuoki ae kakaawaki are ko kona n anga. Uotakin rawawataia temwaangina rinanon te mwakuri n akoi ao n aki iangoiko ibon iroum bon mwakoron maium ae boou ngkai te tia irira Kristo ngkoe (taraa Motiae 18:8).

Beretidenti Ezra Taft Benson e reirei: "Mwaane ao Aine ake raira maiuia nakon ana kantninga te Atua a kunea bwa E kona ni karaoa riki ae tamaroa nakon maiuia nakon are a konaa. E na kananoa kimwareireia, karababa aia taratara, kawaekoai aia iango, kakorakorai aia mwatireti, tabekirake tamneia, kamwaitii kakabwaiakii, karikirakei

reken aia tai, karaui tamneia, karekeia raoraoia, ao ni kanaoka ana rau. Ane e kabua maiuna ni beku ibukin te Atua e na karekeia te maiu are aki toki" ("Jesus Christ—Gifts and Expectations," *Ensign*, Ritembwa. 1988, 4).

Bwaina te tataro mwaaka ngkai ko iangoi kawai ni mwakuri n ibuobuoki, ukeuke n tainako bwa ko na kairaki iroun te Tamnei ae Raoiroi. Ngkana ko anga nanom, ko na karekei taai aika mwaiti n tibwai reirei ibukin te maiu n tamnei are ko a tia n reiakinaki. Ko na karekei kawai n tibwa am koaua ma tabemwaang ao taai ni beku ibukiia n aanga aika bat. Ngkai ko beku ibukia tabeman, ko na kateimatoa te nanorinano man kabaneakin am tai iaon reirein te euangkerio ao kataneiai are ko a tia n reiakin. Ngkanne ko a kakoaua raoi bwa am namakin ao kairakim a tamaroa. Kakoaua raoi bwa ko na anga n aki ngurengure, n aki kantninga boon mwiin te bwai ae riki. Karinea inaomataia temwaangina. Uringnga bwa angina maibuakora a riai n tarai aroia aika buakaka ke aika a rinano imwaain ae ti tauraoi ni kamatebwaii ao ni maiuakin reirei aikai. E na ti tebo koauana ibukiia angija te koraki are ko baireia bwa ko na buokiia.

Ngkana ko a moanna n ataia tabeman are a irekereke ma te waaki ae kareke inanon maiuia ke te koraki aika tangiraki irouia, ko na tangiria ni kan kaongoia ibukin te kainibaire aei ao Burokuraem ni Kamarurunga n te Waaki ae Kareke ao Mwakuri n Ibuobuoki ibukin te Utu ibukiia Aika a Itiaki ni boong aika Kaitira. Ngkana a namakinna bwa a kan taetae, kariaia. Taekin tabeua am karki bwa a na atai ae ko kona ni karakinna. Tai angania taekan reirei ke ni kataia ni kaeti aroia n aanga nako. Kabebetea n tuangiia ibukin te burokuraem ao reirei ibukin te maiu n tamnei are e a tia ni kakabwaiia maium.

Ko na kunea bwa ngkana te aomata ae irekereke e tuai tauraoi ni butimwaai ao n irii reirei aikai ibukin te maiu n tamnei, tao te membwa n te utu ke raoraon te aomata ane e reke e na kona n ongo ao ni butimwaai. E kuri n angina aomata aika maeka inanon taai ni kabuabwai a kona ni karekei rakaia man reiakinan ao maiuakina reirein te euangkerio. N taai tabetai ao ko na namakina kairakim n anga katooton te kainibaire aei n ikotaki ma ana Boki Moomon. Ni karaoakina, ko na tibwai raoi bwai ni mwakuri ake a buokiko ni manga katea maium man te oki nakon Kristo.

Ngkana ko karaoa te bwai teuana ibukin temanna te aomata ke n tibwa te rongorongo ibukin te kantninga ni kamarurungaki, ko na aki kariaia temanna riki te aomaata bwa e na onimakiniko. Katabeam bwa ko na kaungaia temwaangina ake a korakai n okirikaaki nakon

Tamara are i Karawa ao te Tia Kamaiu ibukin te kairiiri ao te mwaaka. N reitaki ma anne, ko na aki rawa ni kaungaia n rairaki nakon ana toro te Uea ae a tia n anganaki naba te kariaiakaki. Kakabwaia aika korakora a kona n roko mairoun te Uea rinanoia te koraki ake a tauii kingen te nakoanibonga.

Ngkai ko kataia ni buokia temwaangina, ko na riai n ota bwa e na bon kanganga ibukiia n teimatoa inanon te kamarurungaki ngkana kaain te utu aki boutokaiia ke aki oota. N te kamarurungaki e tangira te tai ae maan. Aomata n tatabemania nako a kona ni kamarurungaki, e ngae n anne, e aki akaaka bwa a kanga temwaangina—aika a kaan aika tangiraki—n rineia bwa a na kaitaraa.

Ngkai ko uota te rongorongo nakoia ibukin te kamarurung rinanon reirein te euangkerio, ko na riai n taotonakinnano ao n nanorinano. Akea te tabo inanon maium ae boou ibukin bon taraakim ke te iango teuana ae na tamaroa riki. Uringnga n aki mwaninga bwa ko roko mai iaa ao ko kanga ni kamaiuaki man ana akoi te Atua. Ti tebo naba ma ae na karaoia Iesu Kristo “inanon bwaai nako” ibukiia te koraki ake a rairii nanoia ao n oki Nakoina (Motiae 29:20).

Inanon ingaingan nanom ni buokiia tabeman, kakoa-ua raoi bwa ko na baeranti n tibwaakin te rongorongo ao ni mwakuri iaon oin am burokuraem. Am moan iango ae na bane am tai iaona e na riai n teimatoa ni maiuakinan reirei aikai ibon iroum. Am konabwai n tibwaakin iango aikai ma tabeman e na bon tii korakora mani kateimatoakin te kamarurung.

Reirei aikai ake ko a tia n reiakinaki iai ao kammwakuri n tokanikai iaon te waaki ae ko a reke iai bon titebo ma reirei ake a na kairiko inanon waakin nako maium are e kaineti ma ana babaire te Uea. Kabonganakin reirein te euangkerio aikai, ko kona n teimatoa ni karokoa te toki n aron are e taekinna te Uea ao ko kona ni karaoia ma te kimwareirei.

Kamwakuran Mwaneka

Kaota am koaua ibuakoia aomata, kakaraoa nakoam ao te taarena ni beku ibukiia temwaangina; karaoa te bootaki n utu n te tairiki ao te tataro n utu, katauraoi nakon te tembora ao n nebonebo ikekei

Am koaua ibukin ana tangira ao ana nanoanga Tamara are i Karawa ao Natina ae Tangiraki, Iesu Kristo, ai tiaki te karaki. E a riki bwa te bwai ae koaua. Ko a tia n rinanoia ibon iroum. Ngkai ko ata Ana tangira ibukim, ao ko a ata naba Ana tangira ibukiia tabeman.

Beretitenti Howard W. Hunter e reirei, “Maibuakora are a tia ni katoonga uaan te Mwakuri ni Kamaiu a kabaeki bwa a na kaota aia koaua ae teimatoa ibukin ara Uea ao ara Tia Kamaiu” (“The Atonement and Missionary Work,” seminar for new mission presidents, Tuun 21, 1994, 2).

Kaota am koaua nakoia am utu n te taeka ao n te mwakuri n te tabo ae onoti inanon mweengam. Kaota am koaua inanon am bootaki n utu n te tairiki, tataro n utu ao kamatebwaian koroboki aika tabu n te utu. Kaota am koaua ngkai ko ko reitaki ma am utu inanon te waaki ae baireaki ao ngkai ko maiuakina maium inanon anuan Kristo. Ko kona naba ni kaota am koaua n ana tabo te Ekaretia, n aiaron te tai n aki mamamatam ao te tai ni kaoti koaua ke inanon tekiraati ke inanon tain te mwakuri n ibuobuoki n te Ekaretia.

Karikirakea nakoam n te Ekaretia are ko karekeia. Ngkana akea katabeam n am uoote ke n te titeiki, kaoitia nakon te bitiobe ae ko tauraoi n ibuobuoki. Ko kona ni kakabwaiaia tabeman n reitakim ni mwakuri n rongorongan te utu ao ni katauraoakim n nebonebo ao ni beku inanon te tembora ao ni karaoi berita aika tabu ikekei ma te Uea. E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley, “Te mwakuri n ibuobuoki n te tembora bon tokin ara reirei ao ara waaki ni kakukurei ni kabane” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Okitobwa. 2005, 3; ke Ensign, Nobembwa. 2005, 4). Reirei ake a reiakinaki inanon te kairi aio e na kairiko nakon te tembora; ana karikirakea tangiran te beku ikekei.

E ngae ngke ko iangoi bwa e na aki kona n riki mai imwaaina, ko kona ngkai ni iangoia n rin ni mataroan te tembora ae tabu, n namakinan ae nano ibukin te rau ikekei, ao namakina kaaniam nakon te Uea inanon Ana auti. Inanon te tembora, ko na kunea te mwaaka n te maiu n tamnei n teimatoa inanon kamarurungakim. Unimwaane Joseph B. Wirthlin man te Kooram n te Tengaun ma Uoman e kakoaua: “Te mwakuri n te tembora ni katoa tai e kona ni katauraoa te korakora n te maiun n tamnei. E kona n riki bwa te boutoka n te maiu ni katoa bong, te buoka ibukin te kairiiri, kamanoaki, kabomwii, rau ao te kaoioti” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 1992, 123; ke Ensign, Meei 1992, 88).

Beku ibukia tabeman ake a korakai ma te waaki ae kareke karaoana irouia man tibwaakin reirei ibukin te kamarurungaki; maiuakan reirei aikai inanon waakin nako maium

Te Burokuraem ni Kamarurung ni Waaki aika Kareke ao te Mwakuri n Ibuobuoki ibukin te Utu ibukiia Aika a Itiaki ni boong aika Kaitira e anga taai ibukin te mwakuri n ibuobuoki. Ko kona ni beku ibukiia tabeman man

irirakin bootaki ao tibwaakin te bwai are ko a tia n rina-nona, onimaki ao te kantaninga. Ko kona ni boutokaia tabeman ao ni kakorakoraia.

Ngkai ko a tia ni kammwakurii reirein te euangkerio, ko a tia n reireinaki bwa te Mwakuri ni Kamaiu e uaana inanon waakin nako te maiu. Beretitenti Boyd K. Packer man te Kooram n te Tengaun ma Uoman n Abotoro e kakoaua” Bukina tabeua n iangoan ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo e uaana *tii* n tokin te maiu ae mamate nakon te kabooaki man te Bwaka man te mate n tam-nei. E bon korakora riki nakon anne. Bon te mwaaka ngkai ni kabonganaki inanon te maiu ni katoa bong. Ngkana ti korakai ke ni karawawataaki ke kammarakaki man te bure ke ni karawawataki n te nanokawaki, E kon-a ni kamaiura” (inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 2001, 28; ke *Ensign*, Meei 2001, 23).

Ko kona n tibwa te rongorongo aei ma tabeman ri-nanon am banna ni katotoo ao n am taeka ni kaunganano. Ngkana ko kaitibo ma aomata ni karokoa banen te bong, kamarurii ma te moangare. Kaota am kakaitau ibukin te bwai are a tia ni karaolia. Ngkana a kaoti taai, kaota am koaua n te kantaninga are e roko rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo.

Kamatebwai ao Ota Iai

Koroboki aika tabu ao aia reirei taan kairiiri n te Ekaretia a na buokiko ni kateimatoa kamarurungakim. Kamatebwai koroboki aika tabu ao taetae aika imwina. Kabonganai ibukin te tataro mwaaka n te ia-ngo ae nano, kamatebwai ibon iroum, ao te maro-roo n te kurubu.

Te Rairaki ao te Kamarurungaki

“Te rairaki nanona oki man te koaua teuana ke waakin te mwakuri nakon te teuana. Te rairaki bon te bitaki n te maiu n tamnei ao te aroaro. Te rairaki e taekina tiaki *tii* butimwaean lesu ma ana reirei n te iango ma kammwakuran te onimaki naba inanona ao n ana euangkerio—te onimaki are e kammwakura te bitaki, te bitaki ae koaua n a na atatai temanna n rinanon te maiu ao n a na boutoka ae teimatoa nakon te Atua n te bwai ae tangiria, n te iango, ao inanon te mwakuri” (Marion G. Romney, inanon Ribooti ni Maungatabu, Guatemala Maungatabu n te Aono 1977, 8).

- Te Tia Kamaiu e reireina Betero bwa e na kakoraia tarina imwiin are e a rairaki (tarao Ruka 22:32). Koreia bwa tera ae nanonna Beretitenti Romney ni kabwarabwaraan te rairaki ao e kanga ni mwakuri inanon te bwai ae ko a tia n rinanon inanon kamarurungakim.

- E kanga am namakin ibukin kakorakorakiia te-mwaangina ngkai a kamarurungaki man anua ni waaki aika kareke?

Te rikirake ae korakora man mwaneka aika a uarereke

[Tai botuakin bwaai ake ko karaoi, bwa ko a tia ni kawenea aan te mwakuri ae korakora. Ao man bwai aika uarereke a kariki bwaai aika a bubura] (tarao D&C 64:33).

- Korei taikan namakin are iai iroum ngkana ko ia-nga maiuakinan reirei aikai inanon waakin nako maium. E kanga n ibuobuoki ni kinaa bwa mwakuri aika a korakora a karaoaki ni mwaneka aika a uarereke?

"[Ngkai ko] tauraoi n tang ma ake a tang; eng, ao ni karaunanoia ake a kainnanoa karauannanoia, ao n riki bwa taan kakoaua ibukin te Atua n tainako ao ni bwaai nako, n taabo nako ake kam nako iai, ni karokoa matemi, bwa kam aonga ni kabooaki iroun te Atua, ao n rin ibuakoia ake a na ira te moan mangauti, bwa e aonga n reke iroumi te maiu are akea tokina—

"Ao ngkai I kangai nakoimi, ngkana aio are tangiria nanomi, ao tera bukina bwa kam na aki kan bwabefitoaki inanon aran te Uea, n riki bwa te tia kakoaua ibukina ao ni karaoa te berita ae tabu mangaia, bwa kam na toro irouna ao ni kaawakin ana tua, bwa e aonga ni kabatia Tamneina ni karuoa nako aomi?" (Motiaeae 18:9–10).

Kakorakorakiia tabeman

"Ao aio au mimitong, bwa N na kona n riki bwa te bwai ni mwakuri inanon bain te Atua bwa N na karia aomata tabemwaang nakon te rairannano; ao aio kimwareireiu.

"Ao nooria, ngkana I nooria tariu aika a mwaiti bwa a bon raraoma raoi, man roko nakon te Uea ae Atuaia, ao ngkanne e tabekaki rake tamneiu n te kimwareirei; Ao ngkanne I uringnga bwa teraa are e a tia ni karaoia te Uea ibukiu, eng, are e a tia naba n ongo au tataro; eng, ao ngkanne I a uringa baina n nanoanga are e aroria nakoira (Aramwa 29:9–10).

- *Ti reireinaki bwa e rangi ni kakaawaki nakon te kamarurungaki n anganano n tibwa ara koaua man reirei aikai. E kanga aron tibwaakin te bwai are ko a tia n rinanona ni buokiko n teimatoa ni korakora inanon kamarurungakim?*

Mwakuri ma ana ibuobuoki te Uea

"Te Tia Kabooira e rineia aomata aika aki kororaoi n reirei te kawai nakon te kakororaoaki. E boni karoia; E karaoia ngkai" (Thomas S. Monson, inanon Ribooti ni Maungatabu, Eberi. 2004, 19; ke Ensign, Meei 2004, 20).

- N taai tabetai ti mimii ngkana tia tauraoi n tibwa kamarurungakira ma tabeman ibukina ngkai ti tuai ngkai ni kammwakuri reirei aikai ma te kororaoi. E na kanga n taobaraa maakum n ataia bwa te Tia Kamaiu e mwakuri rinanoia aomata aika aki kororaoi?

"Touanako kawaim n aron are I kantaningaia, ao ko na anganaki ioun te Tia Karaunano n te bwai are ko karaoi ao n te tabo are kona nako iai.

"Tataro n tainako, rimwii ko rin inanon te kaririaki ao ni kabua kaniwangam.

Kakaonimaki ni karokoa te toki, ao nooria, I mena irarikim. Taeka aikai tiaki mairoun te aomata ke mairovia aomata, ma mairou, n aiaron Iesu Kristo, am Tia Kabooiko, man ana babaire te Tama (taraa D&C 31:11–13).

- Koroboki aika a tabu aikai a kaonaki ni kairai naake a tangiria ni kateimatoaa te maiu n tamnei ae kororaoi are e na kairiia n oki nakon te Atua. Teraa kawai aika onoti are ko kunei ni kiibu aikai?

Mwaakan te Atua nakon te kamaiuaki

"Bwa I aki maamaa n te euangkerio: bwa boni mwa-kan te Atua ni karekeia maiun te aomata ae onimaki" (I-Rom 1:16).

- Korei am iango ao namakin ngkai ko tanrikaaki ao n iangoia bwa e tangira te taneiai ae raoiroi ni buokiko n tokanikai iaon te waaki ae kareke. Korea taekan am namakin are e tautauko n tua-ngakiia tabemwaang bwa ko a kamarurungaki man maiuakinan reirei man ana euangkerio Kristo.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKIJA AIKA ITIAKI
NI BOONG AIKA KAITIRA

KIRIBATI

4 02367 64859 6
36764 859